

БАРИЛГА ХОТ
БАЙГУУЛАЛТЫН
ЯАМ

**ОРОН ЗАЙН ӨГӨГДЛИЙН ДЭД БҮТЦИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН
ХЭРЭГЦЭЭ, ШААРДЛАГЫГ УРЬДЧИЛАН ТАНДАН СУДАЛГААНЫ ТАЙЛАН**

**ОРОН ЗАЙН ӨГӨГДЛИЙН ДЭД БҮТЦИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР
НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ АЖЛЫН ТАЙЛАН**

**ОРОН ЗАЙН ӨГӨГДЛИЙН ДЭД БҮТЦИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙГ
ХЭРЭГЖҮҮЛЭХТЭЙ ХОЛБОГДОН ГАРАХ ЗАРДЫН ТООЦОО**

БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ЯАМ
ГАЗАР ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ, ГЕОДЕЗИ ЗУРАГ ЗҮЙН ГАЗАР

БАРИЛГА ХОТ
БАЙГУУЛАЛТЫН
ЯАМ

**ОРОН ЗАЙН ӨГӨГДЛИЙН ДЭД БҮТЦИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН
ХЭРЭГЦЭЭ, ШААРДЛАГЫГ УРЬДЧИЛАН ТАНДАН СУДАЛСАН ТАЙЛАН**

ТАНДАН СУДАЛГААНЫ ТАЙЛАН

2021 он

ГАРЧИГ

БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ЯАМ	1
ГАЗАР ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ, ГЕОДЕЗИ ЗУРАГ ЗҮЙН ГАЗАР	1
ОРОН ЗАЙН ӨГӨГДЛИЙН ДЭД БҮТЦИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ХЭРЭГЦЭЭ, ШААРДЛАГЫГ УРЬДЧИЛАН ТАНДАН СУДАЛСАН ТАЙЛАН	2
ТАНДАН СУДАЛГААНЫ ТАЙЛАН	2
НЭГ. Асуудалд дүн шинжилгээ хийсэн байдал	5
Асуудлыг шийдвэрлэсэн байдал.....	11
<i>Эрх зүйн зохицуулалтын талаар</i>	11
<i>Практик хэрэгжилтийн байдал</i>	17
Асуудлаар эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа бүлэг	19
ХОЁР. Асуудлыг шийдвэрлэх зорилго	19
ГУРАВ. Асуудлыг зохицуулах хувилбарууд, тэдгээрийн зэрэг, сөрөг талуудыг харьцуулсан байдал	20
ДӨРӨВ. Зохицуулалтын хувилбаруудын үр нөлөөг тандан судалсан байдал	27
Хүний эрхэд үзүүлэх үр нөлөө	27
Эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө	28
Нийгэмд үзүүлэх үр нөлөө.....	31
Байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө.....	33
ТАВ. Зохицуулалтын хувилбаруудыг харьцуулж дүгнэлт хийх	35
ЗУРГАА. Олон улсын болон бусад улсын хууль эрх зүйн зохицуулалттай харьцуулсан байдал	35
Эрх зүйн зохицуулалтын судалгаа.....	35
Асуудал шийдвэрлэх зорилго тус бүрээр хийсэн судалгаа	36
<i>Асуудал шийдвэрлэх зорилго А</i>	36
<i>Асуудал шийдвэрлэх зорилго В</i>	40
<i>Асуудал шийдвэрлэх зорилго С</i>	42
<i>Асуудал шийдвэрлэх зорилго D</i>	54
ДОЛОО. Зөвлөмж	54
Хавсралтууд	58
ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГУУДААС АВСАН СУДАЛГААНЫ НЭГТГЭЛ	59
ОЛОН УЛСЫН ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХАРЬЦУУЛСАН СУДАЛГАА	75

ОРОН ЗАЙН СУУРЬ ӨГӨГДЛИЙН АНГИЛЛЫН ОЛОН УЛСЫН СУДАЛГАА.....	83
ОЛОН УЛСЫН СТАНДАРТУУДЫН СУДАЛГАА (ISO/TC 211)	92
ОРОН ЗАЙН ӨГӨГДӨЛ, МЭДЭЭЛЭЛ, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЛИЦЕНЗИЙН ТАЛААР ДЭЛГЭРЭНГҮЙ СУДАЛГААГ ЛИТВА УЛСЫН ЖИШЭЭ	115

ОРОН ЗАЙН ӨГӨГДЛИЙН ДЭД БҮТЦИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙГ БОЛОВСРУУЛАХ, ХЭРЭГЦЭЭ, ШААРДЛАГЫГ УРЬДЧИЛАН ТАНДАН СУДЛАХ ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын нэгдүгээр хавсралтаар батлагдсан “Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлал”-ын дагуу Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн тухай хуулийн төслийн хэрэгцээ, шаардлагын талаарх урьдчилан тандан судалгааг хийж гүйцэтгэлээ.

Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн тухай хуулийн төсөл нь урьдчилсан байдлаар орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийг байгуулах, орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг бүрдүүлэх, боловсруулах, хадгалах, хамгаалах, түгээх, хэрэглэх үйл ажиллагааг зохион байгуулах, удирдах, хяналт тавих, тэдгээртэй холбогдсон харилцааг зохицуулах болно. Уг зохицуулалт нь Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлал¹ (цаашид “Аргачлал” гэх)-ын 1 дүгээр зүйлийн 1.3 дахь хэсэгт заасан хууль тогтоомжид хамаарахгүй тул урьдчилан тандан судлах ажиллагааг Аргачлалын 2 дугаар зүйлийн 2.1-т заасан үе шатаар хийхээр тогтов.

НЭГ. АСУУДАЛД ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН БАЙДАЛ

Мэдээллийн технологийн эрин үед тоон мэдээлэл тэр дундаа байрлалтай холбогдсон тоон мэдээллийн хэрэглээ хурдацтайгаар өсөж, Тоон газрын зурагт суурилсан программ хангамж, гар утасны контентын хэрэглээ энгийн хэрэглэгчдийн өдөр тутмын хэрэгцээ, аж ахуйн нэгж, шийдвэр гаргагчдын албаны хэрэглээнд өргөн ашиглагдаж байна.

Уламжлалт газрын зураглалын үед орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлт, түгээлтийн асуудал нь төвлөрсөн шинжтэй, аналог хэлбэртэй, өндөр зардал, урт хугацааны хэмжил, зураглалын төслүүдийн үр дүнд шийдвэрлэгдэж, газрын зургийг ихэвчлэн батлан хамгаалах, төлөвлөлт, бүтээн байгуулалтын салбарт ашиглаж байв. Газарзүйн мэдээллийн системийн технологийн хөгжил нь энэхүү уламжлалт газрын зургийн хэв маягийг өөрчилж орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн шинэ зах зээлийг бий болгохоос гадна мэдээллийн технологийн дэвшилтэт шийдэлтэй хослуулан, хэрэглээ нь бүхий л салбарт нь өргөн тархсаар байна².

“Орон зайн өгөгдөл³” гэж газрын гадаргын дээрх, доорх, ус, агаар, сансрын орон зайд орших байгалийн болон хүний үйл ажиллагаагаар бүтээгдсэн биет юмс, үзэгдлийн байршил, хэмжээ, шинж чанарыг тодорхойлж буй өгөгдлийг, “орон зайн

1 Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын нэгдүгээр хавсралт
<http://www.legalinfo.mn/annex/details/7333?lawid=11993>

2 Эх сурвалж: Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн Лавлах номоос

https://www.dropbox.com/s/xan5e3y7u2d9f34/SDI_Cookbook_Mongolia_Translation_2017.pdf?dl=0

http://www.gsdiassociation.org/images/publications/cookbooks/SDI_Cookbook_from_Wiki_2012_update.pdf

3 орон зайн өгөгдөл - geospatial/geographic/spatial data

мэдээлэл⁴” гэж орон зайн өгөгдлөөс шийдвэр гаргах зорилгоор боловсруулан гаргаж авсан мэдээллийг хэлдэг.

Байгаль орчин, нийгэм, эдийн засгийн чиглэлээр төрөл бүрийн бодлого тодорхойлолт, шийдвэр гаргалт, төлөвлөлт, бүтээн байгуулалт болон гамшгаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнүүдэд зайлшгүй шаардагдах орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг “суурь⁵” гэсэн тодотголоор олон улсад хэрэглэдэг. Өөрөөр хэлбэл, “суурь орон зайн өгөгдөл” гэж дэлхийн гадаргаас шууд хэмжигдэх буюу хүний нүдэнд харагдах харьцангуй урт хугацаанд үл өөрчлөгдөх орон зайн өгөгдлийг хэлдэг байна.

Олон улсын туршлагаас үзэхэд улс орон бүр өөрийн онцлогт тохируулан суурь орон зайн өгөгдлийн ангиллыг тодорхойлж, холбогдох хууль тогтоомжоор журамлан, тэдгээрт тавигдах шаардлагыг стандартаар тогтоосон байдаг. Түүнчлэн орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг бүрдүүлэх эрх бүхий байгууллагыг холбогдох хууль тогтоомжид тодорхой зааж өгснөөр төрөл бүрийн өгөгдөл, мэдээллийг бүрдүүлэх, хадгалах, хамгаалах, түгээхтэй холбогдсон бүх үйл ажиллагааны зохицуулалтыг хөнгөвчилж, өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлтэд давхардал үүсэхээс сэргийлдэг байна.

Олон улсад орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг улс орны бүтээн байгуулалт, дэд бүтцийн төлөвлөлт зэрэг эдийн засаг, нийгмийн гол хүчин зүйлсийг урьдчилан тооцоолох, төлөвлөх болон гамшгийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх, аврах, хор уршгийг арилгах зэрэг үйл ажиллагаанд ашиглахын зэрэгцээ байрлалд суурилсан мэдээллээс үнэ цэнтэй бүтээгдэхүүн гарган авахад анхаарч байна. Орон зайн мэдээллийг хялбар хайх, ашиглах боломж бүхий орчин чухал үүрэг гүйцэтгэдэг тул улс орнууд орон зайн мэдээллийн нэгдсэн платформоор дамжуулан мэдээллийг түгээх, ашиглах, солилцох зэрэг хамтын ажиллагааг гүйцэтгэж байна.

1990-ээд оноос хойш өнөөг хүртэлх хугацаанд дэлхийн дийлэнх улс орон Үндэснийхээ хэмжээнд орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийг байгуулсан байх ба өнөөдрийн байдлаар 100 гаруй орон Үндэсний орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн хөгжлийн талаар Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага (НҮБ)-д тайлагнасан байна⁶. АНУ, Австрали, Япон, БНСУ, БНХАУ, Мексик, Европын холбооны зэрэг хөгжингүй улс орнууд орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийнхээ үзэл баримтлалыг боловсруулахаас эхлээд, хэрэгжүүлэх бүхий л үе шат, төсөл, хөтөлбөрүүд хэрэгжүүлж дуусгасан. Ингэснээр эдгээр орны хувьд иргэн, олон нийтийн байгууллага, төрийн болон орон нутгийн захиргааны байгууллага орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг чөлөөтэй хайх, хандах, хэрэглэх боломж бүрдсэн төдийгүй байрлалд тулгуурласан мэдээллийн хэрэглээнээс байгаль, нийгэм, эдийн засгийн үр өгөөж хүртэж эхэлсэн байна⁷.

Орон зайн мэдээллийн дэд бүтцийг байгуулах туйлын зорилго нь амьдралын чанарыг дээшлүүлэх бөгөөд мэдээлэл нийлүүлэгч, хэрэглэгч хоёр талын харилцан тохиролцоо, итгэлцэл, хамтын ажиллагаа чухал үүргийг гүйцэтгэдэг. Төрөл бүрийн эх үүсвэрийн орон зайн мэдээллийн өргөн хүрээг нэгтгэх замаар орон зайн

4 Орон зайн мэдээлэл - [geospatial/geographic/spatial information](#)

5 Суурь өгөгдөл - [fundamental/framework/base data](#)

6 <https://www.ierek.com/conferences>

7 Эх сурвалж: Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн Лавлах номоос

бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг нийгмийн бүхий л түвшинд хүргэхэд талуудын харилцааг ашиглах лицензийн гэрээгээр зохицуулдаг.

Олон улсын туршлагад орон зайн мэдээллийг хэрэглүүлэх, ашиглуулах, түгээх, солилцох зэрэгт орон зайн мэдээллийн лиценз гэсэн нэршлийг хэрэглэж байна. “Лиценз” нь орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг хэрэглэгч болон түгээгчийн хооронд үүсэх эрхийн асуудал бөгөөд иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага нэмүү өртөг шингээсэн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг бий болгох, бизнесийн ашигтай санаа, инновацыг дэмжих чухал үүрэгтэй төдийгүй хэрэглэгчдэд чирэгдэлгүй, хурдан шуурхай, чанартай үйлчилгээ үзүүлэх дэмжих ач холбогдолтой. Лиценз нь тусгай зөвшөөрөл, борлуулалт гэсэн утгуудаас өөр ба лицензийг олгогч тал (ихэвчлэн төрийн байгууллага) мэдээллээ байнга шинэчилж, үнэн зөв байдлыг хангана. Лиценз авах тал буюу хэрэглэгч тодорхой нөхцөл дор (хугацаа, үнэ хөлс, гуравдагч этгээдэд дамжуулах, нэмүү өртөг шингээн ашиг олох гэх мэт) мэдээллийг эзэмших эрх эдлэхээс гадна мэдээллийн аюулгүй байдлын тал дээр хэд хэдэн хариуцлага хүлээх үүрэг хүлээнэ⁸.

Дэлхийн Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн холбооны 1997 онд зохион байгуулагдсан хоёр дахь удаагийн чуулга уулзалтаар Дэлхийн Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтэц (GSDI⁹)-ийг “дэлхийн, бүс нутгийн хэмжээнд асуудлыг шийдвэрлэж, зорилгодоо хүрэхийн тулд шаардлагатай бодлого, зохион байгуулалт, өгөгдөл, технологи, стандарт, үйлчилгээ үзүүлэх механизм, санхүүгийн болон хүний нөөц...” гэж тодорхойлсон тул Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтэц (ОЗӨДБ) гэдгийг орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг бүрдүүлэгч, хэрэглэгчийн хамтын ажиллагааг удирдан зохион байгуулах бодлого, хууль, эрх зүй, стандарт, техник, технологи, хүний нөөцийн цогц гэж ойлгоно. Уг дэд бүтцийн гол ач холбогдол нь орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг олон төрлийн зорилгоор олон удаа ашиглах, мэдээллийн бүрдүүлэлтийн давхардлыг арилгах бөгөөд өгөгдөл, мэдээллийг төрийн байгууллагаас эхлээд бүх төрлийн хэрэглэгчдэд түргэн шуурхай хайх, хандах, ашиглах боломжийг олгодогт оршино.

“Төгс” ОЗӨДБ-ийг дор дурдсан шинж чанаруудаар тодорхойлогдсон байдаг⁴. Үүнд:

- Суурь орон зайн өгөгдлийн бүрдүүлэлт – Өргөн хүрээнд хүлээн зөвшөөрөгдсөн давхарга, масштаб (эсвэл ялгах чадварын нарийвчлал) зэргээрээ цэгцтэй зохион байгуулалтад орсон, газар бүрхэвчийн хувьд бүх талбайг хамарч (манай улсын хувьд нэгж талбар, баг, хороо, сум, дүүрэг, аймаг, нийслэл, улс гэх мэт), бусад төрлийн орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн суурь болгон ашиглаж болохуйц, уялдах боломжтой;

- Суурь орон зайн өгөгдлийн хадгалалт – Хэрэглэгчийн хэрэгцээ, шаардлагад нийцсэн, бусад төрлийн мэдээлэлтэй уялдах боломж бүхий суурь орон зайн өгөгдөл нь ямар нэгэн зардалгүй, эсвэл маш бага зардлаар хялбараар хандах, хайхад бэлэн байх;

⁸ Эх сурвалж: НҮБ-ын Зөвлөхүүдийн хорооноос гаргасан “Орон зайн мэдээллийн лицензийн хураангуй тайлбар” http://ggim.un.org/meetings/GGIM-committee/8th-Session/documents/E-C20-2018-9-Add_2%20Legal_and_Policy_Frameworks_rev.pdf

⁹ Global Spatial Data Infrastructure – Дэлхийн Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтэц

- Орон зайн стандартын тогтолцоо – Өгөгдөл бүрдүүлэгч, хэрэглэгч хоёрын шаардлагыг хангах суурь орон зайн өгөгдөл болон бусад төрлийн орон зайн өгөгдөл, мэдээлэл нь нийтээр хүлээн зөвшөөрөгдсөн стандарт, чанарын шаардлагад нийцэж, тодорхой хугацаанд шинэчлэгддэг байх;

- Зардалд хэмнэлттэй байх – Нэг байгууллага эсхүл засаг захиргааны нэгж эсхүл үндэстний хэмжээнд бүрдүүлэгдсэн нэг төрлийн орон зайн өгөгдөл нь өөр нэг байгууллага, засаг захиргааны нэгж, үндэстний хэмжээнд бүрдүүлэгдсэн ижил төрлийн өгөгдөлтэй нийлэмжтэй байх;

- Шаардлагатай тохиолдолд шийдвэр гаргагч, иргэдэд хэрэгцээтэй орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг бүрдүүлж боловсруулахын тулд орон зайн өгөгдөл нь бусад төрлийн өгөгдөл, мэдээлэл, өгөгдлийн багцтай холбогдох боломжтой байх;

- Өгөгдлийг боловсруулах, хадгалах, хамгаалах, шинэчлэх, түгээх зэрэг эрх, үүрэг хариуцлагын асуудал нь төрийн байгууллагын болон хувийн хэвшлийн аль ч түвшинд ижил хэмжээгээр хуваарилагдсан байх. Засгийн газрын зүгээс аль болох хувийн хэвшлийн нөөц боломж, чадавхыг боломжийн үнээр ашиглах;

- Өгөгдлийг боловсруулах, хадгалах, хамгаалах, шинэчлэх, түгээх зэрэгт зарцуулагдах зардлыг төрд ач холбогдолтой, хувийн хэвшилд ашигтай байхаар зохицуулах. Оролцогч байгууллагуудын дундах аливаа давхардал, давхцалаас зайлсхийх.

Үүнтэй адилаар улс орон бүр орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийг байгуулах үндсэн зарчмаа хууль тогтоомж, бодлогын бичиг баримтад тусгасан байдаг. Тухайлбал, **Канадын Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтэц** (КОЗӨДБ)-ийн Өгөгдөл, мэдээллийн түншлэл дэх үндсэн зарчим нь:

- Өгөгдөл нь нэг удаа, хамгийн боломжит үр дүнтэй аргаар, босоо тогтолцоонд бусад өгөгдөлтэй нэгтгэгдэх боломж бүхий байдлаар цуглуулагддаг байх,

- Орон зайн өгөгдөл нь аль болох засаг захиргааны нэгж, хил зэргээр ялгагдахааргүй, хамтын зохицуулалт бүрэн хангагдсан зүйдэлгүй байх,

- Өгөгдлийн сан хоорондын уялдаа холбоог сайн хангах, өгөгдөлд нэмүү өртөг шингээх боломж олгох, хялбар байдлаар хандах, ашиглахын тулд өгөгдлийг олон улсын стандартуудын дагуу бүрдүүлэх, боловсруулах, хадгалах, хамгаалах,

- Харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр хамтрагчид өгөгдлийг цуглуулах ба удирдах зардалд шударгаар хувиа оруулах ёстой, үр дүнд нь гарч байгаа мэдээллийг өөрсдийн өгөгдлийн санд нэгтгэн, өөрсдөө ашиглах ба хамтрагч нарт үргэлжлүүлэн хуваарилах боломжтой байх,

- Боломжтой тохиолдолд мэдээлэл ашиглах, солилцох, түгээх зэрэг үйл ажиллагаатай холбогдсон нөхцөлүүдийг урьдчилан зохицуулсан байх,

- КОЗӨДБ-ийн хамтрах хүрээ нь үндэснийх байх ба орон зайн хэрэглэгч бүлгүүд, өгөгдөл үйлдвэрлэгч, хувийн хэвшлийн өргөн хүрээний хэрэгцээнд нийцэж байх,
- КОЗӨДБ нь алсын хараандаа хүрэхэд чиглэгдсэн, харилцан холбоо бүхий бодлого, практик, боломжуудын цогцолбороос бүрдэх,
- Байгууллага хоорондын түншлэл нь КОЗӨДБ-ийн үндсэн зарчмыг дэмжиж, төрийн бүх шатны байгууллага, боловсролын байгууллага, хувийн хэвшил зэрэг сонирхсон оролцогчдын оролцоог нээлттэй байлгах зэрэг болно.

Европын холбооны орон зайн өгөгдлийн дэд бүтэц (INSPIRE¹⁰) нь гишүүн орнуудын хоорондын уялдааг хангах бодлого тодорхойлоход дэмжлэг үзүүлэх үүрэгтэй ба дараах нийтлэг зарчмуудыг баримталдаг байна. Үүнд:

- Өгөгдөл, мэдээллийг зөвхөн нэг удаа цуглуулж, үр ашигтайгаар олон зориулалтаар хэрэглэх, тордох тохиромжтой газарт хадгалах,
- Европын улс хоорондын хил дамнасан төрөл бүрийн эх сурвалжаас үүсэлтэй орон зайн мэдээлэл нь ямар ч зүйдэлгүйгээр нэгтгэгддэг, бүх төрлийн хэрэглээнд болон хэрэглэгчид хүртэж хэрэглэдэг байх,
- Нэг нарийвчлал, масштабээр цуглуулагдсан мэдээлэл нь төрөл бүрийн нарийвчлал, масштабээр хэрэглэгчдэд хүрэх боломжтой байх,
- Бүх түвшний сайн засаглал бий болгоход хэрэгтэй газар зүйн мэдээлэл нь ил тод, түргэн шуурхай байх,
- Ямар газар зүйн мэдээлэл бэлэн байгаа, тодорхой хэрэгцээнд хэрхэн хэрэглэгдэх, ямар нөхцөл, шаардлагын дагуу хэрэглэж болох зэрэг мэдээллүүд нь олоход хялбар байх зэрэг болно.

Монгол Улсад 2000 оноос эхлэн Үндэсний Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн тухай ойлголт нэвтэрсэн бөгөөд түүнийг байгуулах ажлыг 2004 оноос эхлэлтэй байдаг. Төрөөс энэ тал дээр анхаарал хандуулж ирсэн боловч удирдлага зохион байгуулалт, стандартын тогтолцоо, орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлт, шинэчлэлт, түгээлтийн талаар тодорхой эрх зүйн зохицуулалт бүрдээгүйн улмаас үр ашигтай хэрэгжиж чадахгүй байна.

Өнөөгийн Монгол Улсын орон зайн өгөгдлийн бүрдүүлэлт, боловсруулалт, түгээлт, ашиглалт нь тухайн байгууллагын хэрэгцээг хангах төдий хэмжээнд байгаа бөгөөд орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн хувьд төрийн байгууллага хоорондоо нэгдсэн системд ороогүйн улмаас салбар бүр төрөл бүрийн газрын зураг зохиох, судалгаа, төлөвлөлт, мониторинг хийх, орон зайн өгөгдөл бүрдүүлэх ажлыг давхардсан хөрөнгө оруулалтаар тусдаа захиалан гүйцэтгүүлж, үргүй зардал ихээр гаргаж байна. Мөн газрын зураг болон бусад орон зайд дүрслэгдэх өгөгдөл,

¹⁰ Infrastructure for spatial information in Europe <https://inspire.ec.europa.eu/>

мэдээлэлд суурилсан мэдээллийн системүүд нэгдмэл бус байгаа нь мэдээллийн нэгдмэл, давтагдашгүй, нээлттэй, алдаагүй, шинэлэг байх нөхцөлийг алдагдуулж, бодлого тодорхойлох, шийдвэр гаргахад хүндрэлтэй нөхцөл байдлыг үүсгэж, бодит амьдралд нийцэхгүй шийдвэр гаргах нөхцөлийг бүрдүүлж байна.

Түүнчлэн орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг бүрдүүлэх, боловсруулах, хадгалах, хамгаалах, түгээх, хэрэглэх үйл ажиллагааны үндсэн зарчмууд тодорхойлогдоогүй, тэдгээрийг удирдан зохион байгуулах, хяналт тавих, орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг бүрдүүлэгч, хэрэглэгчдийн хамтын ажиллагааг зохицуулах хууль, эрх зүйн орчин, стандартын тогтолцоо байхгүйгээс орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн нэгдмэл, давтагдашгүй, нээлттэй, алдаагүй, шинэлэг байх нөхцөлтэй нийцэхгүй байна.

Иймд төрийн бодлого, эрх зүйн зохицуулалттайгаар орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг стандартын дагуу бүрдүүлж, мета-өгөгдлийг үүсгэх, байгууллага хоорондын уялдаа холбоог сайжруулан, нэгдсэн сүлжээний түгээх, хуваалцах, шинэчлэх асуудал тулгарч байна.

Тулгамдаж буй асуудлыг дор дурдсан байдлаар ангилж дүн шинжилгээ хийв. Үүнд:

- Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн ангилал нэгдмэл бус, тодорхой биш;
- Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг бүрдүүлэх, боловсруулах, хадгалах, хамгаалах, түгээх, хэрэглэх үйл ажиллагааны нэгдмэл байдлыг хангах стандартын тогтолцоо байхгүй, төрөл бүрийн эх сурвалжийн өгөгдлийн сангуудын загвар, формат, атрибут хүснэгт нэгдмэл бус, үйл ажиллагааны үндсэн зарчим тодорхой бус, чанарын шаардлагад нийцэж, тодорхой хугацаанд шинэчлэгддэг байх нийтлэг зохицуулалт байхгүй;
- Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг ашиглах, солилцох, түгээх зэрэг үйл ажиллагаатай холбогдсон нөхцөлүүдийг урьдчилан зохицуулалт (лицензийн) тодорхой бус, орон зайн мэдээллийг түгээх, солилцох, хэрэглэхэд үүсэх бүрдүүлэгч, хэрэглэгчийн үүрэг, хариуцлага тодорхой бус;
- Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагааг эрхлэх, удирдан зохион байгуулах, хяналт тавих төрийн байгууллагуудын эрх үүргийг тодорхойлсон зохицуулалт байхгүй.

Иймээс манай улсын байгаль, нийгэм, эдийн засгийн бүх салбарт ашиглагдаж байгаа орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлтийн давхардлыг арилгах, бүх төрлийн төлөвлөлтүүдийг хооронд нь уялдуулах, салбар бүрд орон зайн мэдээллийн үр дүнтэй хэрэглээг нэмэгдүүлэх, нэмүү өртөг шингээхүйц бизнесийн санаа, инновац, орчныг дэмжих зорилгоор үндэсний хэмжээнд орон зайн өгөгдлийн дэд бүтэц байгуулж, үйл ажиллагааг нь удирдан зохион байгуулах, хэрэгжүүлэх, хяналт тавихтай холбогдсон харилцааг зохицуулах хууль, эрх зүйн орчин шаардлагатай.

Тус харилцааг зохицуулсан хууль, эрх зүйн орчин бүрдсэнээр хууль ёсны эрх, ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа нийгмийн бүлэг, иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллага, бусад этгээд байхгүй. Түүнчлэн орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлт, боловсруулалт, хадгалалт, хамгаалалтад зарцуулагдах давхардсан зардлууд арилж, байгууллага хоорондын хамтын ажиллагаа бэхжин, өгөгдөл, мэдээллийг нэгдсэн загвар, стандартын дагуу бүрдүүлэх, ашиглах, түгээх, солилцох нэгдсэн тогтолцоо бүрдэх юм.

Асуудлыг шийдвэрлэсэн байдал

Эрх зүйн зохицуулалтын талаар

Манай Улсын хууль эрх зүйн орчинд суурь орон зайн өгөгдлийн талаарх зохицуулалт байхгүйн улмаас салбар бүр хариуцсан асуудлынхаа хүрээнд дагаж мөрдөгддөг хууль тогтоомждоо мэдээллийн сан эрхлэх тухай тусгаж, түүнд агуулагдах мэдээллийг зааж өгсөн байдаг. Мэдээллийн сан бүрдүүлэх тухай холбогдох зохицуулалт хийсэн дор дурдсан 13 хуулийг судалж үзэхэд 13 төрлийн мэдээллийн сан давхардсан тоогоор 44 мэдээллийн сангийн бүрдэл байна.

- Геодези, зураг зүйн тухай хууль /1997.10.31/
- Газрын тухай хууль /2002.06.07/
- Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай /1999.12.16/
- Хот байгуулалтын тухай /2008.05.29/
- Байгаль орчныг хамгаалах тухай /1995.03.30/
- Газрын хэвлийн тухай /1988.11.29/
- Ашигт малтмалын тухай /2006.07.08/
- Авто замын тухай /1998.01.02/
- Төмөр замын тээврийн тухай /2007.07.05/
- Соёлын өвийг хамгаалах тухай /2014.05.15/
- Барилгын тухай /2016.02.05/
- Гамшгаас хамгаалах тухай /шинэчилсэн найруулга, 2017.02.02/
- Тариалангийн тухай /шинэчилсэн найруулга, 2016.01.29/

Эдгээр хуулийн зохицуулалтыг нэг бүрчлэн нарийвчлан судалж үзэхэд ихэнх хуульд тухайн чиглэлийн мэдээллийн санг бүрдүүлэх, эрхлэх талаар ерөнхий агуулга бүхий заалттай байна. Хүснэгт-1-д дурдсан мэдээллийн сангаас харвал мэдээллийн сан бүр дэх орон зайн давхаргын мэдээллүүд хоорондоо давхардаж байгааг харж болохоос гадна энэхүү давхардлыг тодорхой зохицуулсан зохицуулалт байхгүй байна.

Хүснэгт 1 Мэдээллийн сангийн тухай хууль тогтоомжийн зохицуулалтад хийсэн судалгаа

Хууль тогтоомж	Мэдээллийн сангийн төрөл	Мэдээллийн сангийн бүрдэл	Мэдээллийн санг хариуцагч
Геодези, зураг зүйн тухай хууль /1997.10.31/	4.1.7.геодези, зураг зүйн мэдээллийн улсын нэгдсэн сан бүрдүүлэх	9.1 геодезийн сүлжээний, байр зүйн зургийн, агаар, сансрын зургийн, газар зүйн нэрийн болон кадастрын тухай мэдээлэл, тэдгээртэй холбогдох бусад тоон мэдээлэл	5.5.2 геодези, зураг зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага
Газрын тухай хууль /2002.06.07/	23.2.14. Улсын газрын мэдээллийн сан	9. газрын нэгдмэл сан 10.1.1. Хөдөө аж ахуйн газар; 10.1.2. Хот, тосгон, бусад суурины газар;	23.2. Газрын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага 23.3. Аймаг, нийслэлийн газрын алба
	23.3.3 аймаг, нийслэлийн газрын мэдээллийн сан	10.1.3. Зам, шугам сүлжээний газар; 10.1.4. Ойн сан бүхий газар; 10.1.5. Усны сан бүхий газар; 10.1.6. Тусгай хэрэгцээний газар. /11-16 дугаар зүйл/ 26.2 газрын кадастр /хаягийн мэдээлэл <i>Гудамж, зам, талбай, үл хөдлөх эд хөрөнгийг хаягжуулах журам /ЗГ 2013-280/</i> 8 дугаар зүйл. Хилийн цэс, газар усны нэр, газар усны нэрийн болон газрын сангийн зураг	
Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай /1999.12.16/	17 дугаар зүйл газрын мэдээллийн сан	17.1.газрын мэдээллийн сан нь сум, дүүргийн, аймаг, нийслэлийн болон улсын сангаас бүрдэх бөгөөд дор дурдсан үндсэн хэсэгтэй байна: 17.1.1.газрын кадастрын зураг; 17.1.2.газрын кадастрын судалгааны материал; 17.1.3.газрын нэгдмэл сангийн тоо бүртгэл; 17.1.4.газрын чанарын үнэлгээний дүн; 17.1.5.газрын эдийн засгийн үнэлгээний дүн; 17.1.6.газрын улсын бүртгэл. 9.3.1.газрын кадастрын зураглал; 9.3.2.газар эзэмших, ашиглах эрхийн бүртгэл.	10.1.газрын кадастрыг суманд газрын даамал, аймаг, нийслэл, дүүрэгт газрын алба, улсын хэмжээнд газрын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага эрхэлнэ.
Хот байгуулалтын тухай /2008.05.29/	3.1.7."хот байгуулалтын кадастр" гэж нутаг дэвсгэрийн ашиглалт,	25.5.хот байгуулалтын кадастр нь газар нутгийн хөгжлийн болон хот, суурин газрын хот байгуулалтын төлөвлөлт, барилгажилтын	26.1.улсын хот байгуулалтын кадастрыг хот байгуулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн

	<p>хүрээлэн буй орчны төлөв байдал, инженерийн шугам сүлжээний хангамжийн түвшин, барилга байгууламж, хүн амын амьдрах орчны чанарын тухай байр зүйн зураглал, мэдээллийн нэгдмэл санг; 25.1.хот байгуулалтын кадастр нь хот байгуулалтын үйл ажиллагаа эрхлэх болон үл хөдлөх эд хөрөнгийн бүртгэл хийхэд зайлшгүй шаардлагатай мэдээлэл бүхий улсын сан мөн.</p>	<p>баримт бичиг болох бөгөөд түүнд дараахь мэдээлэл хамаарна: 25.5.1.геодези, байр зүй, зурагзүйн материал; 25.5.2.газар нутгийн экологи, инженер-геологи, газар чичирхийлэл; 25.5.3.гидрогеологийн тухай мэдээлэл; 25.5.4.хот байгуулалтын хөгжлийн болон газар, барилгажилтын тухай мэдээлэл; 25.5.5.инженерийн, зам тээврийн болон нийгмийн дэд бүтэц ба газар нутгийн тохижилтын тухай мэдээлэл. 25.7.хот байгуулалтын кадастрын мэдээлэл нээлттэй байна.</p>	<p>захиргааны байгууллага хариуцан явуулна.</p>
<p>Байгаль орчныг хамгаалах тухай /1995.03.30/</p>	<p>7 дугаар бүлэг байгаль орчны мэдээллийн сан</p> <p>Байгаль орчны мэдээллийн санг бүрдүүлэх, боловсруулах, түгээх, ашиглах, хадгалах, хамгаалах журам ЗГ 2010 85</p> <p>"Байгаль орчны мэдээллийн сангийн эх мэдээний дэлгэрэнгүй жагсаалт"</p> <p>Улсын усны мэдээллийн сан бүрдүүлэх үзүүлэлт, хөтлөх</p>	<p>35 дугаар зүйл.мэдээллийн сангийн бүрдэл</p> <p>1/газар, түүний хөрс; 2/газрын хэвлий, ашигт малтмал; 3/ус, рашаан; 4/ой; 5/байгалийн ургамал; 6/амьтан; 7/агаар, түүний бохирдол; 8/уур амьсгал; 9/байгалийн гамшиг; 10/химийн хорт болон аюултай бодис; 11/хог хаягдал; 12/тусгай хамгаалалттай газар нутаг; 13/байгаль орчны эрх зүй; 14/байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ; 15/байгаль орчны бодлого, хөтөлбөрийн хэрэгжилт; 16/байгаль орчны статистик мэдээлэл, тайлан; 17/байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээний төсөв, зардал;</p>	<p>38 дугаар зүйл.мэдээллийн сангийн үйл ажиллагааг хангах байгууллага</p> <p>1.байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага мэдээллийн сангийн үйл ажиллагааг улсын хэмжээнд удирдан зохион байгуулна.</p> <p>2.байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын дэргэд байгаль орчны мэдээллийн төв байх бөгөөд уг төв нь улсын мэдээллийн сангийн өдөр тутмын үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх төрийн үйлчилгээний байгууллага байна.</p>

	журам Сайд 2014.03.17 А86	18/байгаль орчны чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж байгаа байгууллага, хүний нөөц; 19/мета мэдээллийн сан; 20/байгаль орчны талаарх бусад мэдээлэл. 21/байгаль орчинд учруулсан хохирлын нөхөн төлбөрийн мэдээлэл; 22/байгаль орчны холбогдолтой гэмт хэрэг, зөрчлийн мэдээлэл. 33.4.хуульд өөрөөр заагаагүй бол мэдээллийн сан олон нийтэд нээлттэй байна.	
Газрын хэвлийн тухай /1988.11.29/	4 дүгээр зүйл. Газрын хэвлий, түүний улсын нэгдмэл сан 4.1. Хөрснөөс доош газрын гүн рүү үргэлжлэх орон зай, түүнийг эзлэн орших материаллаг бүх зүйлс /бүх төрлийн чулуулаг, ашигт малтмал болон геологийн бусад биет, түүнчлэн барилга байгууламж/-ийг газрын хэвлий гэнэ.	45.3. Ашигт малтмалын нөөц, ордын болон газрын хэвлийн улсын тоо бүртгэл, ашигт малтмалын ордын данс, нөөцийн балансыг Улсын геологийн сан эрхлэн хөтөлнө.	46 дугаар зүйл. Ашигт малтмалын ордын улсын данс Ашигт малтмалын ордын улсын данс нь үндсэн болон түүнтэй хамт орших ашигт малтмал, тэдгээрт байгаа бүрэлдэхүүн хэсгийн нөөцийн хэмжээ, чанар, ордыг ашиглах уул-техник, гидрогеологийн болон бусад нөхцөл, түүний геологи-эдийн засгийн үнэлгээг орд тус бүрээр, ашигт малтмалыг илрэл бүрээр нь тусган харуулсан байвал зохино.
Ашигт малтмалын тухай /2006.07.08/	11.1.5.үндэсний геологи, эрдэс баялгийн мэдээллийн сан бүрдүүлэх, түүнийг баяжуулах;	6 дугаар зүйл. Ашигт малтмалын ордын ангилал 6.1.ашигт малтмалын ордыг дор дурдсанаар ангилна: 6.1.1.стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын орд; 6.1.2.түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын орд; 6.1.3.ердийн ашигт малтмалын орд.	11.1.геологи, уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага 11.1.3.геологи, уул уурхай, эрдэс баялгийн мэдээллийн сан бүрдүүлэх, түүнийг баяжуулах, нууцын зэрэглэлд хамааруулснаас бусад мэдээллээр сонирхсон этгээдэд үйлчилгээ үзүүлэх;
Авто замын тухай /1998.01.02/	16 дугаар зүйл. Авто замын	16.1. Авто замын бүртгэл, мэдээллийн сан нь авто зам,	16.2. Авто зам, замын байгууламжийн бүртгэл мэдээллийн

	бүртгэл, мэдээллийн сан	замын байгууламжтай холбоотой дараахь мэдээллээс бүрдэнэ: 16.1.1.Техникийн болон ашиглалтын үзүүлэлтүүд; 16.1.2.Ашиглалтад орсон он, сар, өдөр; 16.1.3.Хүчин чадал, зэрэглэл, төлөв байдал; 16.1.4.Төсөвт өртөг; 16.1.5.Тухайн авто зам, замын байгууламжид гарсан эвдрэл, зам тээврийн ослын мэдээ; 16.1.6.Бусад.	санг аймаг, нийслэл дэх авто замын засвар, арчлалтыг хариуцсан байгууллага эрхлэн хөтөлж, бүртгэл мэдээллийн нэгдсэн санд жил тутам тогтоосон хугацаанд өгнө.
Төмөр замын тээврийн тухай /2007.07.05/	10.1.12.төмөр замын тээврийн салбарын статистик, мэдээллийн нэгдсэн санг бүрдүүлж, хөтлөх;	-	10.1.төмөр замын тээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
Соёлын өвийг хамгаалах тухай /2014.05.15/	14 ¹ .1.9.соёлын өвийн бүртгэл мэдээллийн санг хөтлөх;	-	14 ¹ дүгээр зүйл.соёлын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын бүрэн эрх
Барилгын тухай /2016.02.05/	33.1.5, 33.1.14 барилгын салбарын нэгдсэн бүртгэл, мэдээллийн сан	-	34.1.Барилгын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага
Гамшгаас хамгаалах тухай /шинэчилсэн найруулга/ 2017.02.02	6.1.7.гамшгийн мэдээллийн сан бүрдүүлэх	7.3.3.гамшгийн эрсдэлийн үнэлгээнд шаардагдах мэдээ, баримт, өгөгдөл бүхий мэдээллийн сантай байх; 14.2.Гамшгийн мэдээллийн сан дараахь мэдээллээс бүрдэнэ: 14.2.1.гамшгийн эрсдэлтэй нутаг дэвсгэрийн газар зүйн мэдээлэл; 14.2.2.гамшигт нэрвэгдэж болзошгүй хүн ам, дэд бүтцийн бүртгэл, мэдээлэл; 14.2.3.гамшиг, аюулт үзэгдэл, ослын болон хохирлын дүн мэдээ; 14.2.4.бусад мэдээлэл.	14.1, 29.1.12 онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага
Тариалангийн тухай /шинэчилсэн найруулга/ 2016.01.29	23 дугаар зүйл. Тариалангийн үйлдвэрлэлийн тайлан, мэдээллийн сан	26.12.Тариалангийн газрын хөрсний төлөв байдал, чанарт хийсэн агрохими, агрофизикийн шинжилгээний дүн нь тариалангийн үйлдвэрлэлийн мэдээллийн сангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна.	23.1.Аймаг, нийслэлийн хөдөө аж ахуйн асуудал хариуцсан нутгийн захиргааны байгууллага нь тариалангийн газрын

			ангилал тус бүрээр болон тариалсан таримал, сорт, үр, техник, хураасан ургацын мэдээг сум, дүүргээр нэгтгэн, тариалангийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тухайн жилийн 2 болон 4 дүгээр улиралд хүргүүлнэ.
--	--	--	---

Бусад тогтоомж, шийдвэр

2013 оны 06 сарын 05-ны Монгол улсын Ерөнхий сайдын 95 дугаар захирамж - Байрлалд суурилсан төвлөрсөн мэдээллээр төр, олон нийтийг хангах зорилгоор Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтэц байгуулахад шаардагдах орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг нэгтгэж, хуваарилалтыг сайжруулах ажлыг уялдуулан зохион байгуулах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг 32 агентлагийн удирдлагыг оролцуулан 2013 оны 06 сарын 05-ны өдрийн Монгол улсын Ерөнхий сайдын 95 дугаар захирамжаар байгуулсан байдаг. Тус Ажлын хэсгийн үр дүнд Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газар (ГЗБГЗЗГ) нь бусад байгууллагатай орон зайн мэдээлэл солилцох чиглэлээр хамтын ажиллагааны санамж бичиг, гэрээ байгуулан харилцан ойлголцож ажилласан. Хамтын ажиллагааны үр дүнд бусад байгууллагууд орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн талаарх ач холбогдолтойг ойлгосон ба өнөөдрийн байдлаар санамж бичиг, мэдээлэл солилцох гэрээнд мэдээлэл солилцох, хэрэглэх үйл ажиллагаатай холбоотой асуудлаа зохицуулан ажиллаж байна.

2013 оны 09 сарын 21-ний Монгол улсын Засгийн газрын, Үндэсний орон зайн мэдээллийн дэд бүтэц байгуулах тухай 323 дугаар тогтоол: Үндэсний орон зайн мэдээллийн дэд бүтцийн суурь мэдээллийг бий болгох ажлын хүрээнд газрын кадастрын мэдээллийн санг солбицлын нэгдсэн тогтолцоонд шилжүүлэх, хаягийн мэдээллийн систем байгуулах, гурван хэмжээст байр зүйн зургийн мэдээллийн систем байгуулах, хот суурин газрын 1:1000-ны масштабтай байр зүйн зургийг шинэчлэх арга хэмжээ авахыг холбогдох байгууллагуудад уг тогтоолоор даалгасан.

Хэдийгээр орон зайн мэдээллийн ач холбогдол, ОЗӨДБ-ийг байгуулах шаардлагатайг төрийн байгууллагуудын хэмжээнд ойлгож, дурдсан мэдээллийн системүүд байгуулагдаж эхэлсэн ч дээр дурдсан асуудлуудыг шийдвэрлэх хууль эрх зүйн зохицуулалт шаардагдсаар байв.

Практик хэрэгжилтийн байдал

Төрийн байгууллагууд дахь хэрэгжилтийн байдал

Төрийн байгууллагуудаас орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлт, өгөгдлийн сангийн байдал, хэрэглэдэг программ хангамж, баримталж буй хууль, тогтоомж, дүрэм, журам, стандарт, үйлчилгээний төлбөр, хөлс, хамтын ажиллагаа зэрэгт тулгамдаж буй бэрхшээлийн талаар судалгаа авахад дараахь үр дүн гарсан. Судалгааны асуулгыг бүх төрийн захиргааны төв байгууллагаас авахад 8 төрийн захиргааны төв байгууллагаас судалгаанд хариу ирүүлсэн. Судалгааны үр дүнгийн нэгтгэлийг Нэгдүгээр хавсралтад хавсаргав.

Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлтийн хувьд: Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 35 дугаар заалтын 1 дэх хэсэгт заасны дагуу байгаль орчны улсын мэдээллийн санг, Батлан хамгаалах яамны Зэвсэгт хүчний жанжин штаб цэргийн байр зүйн зургийг, Эрчим хүчний яамны харьяа “Улаанбаатар дулаан сүлжээ” ТӨХК барилгын дулааны тоноглол, дулааны шугамын трасс, худаг, төв шугамын өргөн диаметр, солигдсон он зэрэг мэдээлэл агуулсан мэдээллийн санг, Зам, тээвэр хөгжлийн яам Монгол Улсын хэмжээнд автозамын болон төмөр замын сүлжээ, түүний дагуух барилга, байгууламжийн тухай орон зайн мэдээллийн санг тус тус бүрдүүлж байна.

Мэдээллийн санг хадгалах хэлбэрийн хувьд: Орон зайн мэдээлэл бүрдүүлдэг байгууллага дээр дурдсан мэдээллийг ихэвчлэн хүснэгтэн, зурган, болон мэдээлэл солилцооны бусад хэлбэрээр хадгалж, цөөхөн байгууллага мэдээллээ бүрэн болон заримыг орон зайн өгөгдлийн санд, өгөгдлийн сан удирдах программ хангамж ашиглан удирдан зохион байгуулж байна (Зам, тээвэр хөгжлийн яам, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам гэх мэт)

Өгөгдөл, мэдээлэл бүрдүүлэх, мэдээллийн санг ашиглах талаарх хууль тогтоомж, дүрэм, журмын хувьд: Судалгаанд хариу ирүүлсэн байгууллагуудаас 1 байгууллага нь Засгийн газрын 2010 оны 85 дугаар тогтоолын дагуу мэдээллээ бүрдүүлдэг бол бусад байгууллагуудын хувьд байгууллагын дотоод журмын дагуу харьяа байгууллагаасаа өгөгдөл, мэдээллээ авдаг байна.

Өгөгдөл, мэдээлэл бүрдүүлэх, мэдээллийн сантай холбоотой Үндэсний болон байгууллагын стандарт, нормын хувьд: MNS5774:2007 Газарзүйн мэдээлэл-Мета өгөгдөл, MNS5641-1:2006 Монгол Улсын засаг, захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн код, ISO/TC-19104:2012 зэрэг үндэсний стандарт ашиглаж байна. Хүснэгтэн, зурган мэдээлэл хэрэглэж буй байгууллагууд тодорхой стандарт, норм мөрддөггүй.

Мэдээллийн сангийн үйлчилгээний хөлс, төлбөрийн хувьд мөрдөж буй хууль тогтоомжийн хувьд: Хэрэглэгчдэд нийлүүлж буй мэдээллийн сангийн үйлчилгээний хөлс, мэдээллийн төлбөрийн асуудал тодорхой бус, байхгүй.

Мэдээлэл солилцоонд түлгэмдаж буй асуудал: Мэдээлэл солилцоход гарах төлбөрийн асуудал, мэдээ бүрдүүлэгч байгууллагын орон зайн мэдээлэл бүрдүүлэлт болон мэдээний чанар хангалтгүй, Сум, хорооны түвшинд мэдээлэл солилцоход дэд бүтэц болон хууль эрх зүйн орчин хүндрэлтэй, холбогдох хууль тогтоомжууд харьцангуй сул, файлын нууцлалыг хангах асуудал, цаг тухайд нь хүссэн мэдээллийг ирүүлдэггүй, албан бичгээр харьцаж мэдээлэл солилцоход удаан хүндрэлтэй, газар зүйн байрлалын нэгдсэн тогтсон нэр томъёо байхгүй, 1:100000-ны масштабтай байр зүйн зургийн тоон зургуудын зарим өндрийн тоотууд буруу болон дутуу, хаялбарын өндөр байхгүй, эсвэл буруу.

Орон зайн мэдээллийн хэрэгцээ, шаардлага, хүндрэл бэрхшээл: Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрын мэдээллийн өгөгдөл дээр салбарын тариалангийн болон мал аж ахуйн зориулалтаар ашиглагдах талбайн мэдээлэл шаардлагатай, Байгаль орчны орон зайн мэдээний чанарыг сайжруулах, улсын хэмжээний орон зайн мэдээг шинэчлэх шаардлагатай, өрх, иргэний мэдээллийг орон зайн мэдээллийн сантай холбож ашиглах, орон зайн мэдээний чанарыг сайжруулах, топологи шалгалт явуулах, нэг мэдээгээр үйлчлэх, орон зайн мэдээллийг бодитоор авахад үүрэн холбооны операторуудын сүлжээнүүдийн тасралтгүй байдалд хүндрэл учирч сүлжээ тасарсан газруудад мэдээллийг бодит цагт хүлээн авах боломж бүрддэггүй.

Бусад санал: Судалгаанд хамрагдсан байгууллагуудаас орон зайн өгөгдөл, мэдээлэлтэй холбоотойгоор ирүүлсэн саналуудыг дор жагсаасан байдлаар түүвэрлэв. Үүнд:

- Салбар тус бүрийн газар зохион байгуулалтын мэдээллийг Засгийн газар болон яам, агентлагуудад төлбөргүйгээр хангах боломжийг бий болгох,
- Орон зайн мэдээллийг бүрдүүлэх, боловсруулах талаар мэдээ бүрдүүлэгч байгууллагын мэргэжилтнүүдэд сургалт явуулах,
- Орон зайн мэдээллийг веб газрын зургийн үйлчилгээ (WMS гэх мэт) ашиглан солилцох,
- Орон зайн мэдээний стандарт, хууль эрх зүйн орчныг бий болгох, төрийн байгууллага хооронд орон зайн мэдээллийг солилцох дэд бүтцийг бий болгох,
- Монгол Улс нь орон зайн мэдээллийн сан, түүнтэй холбоотой системүүдийг боловсруулан хөгжүүлэх зайлшгүй шаардлагатай,
- Орон зайн мэдээллийг шуурхай хүлээж авах, мэдээллийг ашиглан газрын зургаа хөгжүүлэх, хөдөлгөөний хяналтыг сайжруулахад байршил тогтоох төхөөрөмжөөс ирүүлж буй мэдээллийг үүрэн холбооны сүлжээ ашиглалгүй сансрын хиймэл дагуулаас шууд хүлээн авдаг болох,
- Өндрийн тогтолцооны зөрөөний асуудлыг шийдвэрлэх.

Асуудлаар эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа бүлэг

Үнэлгээний тайлангийн 1.1 дэх хэсэгт дурдсан асуудлаар эрх, хууль ёсны эрх ашиг сонирхол нь хөндөгдөж буй байдлыг Хүснэгт 2-оор үзүүлэн дүгнэв.

Хүснэгт 2 Ашиг сонирхол нь хөндөгдөж буйг судалсан байдал

Бүлэг	Нөлөөлж буй хэлбэр
1. Төрийн байгууллага	Төрд орон зайн мэдээллийг бүрдүүлэхэд төсвийн хүндрэлтэй, ажлын давхардал гардаг. Орон зайн мэдээллийн цахим тогтолцоо байхгүйгээс байгууллага хооронд мэдээлэл солилцоход хүндрэлтэй, цаг хугацаа алдаж байна. Шийдвэр гаргалт, бодлого боловсруулалт, төлөвлөлтөд байрлалд суурилсан мэдээлэл ашиглаагүйгээс буруу төлөвлөлт, бодлого боловсруулалтад хүргэдэг.
2. Төрийн бус байгууллага	Өөрийн зорилгыг хэрэгжүүлэх чиглэлээр төрөөс дэмжлэг авах, хөгжих, улмаар төрийг нөхөж ажиллах үүргээ хэрэгжүүлэх боломж хязгаарлагдмал. Судалгаа, шинжилгээний ажил хийхэд төрөөс дэмжлэг байхгүй, суурь мэдээллээр төрийн бус байгууллагын үйл ажиллагааг дэмжих зохицуулалтгүй, мэдээллээр хангах тогтолцоогүй. ТББ болон эрдэмтэн судлаачдын хийсэн судалгааны ажлыг төрийн үйл ажиллагаанд ашигладаггүй, эргэх холбоогүй. Орон зайн мэдээллийн чиглэлээр судалгаа, хөгжил, инновацын дэмжлэг байхгүй.
3. Аж ахуйн нэгж байгууллага	Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагааг эрхлэхэд ТББ, аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын оролцоог хангах зохицуулалт байхгүй. Байрлалд суурилсан орон зайн мэдээллийн үйлчилгээ явуулах бизнесийн орчныг дэмжсэн зохицуулалт, бодлого байхгүй. Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн ашиглах лицензийн эрхийн зохицуулалт байхгүйгээс төрөөс хувийн хэвшилд мэдээлэл ашиглуулах асуудал саармаг, нэмүү өртөг шингээж бизнесийн үйл ажиллагаанд дэмжлэг сул.
4. Иргэн	Иргэд төрөөс хүртээмжтэй, чанартай орон зайн мэдээлэлд суурилсан үйлчилгээг шуурхай хүртэх боломжгүй бөгөөд албан бичиг хүргүүлэх, биечлэн ирэх шаардлагатай байдаг..

ХОЁР. АСУУДЛЫГ ШИЙДВЭРЛЭХ ЗОРИЛГО

Аргачлалын 4-т заасны дагуу тулгамдаж буй асуудлыг шийдвэрлэхэд дараах зорилгуудыг дэвшүүлэв.

А. Суурь орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн ангиллыг тодорхой болгох, тэдгээрийг бүрдүүлэгч байгууллагуудын уялдаа холбоо, хамтын ажиллагаа, үүрэг оролцоог сайжруулах замаар орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлтийн давхардлыг арилгах,

В. Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн сангийн бүрдүүлэлт, боловсруулалт, хадгалалт, хамгаалалт, түгээлт, хэрэглээний стандартын нэгдсэн тогтолцоо бий болгох замаар баталгаатай, шинэлэг, чанартай орон зайн мэдээллийг шуурхай, хялбар хайх, солилцох, хэрэглэх, түгээх боломжийг бүрдүүлэх,

С. Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг түгээх, ашиглах, солилцох зэрэг үйл ажиллагааны явцад үүсэх бүрдүүлэгч, хэрэглэгчийн үүрэг, хариуцлага, эрх, нөхцөл, хязгаарлалтын (лицензийн) асуудлыг тодорхой болгох замаар орон зайн мэдээлэлд нэмүү өртөг шингээсэн бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэлийг өргөжүүлэх судалгаа-хөгжил, инновац, бизнесийн орчныг дэмжих,

Д. Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагаанд оролцогч, хамтрагч байгууллагуудын эрх, үүрэг, оролцоог тодорхой болгох, тэдгээрийг нэгдсэн удирдлагаар зохицуулах замаар бүх салбарт орон зайн мэдээллийн үр дүнтэй хэрэглээг нэмэгдүүлэх.

ГУРАВ. АСУУДЛЫГ ЗОХИЦУУЛАХ ХУВИЛБАРУУД, ТЭДГЭЭРИЙН ЭЕРЭГ, СӨРӨГ ТАЛУУДЫГ ХАРЬЦУУЛСАН БАЙДАЛ

Зохицуулалтын хувилбаруудын зорилгод хүрэх байдал болон тэдгээрийн эерэг, сөрөг тал, бусад орны туршлагыг харьцуулан судалж Хүснэгт 3-т үзүүлэв. Асуудлыг шийдвэрлэх боломжтой хувилбаруудыг тогтоож, Аргачлалын 5-д заасны дагуу зорилгод хүрэх байдал буюу зорилгыг хангаж чадах эсэх, зардал, үр өгөөжийн харьцаа буюу хувилбарыг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой гарах зардал, үзүүлэх эерэг өөрчлөлтийг харьцуулан судалж дараах дүгнэлтийг гаргалаа.

Хүснэгт 3 Зохицуулалтын хувилбаруудын зорилгод хүрэх байдал болон тэдгээрийн эерэг, сөрөг тал

Хувилбар	Зорилгод хүрэх байдал	Зардал, үр өгөөжийн харьцаа	Үр дүн
А. Суурь орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн ангиллыг тодорхой болгох, тэдгээрийг бүрдүүлэгч байгууллагуудын уялдаа холбоо, хамтын ажиллагаа, үүрэг оролцоог сайжруулах замаар орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлтийн давхардлыг арилгах,			
1.	“Тэг” хувилбар буюу шинээр зохицуулалт хийхээс татгалзах;	Төрийн байгууллага тус бүр өөрсдийн мэдээллийн ангилалтай ба орон зайн өгөгдлийн нэгдсэн ангилал, зэрэглэл байхгүй.	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго,

		Одоо байгаа хуульд заасан ангилал мэдээлэл нь давхардсан, дутмаг байдаг ба суурь зургуудын талаар тодорхой заасан зохицуулалт байхгүй. Олон улсад хууль, тогтоомждоо суурь өгөгдөл болон бусад өгөгдөл, мэдээллийн ангиллыг бүрдүүлэгчдийн хамт заасан байдаг.	зорилтод хүрэх боломжгүй.	
2.	<i>Хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг соён гэгээрүүлэх;</i>	Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн ангилал, зэрэглэлийг журамлан тогтоохгүйгээр хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр мэдээлэх боломжгүй. Бусад орнууд журамлагдсан мэдээллийн ангиллуудаа тараах материал, дүрст бичлэг болгон олон нийтэд сурталчилдаг.	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй
3.	<i>Зах зээлийн механизмаар дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх;</i>	Зорилгод хүрэх боломжгүй	-	Үр дүнгүй
4.	<i>Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх;</i>	Интервенц хийж шийдвэрлэх боломжгүй.	-	Үр дүнгүй
5.	<i>Төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх;</i>	Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн ангилал, зэрэглэлийг тодорхойлох, байгууллагуудын уялдаа холбоог хангуулах үүргийг хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх нөхцөлд энэ тухайгаа хуульд зааж өгсөн байх шаардлагатай байдаг. Захиргааны ерөнхий хууль 8 дугаар зүйл /Хуульд зааснаас бусад тохиолдолд захиргааны байгууллага хуулиар тусгайлан заасан бүрэн эрхийг бусдад шилжүүлэхийг хориглоно/	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй

6.	<i>Захиргааны шийдвэр гаргах;</i>	<p><u>Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн ангилал, зэрэглэлийг тодорхой болгоход захиргааны хэм хэмжээний акт гаргах замаар шийдвэрлэх боломжтой.</u></p> <p>Мөн ОЗӨДБ-ийн суурь өгөгдөл, мэдээллийн ангиллыг хуульчлан тогтоох боломжтой.</p> <p>Бүрдүүлэгч байгууллага, оролцогчдын үүрэг оролцоо, хамтын ажиллагааг захиргааны хэм хэмжээний актаар зохицуулахад тусгайлан олгосон эрх зүйн зохицуулалт одоогийн хуулиудад байхгүй.</p>	<p>Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн ангилал зэрэглэлийг тогтоож болох боловч эрх үүргийг олгох боломжгүй.</p> <p>Асуудлыг цогцоор нөлөөлж, сөрөг үр дагаврыг бүрэн бууруулж чадахгүй.</p>	Тодорхой үр дүнд хүрнэ.
7.	<i>Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах.</i>	<p><u>ОЗӨДБ-ийн суурь өгөгдөл, мэдээлэл, тэдгээрийн бүрдүүлэлт, бүрдүүлэгч нарын хамтын ажиллагаа, эрх үүргийг тодорхой зохицуулах боломжтой.</u></p> <p><u>АНУ нь ОЗӨДБ-ийн ерөнхий зохицуулалтыг ерөнхийлөгчийн зарлигаар зохицуулж, өгөгдөл, мэдээллийн ангилал, хамтын ажиллагаатай холбоотой зохицуулалтыг журамласан байдаг.</u></p> <p><u>Европын холбоо нь энэ асуудлыг INSPIRE Тогтоолоор зохицуулсан байдаг бол БНСУ, Индонез, Энэтхэг зэрэг улс орнууд өөрсдийн гэсэн хууль эрх зүйн орчинтой.</u></p>	<p>Хувилбар нь асуудлыг шийдвэрлэхэд чухал нөлөө үзүүлэх боломжтой</p>	Үр дүнтэй.
В. Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн сангийн бүрдүүлэлт, боловсруулалт, хадгалалт, хамгаалалт, түгээлт, хэрэглээний стандартын нэгдсэн тогтолцоо бий болгох замаар баталгаатай, шинэлэг, чанартай орон зайн мэдээллийг шуурхай, хялбар хайх, солилцох, хэрэглэх, түгээх боломжийг бүрдүүлэх,				
1.	<i>“Тэг” хувилбар буюу шинээр зохицуулалт</i>	<p>Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагаа болох орон зайн өгөгдөл,</p>	<p>Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал</p>	Үр дүнгүй.

	<i>хийхээс татгалзах;</i>	мэдээллийн бүрдүүлэлт, боловсруулалт, хадгалалт, хамгаалалт, түгээлт, хэрэглээний стандарттай байх хууль эрх зүйн орчин байхгүй. Гадаадын улс орнууд үйл ажиллагааны бүрдэл, алхам бүрээр стандарттай байдаг.	хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	
2.	<i>Хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг соён гэгээрүүлэх;</i>	Зорилгод хүрэх боломжгүй. Стандартын тогтолцоо үүссэнээр уг асуудал шийдэгдэнэ.	-	Үр дүнгүй.
3.	<i>Зах зээлийн механизмаар дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх;</i>	Зорилгод хүрэх боломжгүй	-	Үр дүнгүй.
4.	<i>Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх;</i>	Интервенц хийж шийдвэрлэх боломжгүй.	-	Үр дүнгүй.
5.	<i>Төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх;</i>	<u>Стандарт боловсруулалтыг сонгон шалгаруулалтын замаар хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллагаар гүйцэтгүүлж болно.</u> <u>Төрийн бус байгууллагаар төрийн чиг зарим чиг үүргийг гүйцэтгүүлж болох хэдий ч хуульд тусгайлсан заалт байхгүй тул хэрэгжүүлэх боломжгүй.</u> Захиргааны ерөнхий хууль 8 дугаар зүйл /Хуульд зааснаас бусад тохиолдолд захиргааны байгууллага хуулиар тусгайлан заасан бүрэн эрхийг бусдад шилжүүлэхийг хориглоно/	Асуудлыг цогцоор нөлөөлж, сөрөг үр дагаврыг бүрэн бууруулж чадахгүй.	Тодорхой үр дүнд хүрнэ.
6.	<i>Захиргааны шийдвэр гаргах;</i>	Стандарт нь захиргааны шийдвэрт хамаарахгүй. “Захиргааны ерөнхий хуулийн 60.2.Стандартчилал,	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх	Үр дүнгүй

		тохирлын үнэлгээний тухай хуулийн 3.1.2-т заасан баримт бичиг энэ журамд хамаарахгүй.” гэж заасан.	бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	
7.	<i>Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах.</i>	<u>Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлт, боловсруулалт, хадгалалт, хамгаалалт, түгээлт, хэрэглээний стандарт боловсруулах тухай тусгайлан хуульд заасан тохиолдолд эрх зүйн үндэслэлтэй.</u> <u>Орон зайн суурь өгөгдөл, үйлчилгээг гаргах, төрөл бүрийн өгөгдлийн сангуудын нэгдмэл байдлыг хуульд тусгайлан заасан үндэслэлээр зохицуулна.</u>	Тодорхой зардал гарах боловч энэ хувилбар нь асуудлыг үүсгэж байгаа гол шалтгааныг шийдвэрлэхэд чухал нөлөө үзүүлэх боломжтой.	Үр дүнтэй.
С. Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг түгээх, ашиглах, солилцох зэрэг үйл ажиллагааны явцад үүсэх бүрдүүлэгч, хэрэглэгчийн үүрэг, хариуцлага, эрх, хязгаарлалтын (лицензийн) асуудлыг тодорхой болгох замаар орон зайн мэдээлэлд нэмүү өртөг шингээсэн бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэлийг өргөжүүлэх судалгаа-хөгжил, инновац, бизнесийн орчныг дэмжих,				
1.	<i>“Тэг” хувилбар буюу шинээр зохицуулалт хийхээс татгалзах;</i>	Зорилгод хүрэх боломжгүй. Орон зайн мэдээллийн үр шимийг хүртэхгүй.	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй
2.	<i>Хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг соён гэгээрүүлэх;</i>	Орон зайн мэдээллийн үр шимийг олон нийтэд сурталчилж, ач холбогдлыг ойлгуулах боломжтой ч бүрдүүлэгч, хэрэглэгчийн хооронд үүсэх харилцааг зохицуулах боломжгүй.	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй
3.	<i>Зах зээлийн механизмаар дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх;</i>	Зорилгод хүрэх боломжгүй	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго,	Үр дүнгүй

			зорилтод хүрэх боломжгүй.	
4.	<i>Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх;</i>	Интервенц хийж шийдвэрлэх боломжгүй.	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй
5.	<i>Төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшилээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх;</i>	Захиргааны ерөнхий хууль 8 дугаар зүйл /Хуульд зааснаас бусад тохиолдолд захиргааны байгууллага хуулиар тусгайлан заасан бүрэн эрхийг бусдад шилжүүлэхийг хориглоно/	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй
6.	<i>Захиргааны шийдвэр гаргах;</i>	Хамтын ажиллагаа, оролцоог эрчимжүүлэх боломжтой ч эрх олгож, үүрэгжүүлэх боломжгүй. Зорилгод хүрэх боломжгүй	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй
7.	<i>Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах.</i>	Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн үндсэн зарчмыг тодорхойлно, бүрдүүлэгч, хэрэглэгчийн хооронд үүсэх үүрэг, хариуцлага, эрх, хязгаарлалтын (лицензийн) үндсэн асуудлыг тодорхойлно. Орон зайн мэдээлэлд нэмүү өртөг шингээсэн бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэлийг өргөжүүлэх судалгаа-хөгжил, инновац, бизнесийн орчныг дэмжих зохицуулалт хийнэ.	Тодорхой зардал гарах боловч энэ хувилбар нь асуудлыг үүсгэж байгаа гол шалтгааныг шийдвэрлэхэд чухал нөлөө үзүүлэх боломжтой.	Үр дүнтэй
D. Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагаанд оролцогч, хамтрагч байгууллагуудын эрх, үүрэг, оролцоог тодорхой болгох, тэдгээрийг нэгдсэн удирдлагаар зохицуулах замаар бүх салбарт орон зайн мэдээллийн үр дүнтэй хэрэглээг нэмэгдүүлэх.				
1.	<i>“Тэг” хувилбар буюу шинээр зохицуулалт</i>	Зорилгод хүрэх боломжгүй	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал	Үр дүнгүй

	<i>хийхээс татгалзах;</i>		хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	
2.	<i>Хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг соён гэгээрүүлэх;</i>	<u>Орон зайн мэдээллийн ач холбогдлыг нийтэд сурталчлах боломжтой.</u>	Зорилгыг бүрэн хангахгүй ч төрийн болон төрийн бус байгууллага, хуулийн этгээд, иргэдийн ойлголтыг нэмэгдүүлнэ. Зардал тодорхой хэмжээнд гарна. Асуудлыг бүрэн шийдвэрлэж чадахгүй.	Тодорхой үр дүнд хүрнэ
3.	<i>Зах зээлийн механизмаар дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх;</i>	Зорилгод хүрэх боломжгүй	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй
4.	<i>Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх;</i>	Интервенц хийж шийдвэрлэх боломжгүй.	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй
5.	<i>Төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх;</i>	Захиргааны ерөнхий хууль 8 дугаар зүйл /Хуульд зааснаас бусад тохиолдолд захиргааны байгууллага хуулиар тусгайлан заасан бүрэн эрхийг бусдад шилжүүлэхийг хориглоно/	Асуудлыг цогцоор нөлөөлж, сөрөг үр дагаврыг бүрэн бууруулж чадахгүй .	Үр дүнгүй
6.	<i>Захиргааны шийдвэр гаргах;</i>	Захиргааны хэм хэмжээний акт гаргах замаар шийдвэрлэх боломжтой	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр	Үр дүнгүй.

		хэдий ч үндэслэх хуулийн заалт байхгүй.	үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	
7.	Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах.	<u>Төрийн байгууллагуудын эрх, үүргийг хуулиар зохицуулна.</u>	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал шийдэгдэж зорилгод хүрнэ.	Үр дүнтэй.

Дээрх харьцуулсан судалгаанаас үзэхэд асуудлыг шийдвэрлэх зорилгуудыг хангахад Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах гэсэн зохицуулалтын хувилбарыг сонгов.

ДӨРӨВ. ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХУВИЛБАРУУДЫН ҮР НӨЛӨӨГ ТАНДАН СУДАЛСАН БАЙДАЛ.

Зохицуулалтын хувилбаруудын харьцуулсан хүснэгтэд үндэслэн асуудлыг шийдвэрлэхээр дэвшүүлсэн 4 зорилгыг бүгдийг нь шийдвэрлэж чадах зохицуулалтын хувилбар (хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах)-т хүний эрх, эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөөг тандан судлав. Судалгааны үр дүнг дор хүснэгтэд үзүүлэв.

Судалгаануудад үндэслэн Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн талаарх тулгамдаж буй асуудлыг шийдвэрлэх зорилгыг хангахад Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах гэсэн зохицуулалтын хувилбарыг сонгов. Энэхүү хувилбараар асуудлыг шийдвэрлэснээр хүний эрх, эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг үр нөлөөгүй.

Хүний эрхэд үзүүлэх үр нөлөө

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
1. Хүний эрхийн суурь зарчмуудад нийцэж байгаа эсэх	1.1. Ялгаварлан гадуурхахгүй ба тэгш байх			
	1.1.1. Ялгаварлан гадуурхахыг хориглох эсэх	Тийм	Үгүй	Хүний эрхийн суурь зарчмуудыг хөндөхгүй
	1.1.2. Ялгаварлан гадуурхсан буюу аль нэг бүлэгт давуу байдал үүсгэх эсэх	Тийм	Үгүй	Хүний эрхийн суурь зарчмуудыг хөндөхгүй
	1.1.3. Тодорхой эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг сайжруулах зорилгоор авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ бол олон улсын болон үндэсний хууль тогтоомжид заасан хүний эрхийн хэм хэмжээтэй нийцэж байгаа эсэх	Тийм	Үгүй	Хүний эрхийн суурь зарчмуудыг хөндөхгүй
	1.2. Оролцоог хангах			
	1.2.1. Зохицуулалтын хувилбарыг сонгохдоо оролцоог хангасан эсэх, ялангуяа эмзэг бүлэг, цөөнхийн оролцох боломжийг бүрдүүлсэн эсэх	Тийм	Үгүй	Хүний эрхийн суурь зарчмуудыг хөндөхгүй

	1.2.2.Зохицуулалтыг бий болгосноор эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа, эсхүл хөндөгдөж болзошгүй иргэдийг тодорхойлсон эсэх	Тийм	Үгүй	Хүний эрхийн суурь зарчмуудыг хөндөхгүй
	1.3.Хууль дээдлэх зарчим ба сайн засаглал, хариуцлага			
	1.3.1.Зохицуулалтыг бий болгосноор хүний эрхийг хөхүүлэн дэмжих, хангах, хамгаалах явцад ахиц дэвшил гарах эсэх	Тийм	Үгүй	Хүний эрхийн суурь зарчмуудыг хөндөхгүй
	1.3.2.Зохицуулалтын хувилбар нь хүний эрхийн Монгол Улсын олон улсын гэрээ, хүний эрхийг хамгаалах механизмын талаар НҮБ-аас өгсөн зөвлөмжид нийцэж байгаа эсэх	Тийм	Үгүй	Хүний эрхийн суурь зарчмуудыг хөндөхгүй
	1.3.3.Хүний эрхийг зөрчигчдөд хүлээлгэх хариуцлагыг тусгах эсэх	Тийм	Үгүй	Хүний эрхийн суурь зарчмуудыг хөндөхгүй
2.Хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт агуулсан эсэх	2.1.Зохицуулалт нь хүний эрхийг хязгаарлах тохиолдолд энэ нь хууль ёсны ашиг сонирхолд нийцсэн эсэх	Тийм	Үгүй	Хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт байхгүй
	2.2.Хязгаарлалт тогтоох нь зайлшгүй эсэх	Тийм	Үгүй	Хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт байхгүй
3.Эрх агуулагч	3.1.Зохицуулалтын хувилбарт хамаарах бүлгүүд буюу эрх агуулагчдыг тодорхойлсон эсэх	Тийм	Үгүй	Эрх агуулагч байхгүй
	3.2.Эрх агуулагчдыг эмзэг байдлаар нь ялгаж тодорхойлсон эсэх	Тийм	Үгүй	Эрх агуулагч байхгүй
	3.3.Зохицуулалтын хувилбар нь энэхүү эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг харгалзан үзэж, тэдний эмзэг байдлыг дээрдүүлэхэд чиглэсэн эсэх	Тийм	Үгүй	Эрх агуулагч байхгүй
	3.4.Эрх агуулагчдын, ялангуяа эмзэг бүлгийн ялгаатай хэрэгцээг тооцсон мэдрэмжтэй зохицуулалтыг тусгах эсэх (хөгжлийн бэрхшээлтэй, үндэстний цөөнх, хэлний цөөнх, гагцхүү эдгээрээр хязгаарлахгүй)	Тийм	Үгүй	Эрх агуулагч байхгүй
4.Үүрэг хүлээгч	4.1.Үүрэг хүлээгчдийг тодорхойлсон эсэх	Тийм	Үгүй	Үүрэг хүлээгч байхгүй
5.Жендерийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуульд нийцүүлсэн эсэх	5.1.Жендерийн үзэл баримтлалыг тусгасан эсэх	Тийм	Үгүй	Жендерийн эрх тэгш байдлыг хөндөхгүй
	5.2.Эрэгтэй, эмэгтэй хүний тэгш эрх, тэгш боломж, тэгш хандлагын баталгааг бүрдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Жендерийн эрх тэгш байдлыг хөндөхгүй

Эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт	Тайлбар	
1.Дэлхийн зах зээл дээр өрсөлдөх чадвар	1.1.Дотоодын аж ахуйн нэгж болон гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгж хоорондын өрсөлдөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	1.2.Хил дамнасан хөрөнгө оруулалтын шилжилт хөдөлгөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй

	(эдийн засгийн байршил өөрчлөгдөхийг оролцуулан)			
	1.3.Дэлхийн зах зээл дээрх таагүй нөлөөллийг Монголын зах зээлд орж ирэхээс хамгаалахад нөлөөлж чадах эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
2.Дотоодын зах зээлийн өрсөлдөх чадвар болон тогтвортой байдал	2.1.Хэрэглэгчдийн шийдвэр гаргах боломжийг бууруулах эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	2.2.Хязгаарлагдмал өрсөлдөөний улмаас үнийн хөөргөдлийг бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	2.3.Зах зээлд шинээр орж ирж байгаа аж ахуйн нэгжид бэрхшээл, хүндрэл бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	2.4.Зах зээлд шинээр монополийг бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
3.Аж ахуйн нэгжийн үйлдвэрлэлийн болон захиргааны зардал	3.1.Зохицуулалтын хувилбарыг хэрэгжүүлснээр аж ахуйн нэгжид шинээр зардал үүсэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	3.2.Санхүүжилтийн эх үүсвэр олж авахад нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	3.3.Зах зээлээс тодорхой бараа бүтээгдэхүүнийг худалдан авахад хүргэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	3.4.Бараа бүтээгдэхүүний борлуулалтад ямар нэг хязгаарлалт, эсхүл хориг тавих эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	3.5.Аж ахуйн нэгжийг үйл ажиллагаагаа зогсооход хүргэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
4.Мэдээлэх үүргийн улмаас үүсэж байгаа захиргааны зардлын ачаалал	4.1.Хуулийн этгээдэд захиргааны шинж чанартай нэмэлт зардал (Тухайлбал, мэдээлэх, тайлан гаргах г.м) бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
5.Өмчлөх эрх	5.1.Өмчлөх эрхийг (үл хөдлөх, хөдлөх эд хөрөнгө, эдийн бус баялаг зэргийг) хөндсөн зохицуулалт бий болох эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	5.2.Өмчлөх эрх олж авах, шилжүүлэх болон хэрэгжүүлэхэд хязгаарлалт бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	5.3.Оюуны өмчийн (патент, барааны тэмдэг, зохиогчийн эрх зэрэг) эрхийг хөндсөн зохицуулалт бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
6.Инновац болон судалгаа шинжилгээ	6.1.Судалгаа шинжилгээ, нээлт хийх, шинэ бүтээл гаргах асуудлыг дэмжих эсэх	Тийм	Үгүй	Тодорхой үр дүнг дэмжих зохицуулалт тусгана. Шүүд бус нөлөөллөөр үр дүн гарна.
	6.2.Үйлдвэрлэлийн шинэ технологи болон шинэ бүтээгдэхүүн нэвтрүүлэх, дэлгэрүүлэхийг илүү хялбар болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Тодорхой үр дүнг дэмжих

				зохицуулалт тусгана. Шууд бус нөлөөллөөр үр дүн гарна.
7.Хэрэглэгч болон гэр бүлийн төсөв	7.1.Хэрэглээний үнийн түвшинд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Эерэг нөлөө үзүүлнэ.
	7.2.Хэрэглэгчдийн хувьд дотоодын зах зээлийг ашиглах боломж олгох эсэх	Тийм	Үгүй	Эерэг нөлөө үзүүлнэ. Шууд бус нөлөөллөөр үр дүн гарна.
	7.3.Хэрэглэгчдийн эрх ашигт нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Эерэг нөлөө үзүүлнэ.
	7.4.Хувь хүний/гэр бүлийн санхүүгийн байдалд (шууд буюу урт хугацааны туршид) нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Эерэг нөлөө үзүүлнэ. Шууд бус нөлөөллөөр үр дүн гарна.
8.Тодорхой бус нутаг, салбарууд	8.1.Тодорхой бус нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байрыг шинээр бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Эерэг нөлөө үзүүлнэ. Шууд бус нөлөөллөөр үр дүн гарна.
	8.2.Тодорхой бус нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байр багасгах чиглэлээр нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	8.3.Жижиг, дунд үйлдвэр, эсхүл аль нэг салбарт нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Эерэг нөлөө үзүүлнэ. Шууд бус нөлөөллөөр үр дүн гарна.
9.Төрийн захиргааны байгууллага	9.1.Улсын төсөвт нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Төсвийн хэмнэлт гарна. Шууд бус нөлөөллөөр үр дүн гарна.
	9.2.Шинээр төрийн байгууллага байгуулах, эсхүл төрийн байгууллагад бүтцийн өөрчлөлт хийх шаардлага тавигдах эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн өөрчлөлт гарахгүй
	9.3.Төрийн байгууллагад захиргааны шинэ чиг үүрэг бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Нийтлэгээр бус гэрээ байгуулсан тохиолдолд

				хуулийн дагуу чиг үүрэг үүснэ.
10.Макро эдийн засгийн хүрээнд	10.1.Эдийн засгийн өсөлт болон ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Эерэг нөлөө үзүүлнэ.
	10.2.Хөрөнгө оруулалтын нөхцөлийг сайжруулах, зах зээлийн тогтвортой хөгжлийг дэмжих эсэх	Тийм	Үгүй	Эерэг нөлөө үзүүлнэ. Шууд бус нөлөөллөөр үр дүн гарна.
	10.3.Инфляци нэмэгдэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
11.Олон улсын харилцаа	11.1.Монгол Улсын олон улсын гэрээтэй нийцэж байгаа эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй

Нийгэмд үзүүлэх үр нөлөө

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
1.Ажил эрхлэлтийн байдал, хөдөлмөрийн зах зээл	1.1.Шинээр ажлын байр бий болох эсэх	Тийм	Үгүй	ТББ-ууд байгуулагдах, өргөжихөд нөлөөлнө.
	1.2.Шууд болон шууд бусаар ажлын байрны цомхотгол бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	1.3.Тодорхой ажил мэргэжлийн хүмүүс болон хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдэд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Эерэг нөлөө үзүүлнэ.
	1.4.Тодорхой насны хүмүүсийн ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
2.Ажлын стандарт, хөдөлмөрлөх эрх	2.1.Ажлын чанар, стандартад нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Эерэг нөлөө үзүүлнэ.
	2.2.Ажилчдын эрүүл мэнд, хөдөлмөрийн аюулгүй байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	2.3.Ажилчдын эрх, үүрэгт шууд болон шууд бусаар нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	2.4.Шинээр ажлын стандарт гаргах эсэх	Тийм	Үгүй	Эерэг нөлөө үзүүлнэ.
	2.5.Ажлын байранд технологийн шинэчлэлийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон өөрчлөлт бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Эерэг нөлөө үзүүлнэ.
3.Нийгмийн тодорхой бүлгийг хамгаалах асуудал	3.1.Шууд болон шууд бусаар тэгш бус байдал үүсгэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй

	3.2.Тодорхой бүлэг болон хүмүүст сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх. Тухайлбал, эмзэг бүлэг, хөгжлийн бэршээлтэй иргэд, ажилгүй иргэд, үндэстний цөөнхөд гэх мэт	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	3.3.Гадаадын иргэдэд илэрхий нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
4.Төрийн удирдлага, сайн засаглал, шүүх эрх мэдэл, хэвлэл мэдээлэл, ёс суртахуун	4.1.Засаглалын харилцаанд оролцогчдод нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	4.2.Төрийн байгууллагуудын үүрэг, үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	4.3.Төрийн захиргааны албан хаагчдын эрх, үүрэг, харилцаанд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	4.4.Иргэдийн шүүхэд хандах, асуудлаа шийдвэрлүүлэх эрхэд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	4.5.Улс төрийн нам, төрийн бус байгууллагын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
5.Нийтийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдал	5.1.Хувь хүн/нийт хүн амын дундаж наслалт, өвчлөлт, нас баралтын байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	5.2.Зохицуулалтын хувилбарын улмаас үүсэх дуу чимээ, агаар, хөрсний чанарын өөрчлөлт хүн амын эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	5.3.Хүмүүсийн амьдралын хэв маяг (хооллолт, хөдөлгөөн, архи, тамхины хэрэглээ)-т нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
6.Нийгмийн хамгаалал, эрүүл мэнд, боловсролын систем	6.1.Нийгмийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжид нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Эерэг нөлөө үзүүлнэ.
	6.2.Ажилчдын боловсрол, шилжилт хөдөлгөөнд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	6.3.Иргэдийн боловсрол (төрийн болон хувийн хэвшлийн боловсролын байгууллага) олох, мэргэжил эзэмших, давтан сургалтад хамрагдахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	6.4.Нийгмийн болон эрүүл мэндийн үйлчилгээ авахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	6.5.Их, дээд сургуулиудын үйл ажиллагаа, өөрийн удирдлагад нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
7.Гэмт хэрэг, нийгмийн аюулгүй байдал	7.1.Нийгмийн аюулгүй байдал, гэмт хэргийн нөхцөл байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй

	7.2.Хуулийг албадан хэрэгжүүлэхэд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	7.3.Гэмт хэргийн илрүүлэлтэд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	7.4.Гэмт хэргийн хохирогчид, гэрчийн эрхэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
8.Соёл	8.1.Соёлын өвийг хамгаалахад нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	8.2.Хэл, соёлын ялгаатай байдал бий болгох эсэх, эсхүл уг ялгаатай байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	8.3.Иргэдийн түүх, соёлоо хамгаалах оролцоонд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй

Байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
1.Агаар	1.1.Зохицуулалтын хувилбарын үр дүнд агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
2.Зам тээвэр, түлш, эрчим хүч	2.1.Тээврийн хэрэгслийн түлшний хэрэглээг нэмэгдүүлэх/бууруулах эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	2.2.Эрчим хүчний хэрэглээг нэмэгдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	2.3.Эрчим хүчний үйлдвэрлэлд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	2.4.Тээврийн хэрэгслийн агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
3.Ан амьтан, ургамлыг хамгаалах	3.1.Ан амьтны тоо хэмжээг бууруулах эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	3.2.Ховордсон болон нэн ховор амьтан, ургамалд сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	3.3.Ан амьтдын нүүдэл, суурьшилд сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	3.4.Тусгай хамгаалалттай газар нутагт сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
4.Усны нөөц	4.1.Газрын дээрх ус болон гүний ус, цэвэр усны нөөцөд сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй

	4.2.Усны бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	4.3.Ундны усны чанарт нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
5.Хөрсний бохирдол	5.1.Хөрсний бохирдолтод нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	5.2.Хөрсийг эвдэх, ашиглагдсан талбайн хэмжээг нэмэгдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
6.Газрын ашиглалт	6.1.Ашиглагдаагүй байсан газрыг ашиглах эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	6.2.Газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	6.3.Экологийн зориулалтаар хамгаалагдсан газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
7.Нөхөн сэргээгдэх/нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялаг	7.1.Нөхөн сэргээгдэх байгалийн баялгийг өөрөө нөхөн сэргээгдэх чадавхыг нь алдагдуулахгүйгээр зохистой ашиглах эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	7.2.Нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялгийн ашиглалт нэмэгдэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй

ТАВ. ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХУВИЛБАРУУДЫГ ХАРЬЦУУЛЖ ДҮГНЭЛТ ХИЙХ

Аргачлалын 7-д зааснаар хувилбаруудын эерэг болон сөрөг талуудыг

- Зорилгод хүрэх байдал;
- Зардал, үр өгөөжийн харьцаа;
- Хүний эрх, эдийн засагт, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө;
- Хууль тогтоомжтой нийцэж буй эсэх;
- Гарч болох сөрөг үр дагавар, түүнийг арилгах хувилбар байгаа эсэх гэсэн шалгуураар дахин нягтлан үзэж дараах дүгнэлтийг хийлээ.

Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулан батлан хэрэгжүүлэх нь өнөөгийн тулгамдаад буй асуудлыг шийдвэрлэх, сөрөг үр дагаврыг бууруулах, хяналт, үр дүнг сайжруулах, орон зайн мэдээллийг ашиглах судалгаа-хөгжил, инновац, бизнесийн орчныг дэмжих зэрэг асуудлыг цогцоор шийдвэрлэх боломжтой байна.

ЗУРГАА. ОЛОН УЛСЫН БОЛОН БУСАД УЛСЫН ХУУЛЬ ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТТАЙ ХАРЬЦУУЛСАН БАЙДАЛ

Эрх зүйн зохицуулалтын судалгаа

Олон улсын эрх зүйн зохицуулалтын харьцуулсан судалгааг хийхдээ сайн туршлагыг хэрэгжүүлж, илүү дэвшилттэйгээр зохицуулж байгаа Америкийн Нэгдсэн Улс, Европын холбоо, Индонез, Япон, БНХАУ, БНСУ-ыг сонгов. Дэлгэрэнгүй харьцуулалтыг Хоёрдугаар хавсралтад үзүүлэв.

Хүснэгт 4 Олон улсын эрх зүйн зохицуулалтын харьцуулсан судалгааны ерөнхий хүснэгт

Улсын нэр	Эрх зүйн зохицуулалтын нэр	Дагалдан гарсан журам	Хариуцагч байгууллага
АНУ	Ерөнхийлөгчийн Зарлиг 12906, 1994.04.11	Захирамж А-16 <i>Газарзүйн мэдээлэл болон холбогдох орон зайн өгөгдлийн үйл ажиллагааны зохицуулалт</i> 1990.10.19, 2002.08.19	Холбооны Газарзүйн Мэдээллийн Хорвоо The Federal Geographic Data Committee
https://www.archives.gov/files/federal-register/executive-orders/pdf/12906.pdf https://www.fgdc.gov/policyandplanning/a-16/index_html			
Европын холбоо	INSPIRE Тогтоол, 2007.05.15	Дагалдан гарсан техникийн шаардлага, гарын авлага, стандарт, зааварчилгаануудтай	Орон зайн мэдээллийн дэд бүтцийн Европын зөвлөл INSPIRE Infrastructure for Spatial information in the European Community

http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007L0002&from=EN			
Индонез	Орон зайн мэдээллийн тухай хууль, 2011	Дагалдан гарсан техникийн шаардлага, гарын авлага, стандарт, зааварчилгаануудтай	Орон зайн мэдээллийн агентлаг, Badan Informasi Geospasial
http://www.un-ggim-ap.org/article/Information/unggimap_meetings/plenary/LawNo.4Year2011GeoSpatialInformationofIndonesia-EnglishVersion.pdf			
Япон	Орон зайн мэдээллийн хэрэглээг нэмэгдүүлэх ерөнхий хууль 2007.05.30	Дагалдан гарсан техникийн шаардлага, гарын авлага, стандарт, зааварчилгаануудтай	Газар, дэд бүтэц, тээвэр, аялал жуулчлалын яам, Орон зайн мэдээллийн агентлаг, Ministry of Land, Infrastructure, Transport and tourism, Geospatial Information Authority of Japan
http://www.gsi.go.jp/kokusaikoryu/kokusaikoryu-e30004.html			
БНХАУ	БНХАУ-ын хэмжил, зураглалын тухай хууль 1992.12.28 2002.08.29	Газрын зургийн удирдлага, зохион байгуулалтын журам 2015.11.26 /2016.01.01/ Хэмжил, зураглалын үр дүнг зохион байгуулах журам	Хэмжил зураглал, геомэдээллийн агентлаг National Administration of Surveying, Mapping and Geoinformation of China
http://en.nasg.gov.cn/lawsandregulations/			
БНСУ	Үндэсний газар зүйн мэдээллийн системийг байгуулах, ашиглах тухай хууль, 2002 Үндэсний орон зайн мэдээллийн дэд бүтцийн хууль, 2009.02.06 Орон зайн мэдээллийн салбарыг дэмжих тухай 2010.10.03	Дагалдан гарсан техникийн шаардлага, гарын авлага, стандарт, зааварчилгаануудтай	Газар, дэд бүтэц, тээврийн яам Ministry of Land, Infrastructure and Transport
http://gisc.lx.or.kr/UserFiles/pds/01_02_EN.pdf			

Асуудал шийдвэрлэх зорилго тус бүрээр хийсэн судалгаа

Асуудал шийдвэрлэх зорилго А

“Суурь орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн ангиллыг тодорхой болгох, тэдгээрийг бүрдүүлэгч байгууллагуудын уялдаа холбоо, хамтын ажиллагаа, үүрэг оролцоог сайжруулах замаар орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлтийн давхардлыг арилгах” зорилгын хүрээнд

Практикт төрийн байгууллагаас гаргаж буй мэдээллийг “баталгаажсан өгөгдөл” гэж үздэг. Баталгаажсан өгөгдөл гэдгийг тухайн өгөгдөл тодорхой нарийвчлалд ямар нэгэн чанарын алдаагүй байна гэж ойлгох ба хэрэглэгч өөрийн зорилгоор мэдээллийг хэрэглэх үед түүнийг нийлүүлж буй байгууллага, ихэнх тохиолдолд төрийн байгууллага, тухайн өгөгдлийн чанар, нарийвчлалд баталгаагаар хангадаг. Түүнчлэн орон зайн өгөгдлийн нэгэн онцлог чанар бол түүний хөрвөх чадвар буюу нэг төрлийн өгөгдөл олон зориулалтаар ашиглагдах байдал юм. Гэхдээ өгөгдлийн чанар (нарийвчлал, шинэлэг байдал, бүрэн бүтэн байдал гэх мэт) нь бүх төрлийн хэрэглээнд тохиромжтой байна гэсэн үг биш. Эдгээр онцлогоос хамааран баталгаатай суурь орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлтийг төрөөс хариуцаж хэрэглэгчдэд түргэн шуурхай түгээх нь чухал.

Дээрх онцлогийг харгалзан улс орнуудад суурь орон зайн өгөгдөл, мэдээллээ тогтоож, хариуцах байгууллагыг тодорхойлж, баталгаатай суурь орон зайн мэдээллийг түгээхэд онцгой анхаардаг байна. Сонгож авсан улс орнуудад судалж үзэхэд салбар тус бүр мэдээллээ ангилж бус өгөгдөл, мэдээллийн агуулга, онцлогоос хамааран ангилсан байна (Хүснэгт 5). Эдгээрийн дэлгэрэнгүй ангиллыг Гуравдугаар хавсралтад хавсаргав.

Хүснэгт 5 Орон зайн суурь өгөгдлийн ангиллын олон улсын судалгаа

Улсын нэр	Суурь өгөгдлийн ангилал
Европын холбоо ¹¹	<u>Хавсралт-1</u> Солбицлын тогтолцоонууд Газар зүйн торлолын систем Газар зүйн нэр Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж Хаяг Кадастрын нэгж талбарууд Авто замын шугам сүлжээ Ус зүй Тусгай хамгаалалтын газар нутаг <u>Хавсралт-2</u> Өндрийн зураг Газрын бүрхэвч Орто зураг Геологи
Шинэ Зеланд ¹²	Байрлал Кадастр, үл хөдлөх хөрөнгө Хаяг Агаар, сансрын зураг Газар ашиглалт, газрын бүрхэвч Газар зүйн нэр Засаг захиргааны нэгж Өндөр, гүн

11 <https://inspire.ec.europa.eu/Themes/Data%20Specifications/2892>

12 <https://www.linz.govt.nz/about-linz/our-vision-strategy-and-values/our-location-strategy/geospatial-data-themes-and-datasets>

	Тээвэр Ус
Япон улс ¹³	Геодезийн тулгуур цэг Далайн эргийн шугам Замын хил зааг Гол усны хил Засаг захиргааны хил Төмөр замын чиглэл Өндөр Эргийн шугам Барилга, байгууламжийн хил зааг Суурин газрын хил Гудамжны блокийн хил
АНУ ¹⁴	Геодезийн тулгуур сүлжээний өгөгдөл Ортофото ¹⁵ зураг Өндрийн болон усны ёроолын зураг Зам, тээврийн сүлжээ Ус зүй (газрын болон далай тэнгисийн) Кадастр Засаг захиргааны нэгж, бусад төрлийн хил зааг Хаяг
БНСУ ¹⁶	Засаг захиргааны нэгж Тээвэр Шугам сүлжээ Кадастр Усны нөөц Далай Байр зүй Геодези тулгуур цэг Агаар, сансрын зураг
Австрали ¹⁷	Хаяг Засаг захиргааны хил Байрлалын сүлжээ Газрын нэр Үл хөдлөх хөрөнгө, газрын нэгж талбар Агаар, сансрын зураг Тээвэр Ус Өндөр, гүн Газрын бүрхэвч

Дээр дурдсан улс орнуудын суурь орон зайн мэдээллийн ангилал, тэдгээрийн нэн тэргүүнд бэлэн байх шаардлагатай онцлог, хэрэгцээг харгалзан Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Дэлхийн орон зайн мэдээллийн менежментийн

¹³ <http://www.gsi.go.jp/kokusaikoryu/kokusaikoryu-e30057.html>

¹⁴ <https://www.fgdc.gov/policyandplanning/a-16/appendixe/20170324-ngda-themes-fgdc-sc-revised-appendixe.pdf>

¹⁵ Агаар, сансрын зурагт байрлал, өндрийн засвар хийгдэж боловсруулагдсан зураг

¹⁶ <http://www.ngii.go.kr/en/contents/contentsView.do?rbsldx=57>

¹⁷ <https://link.fsdf.org.au/>

Зөвлөхүүдийн хороо¹⁸ (Зөвлөхүүдийн хороо) 2017 оны долоодугаар хуралдаанаар байвал зохих 14 суурь орон зайн мэдээллийн жагсаалтыг гишүүн улс орнуудад чиглэл болгохоор баталсан. Эдгээрт,

1. **Дэлхийн геодезийн тулгуур сүлжээ:** Дэлхий дээрх байрлалын мэдээллийг өндөр нарийвчлалтайгаар тодорхойлох, илэрхийлэх боломжийг олгохоос гадна орон зай, цаг хугацаанд дэлхийн өөрчлөлтийг тодорхойлоход хэрэглэгддэг. Бусад бүх төрлийн орон зайн өгөгдлийн найдвартай бүрдүүлэлт, нэгтгэл, ашиглалтад шаардлагатай үндсэн өгөгдөл юм.

2. **Хаяг:** Хаяг нь нэгэн төрлийн зохион байгуулалттай шошго ба гол төлөв өмчийн дугаар, замын нэр, орон нутгийн нэр зэргийг агуулдаг, тодорхой хэсэг газар, байшин, барилга байгууламж зэргийг тодорхойлоход газар зүйн солбицолтой хамт хэрэглэгддэг.

3. **Барилга, суурин газар:** Төрөл бүрийн зориулалтын барилга байгууламж. Суурин газар нь барилга байгууламжийн нийлэмж

4. **Өндөржилт, гүн:** Өндрийн тогтолцоотой хамааралтай газар дээрх болон усан доорх гадаргуугийн мэдээлэл

5. **Хил зааг:** Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн хил, сонгуулийн тойргийн хил, статистикийн хил, хууль тогтоомжоор тодорхойлсон бусад хил, үйлчилгээ үзүүлэх хил гэх мэт

6. **Газар зүйн нэр:** Дэлхийн гадаргуу дээрх физик болон нийгэм, соёлын биетүүдийн байрлалыг илтгэдэг. Газар зүйн нэрс нь ихэвчлэн суурин газар, байгалийн биет гэх зэрэг бусад өгөгдлийн төрлийн төлөөлөл байдлаар хэрэглэгддэг.

7. **Геологи, хөрс:** Хөрс, ашигт малтмалын нөөц, геоморфологи, чулуулаг гэх мэт геологийн элементүүд

8. **Газрын бүрхэвч, ашиглалт:** Хүний гараар бүтсэн объект, хөдөө аж ахуйн талбай, ой, байгалийн цогцолбор газар, ус зэрэг дэлхийн гадаргын физик болон биологийн бүрхэвч. Нийгэм, эдийн засгийн зорилгыг хангах одоогийн ашиглалт болон ирээдүйн төлөвлөлтийн мэдээлэл

9. **Газрын нэгж талбар:** Нийтийн эзэмшлийн болон өмчлөл, ашиглалт бүхий нэгж талбарууд

10. **Ортозураг:** Хиймэл дагуул, агаараас авсан Дэлхийн гадаргууг дүрсэлсэн байрлалын засвар хийгдсэн зурган өгөгдөл. Хэдийгээр өгөгдлийн нэг

¹⁸ UN-GGIM – UN Committee of Experts on Global Geospatial Information Management <http://ggim.un.org/>

төрөл болохгүй ч гэсэн тайлал хийгдсэний дараа бусад бүх төрлийн өгөгдлийн багцуудад өргөн хэрэглэгддэг өгөгдлийн нэг нөөц.

11. **Дэд бүтэц:** Төрийн захиргааны байгууллага, хүн ам хамгааллын байрлалууд, сургууль, эмнэлэг гэх мэт засгийн газрын, аж үйлдвэрлэлийн үйлчилгээнүүд

12. **Хүн ам зүйн тархалт:** Хүн амын газар зүйн тархалт, хүн амын шинж чанарын мэдээлэл

13. **Тээврийн сүлжээ:** Авто зам, төмөр зам, шугам сүлжээ, ус хангамж/татуургын сүлжээ, дэд бүтцийн мэдээлэл

14. **Ус зүй:** Гол мөрөн нуур далай тэнгис тэдгээртэй холбоотой хил зааг, шинж чанар.

Монгол орны хувьд дээрх жагсаалтад өөрийн орны онцлогийг харгалзаж, “Түүх соёл, археологийн өв”, “Байр зүйн зураг” зэрэг хоёр ангиллыг шинээр нэмж, “Газрын бүрхэвч, ашиглалт” болон “Хөрс, геологи” зэрэг ангиллуудыг зааглах байдлаар 18 төрөл болгон баяжуулж, орон зайн суурь өгөгдлийн хүрээ, тэдгээрийн техникийн үзүүлэлтийн стандартыг Монгол Улсын Шадар сайдаар ахлуулсан Газрын шинэтгэлийн үндэсний хорооны 5 дугаар хурлаар хэлэлцүүлж, батлуулаад байна (Хавсралт 4).

Асуудал шийдвэрлэх зорилго В

“Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн сангийн бүрдүүлэлт, боловсруулалт, хадгалалт, хамгаалалт, түгээлт, хэрэглээний стандартын нэгдсэн тогтолцоо бий болгох замаар баталгаатай, шинэлэг, чанартай орон зайн мэдээллийг шуурхай, хялбар хайх, солилцох, хэрэглэх, түгээх боломжийг бүрдүүлэх” зорилгын хүрээнд

Баталгаатай, шинэлэг, чанартай орон зайн мэдээллийг шуурхай, хялбар хайх, солилцох, хэрэглэх, түгээх боломжийг орон зайн стандартын тогтолцоо олгодог. Орон зайн стандартууд нь төрөл бүрийн эх сурвалжийн байрлалд суурилсан мэдээллийн нэгдмэл байдал (interoperability¹⁹)-ыг хангахад зориулагдсан интерфейс болон кодчиллыг тодорхой тусгасан техникийн баримт бичиг.

¹⁹ Тайлбар: Interoperability буюу нэгдмэл байдал гэдэг нь системийн синтактик, схемийн болон семантик түвшинд мэдээлэл солилцох үйл ажиллагаа юм.

- Сүлжээний протоколын нэгдмэл байдал-бүрэлдэхүүн хэсгүүдийн үндсэн холбоо
- Стандарт интерфэйсийн тодорхойлолтууд-Remote системд байгаа клиент хэрэглээний программ хангамжийг удирдах боломж.
- Өгөгдөл дамжуулах нэгдмэл байдал-Өгөгдөл болон үйлчилгээг мэдээллийн форматаас хамааралгүйгээр солилцох.
Семантик нэгдмэл байдал-Өгөгдлийг ижил хэлбэрээр дүрслэх хөрвүүлэлтийн хэрэглээний программ хангамж.

Стандартчилагдсан болон бүтэцлэгдсэн мэдээллийн аюулгүй байдлыг ханган хадгалах, шуурхай, хялбар хайх, солилцох, хэрэглэх, түгээхэд үр ашигтай. Олон улсад энэ чиглэлээр Олон улсын стандартчиллын байгууллага (ISO), Нээлттэй Орон зайн консорциум (OGC) зэрэг байгууллагууд боловсруулж гаргадаг.

Монгол Улсад орон зайн өгөгдөл, мэдээлэлтэй холбоотой 20 стандарт хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байна.

- Газар зүйн мэдээлэл – Мета өгөгдөл MNS 5774:2007
- Газар зүйн мэдээлэл – Нэр томъёо MNS-ISO-TC-19104:2012
- Газар зүйн мэдээлэл - Геодезийн байнгын цэг тэмдэгтийн орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт MNS 6925-1 : 2021
- Газар зүйн мэдээлэл - Байр зүйн зургийн орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт MNS 6925-2 : 2021
- Газар зүйн мэдээлэл - Газар зүйн нэрийн орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт MNS 6925-3 : 2021
- Газар зүйн мэдээлэл - Газар ашиглалтын орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт MNS 6925-4:2021
- Газар зүйн мэдээлэл - Газрын бүрхэвчийн орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт MNS 6925-5 : 2021
- Газар зүйн мэдээлэл - Барилга, байгууламжийн орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт MNS 6925-6 : 2021
- Газар зүйн мэдээлэл - Дэд бүтцийн орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт MNS 6925-7 : 2021
- Газар зүйн мэдээлэл - Зам тээврийн сүлжээний орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт MNS 6925-8 : 2021
- Газар зүйн мэдээлэл - Инженер - геологийн орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт MNS 6925-9 : 2021
- Газарзүйн мэдээлэл - Кадастрын нэгж талбарын орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт MNS 6925-10 : 2021
- Газар зүйн мэдээлэл - Орто-зураглалын орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт MNS 6925-11 : 2021
- Газар зүйн мэдээлэл - Өндрийн орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт MNS 6925-12 : 2021
- Газар зүйн мэдээлэл - Түүх, соёл, археологийн өвийн орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт MNS 6925-13 : 2021
- Газар зүйн мэдээлэл - Ус зүйн орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт MNS 6925-14 : 2021
- Газар зүйн мэдээлэл - Хаягийн орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт MNS 6925-15 : 2021
- Газар зүйн мэдээлэл - Хил заагийн орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт MNS 6925-16 : 2021

- Газар зүйн мэдээлэл - Хөрсний орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт MNS 6925-17 : 2021
- Газар зүйн мэдээлэл - Хүн ам, нийгмийн орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт MNS 6925-18 : 2021

Уг 20 стандарт нь орон зайн мэдээллийн үйлдвэрлэл, ашиглалтад хангалттай биш бөгөөд өгөгдлийн загварчлалын стандарт, мэдээллийн сангийн стандарт, өгөгдөл, мэдээлэл солилцох, дамжуулах стандарт, өгөгдлийн чанарын стандарт, өгөгдөл хоорондын нэгдмэл байдлын стандарт зэрэг олон стандартууд шаардлагатай. Цаашид боловсруулах шаардлагатай олон улсын стандартын дэлгэрэнгүйг тавдугаар хавсралтад жагсаав.

Асуудал шийдвэрлэх зорилго С

“Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг түгээх, ашиглах, солилцох зэрэг үйл ажиллагааны явцад үүсэх бүрдүүлэгч, хэрэглэгчийн үүрэг, хариуцлага, эрх, нөхцөл, хязгаарлалтын (лицензийн) асуудлыг тодорхой болгох замаар орон зайн мэдээлэлд нэмүү өртөг шингээсэн бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэлийг өргөжүүлэх судалгаа-хөгжил, инновац, бизнесийн орчныг дэмжих” зорилгын хүрээнд

Олон улсад орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагааг эрхлэхэд шаардлагатай төсөв, хөрөнгө оруулалт, өгөгдлийн нээлттэй байдал, өгөгдлийн лиценз болон төлбөр, өгөгдлийн стандарт, аюулгүй байдал, өгөгдлийн баталгаат байдал зэрэг асуудлаар сайн туршлага, мэдлэг солилцож байснаас харахад хууль, бодлогын орчны хүрээнд улс бүр тодорхой асуудалтай тулгарч байна. Ихэнх тохиолдолд хууль, бодлогын орчин нь орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг хэрэглэх, үйлчилгээг нэмэгдүүлэх, шинэлэг технологийг нэвтрүүлэх үйл ажиллагаанаас үргэлж нэг алхам хоцорч, үүнээс үүдэн орон зайн мэдээллийг бүрдүүлэх, хэрэглэх, хуваалцахтай холбогдсон эрх зүйн тогтолцоо тодорхой бус байдаг.

Аливаа өгөгдлийг төрийн байгууллага, аж ахуйн нэгж, байгууллага, эсхүл хувь хүн бүрдүүлэх нь тодорхой. Харин тэдгээр субъектүүд хоорондоо өгөгдлөө солилцоход тухайн өгөгдлийг ашиглах, солилцох лицензийн асуудал үүсдэг. Өгөгдлийн төрөл бүр нь түүнийг хэрэглэх нөхцөл, хязгаарлалт, дүрэмтэй.

Сүүлийн жилүүдэд орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн лицензийн талаарх асуудлууд өргөн хүрээг хамаарч НҮБ-ийн зүгээс үндсэн асуудлуудыг олон улсын түвшинд хөндөж байна. Орон зайн хууль, бодлогын төв (Centre for Spatial Law and Policy), UN-GGIM хамтран олон улсын түвшинд хэрэглэгдэж болохуйц орон зайн мэдээллийн лицензтэй холбоотой бүхий л асуудлыг хамаарсан “Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн лицензийн хураангуй тайлбар²⁰”-ыг гаргасан. Тус хураангуй тайлбарт

²⁰ Compendium on Licensing of Geospatial Information http://ggim.un.org/meetings/GGIM-committee/8th-Session/documents/E-C20-2018-9-Add_2%20Legal_and_Policy_Frameworks_rev.pdf

лицензийн хэд хэдэн элементүүдийг зааж асуудал шийдвэрлэхэд гишүүн орнуудад анхаарахыг зөвлөсөн байдаг. Тухайлбал,

Орон зайн мэдээллийн лицензийн хувьд хэд хэдэн **хууль эрх зүйн асуудал** урган гардаг байна. Эдгээрт:

- Хувийн нууц
- Оюуны өмчийн эрх
- Төлбөр/хариуцлага
- Нээлттэй өгөгдөл
- Үндэсний аюулгүй байдал

Нууцлал

Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг солилцох, түгээхэд мэдээллийн нууцлал, хамгаалалтын асуудал хөндөгддөг. Энэ нь мөн л түүний биет бус чанар, түгээх хэлбэр, мэдээллийн нууц, зохиогчийн эрх, оюуны өмчийн эрхийг хамгаалахтай холбоотой юм. Орон зайн өгөгдөл, мэдээлэл нь нууц мэдээлэл агуулсан, эсвэл агуулсан байж болзошгүй, төрийн нууц мэдээллийн жагсаалтад багтсан бол түүнийг хэрэглүүлэх түгээхэд хязгаарлалт тогтоох ба лицензийн гэрээгээр өгөгдөл, мэдээллийг хамгаалах, нууцлалын тухай хууль тогтоомжтой холбоотой талуудын хариуцлагыг тусгах хэрэгтэй. Орон зайн мэдээлэл, технологийн үсрэнгүй хөгжил нь байрлалд суурилсан мэдээлэл, бүтээгдэхүүнийг хэрэглүүлэх, түгээхэд мэдээллийн нууцлалыг хамгаалах асуудал, хариуцлагын хууль эрх зүйн орчныг улам боловсронгуй болгохыг шаардаж байна.

Орон зайн өгөгдөл мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах, нууцлалыг хамгаалах бодлого, журмын зохицуулалтын талаар засгийн газрын түвшинд шийдвэр гаргах нь илүү үр дүнтэй юм.

Монгол улс орон зайн өгөгдлийн аюулгүй байдал, өгөгдлийг тоон хэлбэрт хадгалахтай холбоотойгоор “Мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах үндэсний хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлсэн. Мөн мэдээллийн аюулгүй байдал, нууцлалтай холбоотой “Үндсэн хууль”-ийн 16-ын 17-р заалт, “Төрийн болон албаны нууцын тухай”, “Хувь хүний нууцын тухай”, “Байгууллагын нууцын тухай” “Мэдээллийн аюулгүй байдлын удирдлагын тогтолцоо, шаардлага”, “Мэдээллийн аюулгүй байдлын үйл ажиллагааны дүрэм” зэрэг MNS стандартууд байдаг.

Оюуны өмчийн эрх

Монгол улсын “Оюуны өмчийн тухай” хуульд зохиогчийн эрх болон түүнд хамаарах эрхийг хамгаалах, оюуны өмчийн эдийн засгийн эргэлтийг дэмжих талаар заасан байхаас гадна лицензийн гэрээний журмыг засгийн газар хэрэгжүүлэхээр заасан байдаг.

Орон зайн өгөгдөл мэдээлэл, бүтээгдэхүүн үйлчилгээ нь биет бус бөгөөд оюуны өмчтэй холбоотой эрхзүйн баримт бичгээр зохицуулагдаж, хамгаалагдаж байдаг. Оюуны өмч нь өөрийн гэсэн үнэ цэнэ бүхий, эдийн засгийн эргэлтэд оруулан ашиг олж болох хөрөнгө юм.

Оюуны өмчийг эдийн засгийн эргэлтэд худалдах, өөр бизнес болгон хөгжүүлэх, хамтран ажиллаж ашиг хүртэх, лицензийн болон бусад төрлийн гэрээгээр ашиглуулах замаар оруулдаг. Оюуны өмчийг эрх шилжүүлэх, лицензийн, мерчендайзингийн, франчайзингийн, барьцааны зэрэг гэрээгээр ашиглуулдаг бөгөөд олон улсад орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүтээгдэхүүн үйлчилгээг түгээх, солилцоход лицензийн гэрээг ашиглаж байна. Лицензийн гэрээ нь лиценз олгогч нь өмчлөлийнхөө бүтээл, бүтээгдэхүүнийг лиценз авагчид гэрээнд заасан эрхзүйн болон хэрэглүүлэх нөхцөл болзлын дагуу ашиглах эрх олгох, хэлбэр, төлбөрийг тодорхойлсон тохиролцоо юм.

Төлбөр

Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг цуглуулах, бүрдүүлэх, түгээхэд тодорхой хэмжээний зардал гардаг бөгөөд нээлттэй бус орон зайн мэдээллийг ашиглуулахад төлбөртэй байж болдог. Өгөгдөл, мэдээлэл, бүтээгдэхүүн үйлчилгээнд тогтоосон үнээр шууд худалдан авалтаар үйлчилгээ авч болох ба ашгийн зориулалттай лицензийн гэрээнд төлбөрийн нөхцөлийг тусгаж өгдөг.

Манай оронд орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг цахимаар түгээх, борлуулах, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний үнэ цэнийг тодорхойлсон хууль, дүрэм журам, нэгдсэн бодлого одоогоор байхгүй.

Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газар нь үйл ажиллагааныхаа хүрээнд бүх хэрэглэгчдэд орон зайн суурь өгөгдөл, архивын цаасан бичиг, баримтаар хангах ажлыг дор дурдсан хууль тогтоомжийн дагуу хийж байна. Үүнд:

- Төрийн болон албаны нууцын тухай хууль,
- Геодези, зураг зүйн тухай хууль,
- Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай хууль,
- Архивын тухай хууль,
- Цахим гарын үсгийн тухай хууль
- Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 47 дугаар тогтоолоор баталсан “Төрөөс мэдээлэл, харилцаа холбооны хөгжлийн талаар баримтлах бодлого /2017-2025/”-ын баримт бичиг
- “Төрийн архив, албан хэрэг хөтлөлтийн үйл ажиллагаанд мэдээллийн технологи нэвтрүүлэх үндэсний хөтөлбөр” батлах тухай Засгийн газрын 2006 оны 64 тоот тогтоол;
- “Цахим засаг” үндэсний хөтөлбөр Засгийн газрын 2012 оны 101 тоот тогтоол;
- “Төрийн цахим мэдээллийн санг бүрдүүлэх, ашиглах журам” Засгийн газрын 2017 оны 6 сарын 7-ны өдрийн 159 дүгээр тогтоол
- Мэдээллийн ил тод байдлыг хангах нийтлэг журам Засгийн газрын 2017 оны 12 сарын 14-ний өдрийн 411 дүгээр тогтоол
- ГЗБГЗЗГ-ын даргын 2013 оны 9 сарын 18-ны өдрийн А/258 дугаар тушаалаар батлагдсан Мэдээллийн төвөөс баримт /нууц болон нууц биш/ ашиглуулах, буцаан авах, мэдээллийн төвд шинээр баримт хүлээн авах журам

- Төрийн архивын үйлчилгээний хөлсний хэмжээг шинэчлэн тогтоох тухай Архивын ерөнхий газрын даргын 2021 оны 03 сарын 12-ны өдрийн А/24 дүгээр тушаал

ГЗБГЗЗГ дээр дурдсан тушаалын дагуу хэрэглэгчдэд үйлчилгээ үзүүлж байгаа ба 2017 оны 3 дугаар улирлын байдлаар Төрийн архивын 3 сан нийт 3823000 төгрөгийг улсын төсөвт оруулсан. Үүнд:

- Геодези, байр зүй, зураг зүйн бүтээгдэхүүн, кадастрын мэдээллээр нийт 76 байгууллага, иргэнд 159 баримтын 420 ХН-ээр үйлчилж 2257000 төгрөгийн орлого
- Газар зохион байгуулалтын мэдээллийн сан байгууллагын хэрэгцээнд тайлан, мэдээ, материалаар 65 мэргэжилтэнд нийт 199 ХН-ийн мэдээллээр, 30 аж ахуйн нэгж байгууллага, иргэдэд нийт 199 хадгаламжийн нэгжийн мэдээллээр үйлчилж нийт 1 366000 төгрөгийн орлого
- АСЗМС-ийн тайлан, мэдээ, материалаар байгууллагын 15 мэргэжилтэнд нийт 25 ХН-ийн мэдээллээр, 5 аж ахуйн нэгж байгууллага, иргэдэд нийт 50 ХН-ийн мэдээллээр үйлчилж нийт 200000 төгрөгийн орлого оруулсан.

ГЗБГЗЗГ-ын Төрийн архивын 4 сан хөмрөгт нийт 37 төрлийн 43 000 ХН нэгж бүхий баримт материал хадгалагдаж байгаагаас байгууллага, аж ахуй нэгж, иргэдийн байнга ашигладаг цаасан суурьтай болон тоон баримтын судалгааг **Error! Reference source not found.**-д үзүүлэв.

Д/д	Төрийн болон ААНБ, байгууллагын албан хаагчдын хэрэглээнд гаргасан баримтын тоо, хэмжээ төрөл	2013 он		2014 он		2015 он		2016 он	
		Хадгаламжийн нэгжээр							
		Тоон	Цаасан	Тоон	Цаасан	Тоон	Цаасан	Тоон	Цаасан
1	Нийтийн болон нууцын зэрэглэлтэй жижиг, дунд, масштабын байр зүйн зураг	1584	2140	1089	1897	897	1789	1025	958
2	Геодезийн цэг тэмдэгтийн өгөгдөл, хувийн хэрэг,	6589	254	3541	320	1594	158	958	97
3	Геодези зураг зүйн ажлын тайлан	250	189	105	210	98	78	120	75
4	Кадастрын зураг	1849	-	678	-	759	-	578	-
5	Кадастрын зураглалын ажлын тайлан	20	78	15	35	23	51	14	41
6	Улсын болон аймгийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	20	20	21	25	18	26	17	15
7	Газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааны ажил	154	200	145	198	178	215	137	167
8	Газрын нэгдмэл сангийн тооллогын баримт	78	50	80	78	45	67	59	71
9	Хөрс, ургамлын судалгаа	-	-	-	-	-	-	25	-
10	Уур амьсгалын зураг	-	-	-	-	15	21	17	10
11	Аж ахуйн дотоодын газар зохион байгуулалтын тайлан	-	55	-	30	-	67	-	25
12	Атар, бэлчээр, газар зохион байгуулалт, хөрс, ургамалын судалгааны баримт	-	70	-	55	-	47	-	87
13	Тариалангийн талбайн төлөв байдал, чанарын хянан баталгааны ажил	40	40	32	45	57	67	62	59
14	Агаарын зураглалын ажлын журнал	-	5	-	-	-	3	-	-
15	Бүх төрлийн масштабын агаарын зураг	50	-	38	-	78	-	115	-
16	Ортофото зураг	510	-	328	-	458	-	678	-
17	Сансрын зураг	125	-	98	-	57	-	145	-
18	Агаарын зураглалын ажлын өгөгдөл, тайлан	-	15	-	5	-	3	-	7
19	Түүхэн болон сэдэвчилсэн зураг	-	10	-	15	-	8	-	21
20	Цалин, НДШ-ийн лавлагаа	-	65	-	78	-	53	-	92
21	Ирсэн, явсан бичгийн хуулбар	-	600	-	358	-	587	-	798
22	Тушаал, шийдвэрийн хуулбар	-	550	-	678	-	874	-	782
23	Нотлох баримт гаргах	-	15	-	20	-	18	-	24

Дээрх судалгаанаас харахад цаасан суурьтай баримтаар үйлчилгээ авсан үйлчлүүлэгчдийн тоо жил ирэх тусам багсаж, цахим мэдээллээр, ялангуяа байр

зүйн зураг, үйлчлүүлэгчдийн тоо өссөн үзүүлэлт харагдаж байгаа нь техник технологийн дэвшилттэй холбоотой бөгөөд цаасан суурьтай баримтаар үйлчилгээ үзүүлэхэд хэрэглэгчдийн цаг хугацааг их үрсэн, ашиглахад хүндрэлтэй асуудлууд их байдагтай холбоотой юм.

Архивын ерөнхий газрын даргын 2021 оны 03 дугаар сарын 12-ны өдрийн А/24 ²¹дугаар тушаалаар “Төрийн архиваас үзүүлэх үйлчилгээний хөлсний хэмжээ”-г шинэчлэн тогтоосон тушаалын дөрөвдүгээр хавсралтаар “Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн баримтын архиваас үзүүлэх үйлчилгээний хөлсний хэмжээг” батлан гаргасан. Тус үнийн жагсаалтын сул тал нь тухайн орон зайн өгөгдлийн шинж чанар, объектын тоо, цаг хугацааны итгэлцүүр, талбайн хэмжээнээс үл шалтгаалж шууд оноох байдлаар нэгжийн үнийг тогтоосон байна.

ГЗБГЗЗГ-т 2012-2021 оны хооронд үндэсний орон зайн мэдээллийн дэд бүтцийн суурь мэдээллийг бий болгох, хаягийн мэдээллийн систем байгуулах, газрын кадастрын мэдээллийн санг солбицлын нэгдсэн тогтолцоонд шилжүүлэх ажлыг хийж гүйцэтгэн нийт 18 суурь орон зайн өгөгдөл, 240 гаруй дэд ангилал бүхий тоон мэдээлэлээр байгууллагын орон зайн өгөгдлийн мэдээллийн санг үүсгэснээр орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг иргэд, олон нийтэд цахим хэлбэрээр үйлчилгээ үзүүлэх нөхцөл бүрдсэн. Дээрх 18 суурь орон зайн өгөгдөл, 240 гаруй мэдээллээс, Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн баримтын архиваас үзүүлэх үйлчилгээний жагсаалтад 3 төрлийн 87 дэд ангилалын мэдээлэл багтсан бөгөөд ихэнх мэдээллийн үнийг орхигдуулсан.

“Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг бүрдүүлэгч байгууллагуудын санг геопорталаар дамжуулан цахимжуулж, хэрэглээнд нэвтрүүлэх” ажлын хүрээнд орон зайн өгөгдөл, мэдээлэл түгээх үйлчилгээний төлбөр тогтоох динамик шинж чанартай аргачлалыг олон улсын туршлагад үндэслэж боловсруулсан.

Нээлттэй өгөгдөл

Аливаа өгөгдөл, мэдээллийг цахимаар дамжуулан авч хэрэглэх үзэгдэл ихэссэнтэй холбогдуулан интернет орчин ашиглаж, хаанаас ч хандах боломжийг бүрдүүлэх алхмуудыг шат дарааллан хэрэгжүүлж эхлэв. Мэдээллийн ил тод байдал ба мэдээлэл авах эрхийн тухай хууль (2011), Шилэн дансны тухай хууль (2014), Засгийн газрын 159 дүгээр тогтоол (2017) болон Засгийн газрын үйл ажиллагааны 2020 хүртэлх төлөвлөгөөнд тусгасан нээлттэй өгөгдлийн бодлого боловсруулах, нээлттэй өгөгдөлд суурилсан хэрэглээг нэмэгдүүлэх ажлын хүрээнд 2020 оны 05 дугаар сард Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газраас хэрэгжүүлж байгаа Дэлхийн банкны санхүүжилттэй Ухаалаг засаг төслийн хүрээнд мэдээллийн технологийн дэвшлийг үйл ажиллагаандаа оновчтой ашиглах замаар төрийн үйлчилгээг илүү үр ашигтай, ил тод, хүртээмжтэй болгох, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх, эдийн

²¹ <https://www.gazar.gov.mn/p/487>

засгийн боломжийг бий болгох, баялаг бүтээх, инновацийг дэмжих зорилгоор төрийн өгөгдлийг иргэдэд нээлттэйгээр ашиглуулах "Төрийн нээлттэй өгөгдлийн нэгдсэн портал"-ыг хөгжүүлж, ашиглалтад оруулав. ГЗБГЗЗГ-ын даргын 2020 оны А/217 тоот тушаалаар Нээлттэй өгөгдлийн жагсаалтыг батлуулж, тус портал дээр орон зайн өгөгдөл, мэдээлэл, тайлан судалгааг байршуулж эхлээд байна (Хавсралт 6).

Үндэсний аюулгүй байдал

Батлан хамгаалах, тагнуулын байгууллагуудаас зарим байрлалтай холбогдсон орон зайн мэдээлэл нь улсын аюулгүй байдалд нөлөөлнө гэж үздэг учир ихэнх улс орнууд Үндэснийхээ аюулгүй байдлыг хамгаалах үүднээс орон зайн мэдээлэлд хязгаарлалт тавьдаг. Олон улсын туршлагаас харахад өндөр нарийвчлалтай батлан хамгаалах зорилгоор ашигладаг хиймэл дагуулын зурагт хязгаарлалт тавьж, нууцалдаг байна.

Манай орны хувьд том масштабын байр зүйн зургийн зарим элементийг нууцын зэрэглэлтэй болгож, нийтэд задруулахгүй түгээхгүй байхаар зохицуулдаг.

Орон зайн мэдээллийн лицензлүүлэхэд анхаарах зүйлс:

- Өгөгдлийн төрөл
- Зохиогчийн эрхийн асуудал
 - Өгөгдөл
 - Газрын зураг
- Өгөгдлийн чанартай холбоотой хариуцлага
- Хувь хүний нууц/төрийн нууц
- Нээлттэй бүртгэл, мэдээллийн эрх чөлөө

Орон зайн өгөгдлийн лицензийн элементүүд:

Юуг лицензлүүлэх тухай:

- Агаар сансрын зураг /түүхий, боловсруулсан/
- Өгөгдөл – GPS, хаяг, солбицол, өгөгдлийн сан гэх мэт
- Мета өгөгдөл
- нэр томъёог тодорхой болгох
- юуг лицензлүүлэхгүй тухай тодорхой заах

Лиценз олгогчийн олгох лицензийн төрөл

- Хуулбарлах
- Ашиглах
- Нийтлэх
- Боловсруулж гаргасан бүтээгдэхүүн, мэдээ
- Бусад

Ашиглах эрхүүд:

- Эрхийн хугацаа
- Онцгой эрх/хязгаарлалт
- Арилжааны болон арилжааны бус

- Хил хязгаар
- Хэлбэр /хэвлэмэл, тоон вектор өгөгдөл гэх мэт/

Ашиглах эрх дэх хязгаарлалт:

- Тодорхой этгээдэд өгөх хязгаарлалт/хориглолт
- Тодорхой хэрэглээнд тавигдах хязгаарлалт/хориглолт
- Зөвхөн арилжааны бус ашиглалт

Төлбөрийн талаар анхаарах асуудал

- Бэлэн
 - Шууд
 - Тодорхой хугацаанд
 - Итгэл
- Мөнгөн тэмдэгт/валют
- Төрөл
 - Үйлчилгээ
 - Өгөгдөл, мэдээлэл

Манай Улсын хувьд орон зайн өгөгдөл, мэдээлэл, үйлчилгээг түгээх, ашиглуулах, солилцоход үүсэх дээр дурдсан лицензийн асуудлын зохицуулалт байхгүй.

Дэлхийн нийтэд орон зайн мэдээллийн лицензийн асуудал

АНУ нь 1994 онд хамгийн анхны геопортал үүсгэж байжээ. Тухайн улсын Холбооны газарзүйн мэдээллийн хороо “ Federal Geospatial Data Committee (FGDC)” нь төлбөр тооцооны сүлжээг хөгжүүлэх ажлыг зохион байгуулж байсан байна. Орон зайн мэдээллийг ихэвчлэн өгөгдөл цуглуулагчаас хэрэглэгчдэд зардаг байсан бол орон зайн мэдээллийн зах зээл хөгжсөн өнөө үед орон зайн мэдээллийг зарахаас илүүтэйгээр нэг талаас нөгөө тал руу лицензлүүлдэг болсон. Өнөөгийн байдлаар олон улсад өгөгдлийн багцад түгээмэл хэрэглэгддэг орон зайн лицензийн төрлүүдийг судалж үзэхэд Open data commons, Creative commons, Community Data License Agreement гэх лицензүүдийг хэрэглэгчид түгээмэл хэрэглэж байна. Олон орны туршлагаас үзэхэд албан байгууллагууд, хүрээлэнгүүд, засгийн газрууд өгөгдөл хуваалцах зорилгоор *Creative Commons* лицензийг ашиглаж байна.

Creative commons лиценз

Creative Commons (CC) лиценз нь зохиогчийн эрхээр хамгаалагдсан “бүтээл”-ийг үнэгүй түгээх боломжийг олгодог олон нийтийн зохиогчийн эрхийн лицензүүдийн нэг бөгөөд анх 2002 онд АНУ-ийн ашгийн бус байгууллага гаргасан.

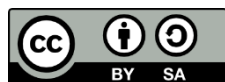
Creative Commons нь дэлхийн тулгамдсан асуудлуудыг шийдвэрлэхэд мэдлэг, бүтээлч сэтгэлгээгээ хуваалцахад тулгарч буй хууль эрх зүйн орчны бэрхшээлийг зохицуулахад тусалдаг ашгийн бус байгууллага бөгөөд мэдээллийн хэрэгслээр дамжуулан хуулийн хүрээнд мэдлэг мэдээлэл хуваалцах, ашиглах боломжийг олгодог бөгөөд зохиогчийн эрхийн "бүх эрх хуулиар хамгаалагдсан" гэсэн үндсэн ойлголтыг "зарим эрх хуулиар хамгаалагдсан" болгон өөрчлөх

боломжийг олгож байгаа юм. Мөн дэлхийн хэмжээнд лицензийнхээ үйл ажиллагааг баталгаажуулахын тулд оюуны өмчийн мэргэжилтнүүдтэй хамтран ажилладаг.

Creative Commons лицензийн төрлүүд:

CC BY: Энэхүү лиценз нь мэдээ, мэдээлэл, дүрсийг ямар ч хэлбэрээр хуулж, тараах, материалыг засах, өөрчлөх, шинэчлэх мөн арилжааны зорилгоор ашиглах боломжтой.

CC BY-SA: Энэхүү лиценз нь мэдээ, мэдээлэл, дүрсийг түгээх, засах, өөрчлөх боломжийг олгодог бөгөөд арилжааны зорилгоор ашиглахыг зөвшөөрдөг. Таны өгөгдөл материал дээр үндэслэсэн бүх шинэ бүтээлүүдийг ижил нөхцөлөөр лицензлүүлэх ёстой.

Энэхүү лицензийг ихэвчлэн “copyleft” үнэгүй, нээлттэй эхийн программ хангамжийн лицензтэй харьцуулдаг. ижил лицензтэй байх тул деривативууд нь арилжааны зориулалтаар ашиглахыг зөвшөөрнө. Энэ бол Википедиагийн ашигладаг лиценз юм.

CC BY-NC: Энэхүү лиценз нь бусдад танай мэдээ, мэдээлэл, дүрсийг арилжааны бус хэлбэрээр засах, тараах, өөрчлөх боломжийг олгодог бөгөөд хэдийгээр тэдний шинэ бүтээлүүд таныг хүлээн зөвшөөрч, арилжааны бус шинж чанартай байх ёстой боловч тэд өөрсдийн үүсмэл бүтээлээ ижил нөхцөлөөр лицензлэх шаардлагагүй юм.

CC BY-NC-SA: Энэхүү лиценз нь танд зээл өгч, шинэ мэдээ, мэдээлэл, дүрсийг ижил нөхцөлөөр лицензлүүлсэн тохиолдолд бусдад таны бүтээлийг арилжааны бус хэлбэрээр засах, өөрчлөх, шинэчлэх боломжийг олгодог.

CC BY-ND: Энэхүү лиценз нь өөрчлөгдөөгүй, бүхэлд нь танд олгосон зээлээр дамжуулагдсан тохиолдолд арилжааны болон арилжааны бус хэлбэрээр дахин хуваарилах боломжийг олгодог.

CC BY-NC-ND Энэхүү лиценз нь манай зургаан үндсэн лицензээс хамгийн хязгаарлагдмал нь бөгөөд ямар ч зөөвөрлөгч эсвэл форматаар зөвхөн тохируулгагүй хэлбэрээр, зөвхөн арилжааны бус зорилгоор хуулж, түгээх боломжийг олгодог.

Creative Commons олон нийтийн домэйн:

CC0 (CC Zero гэж нэрлэдэг) нь зохиогчид зохиогчийн эрхээсээ татгалзаж, бүтээлээ дэлхийн нийтийн хүртээл болгох боломжийг олгодог олон нийтийн зориулалтын хэрэгсэл юм. CC0 нь дахин хэрэглэгчдэд материалыг ямар ч нөхцөлгүйгээр, ямар ч орчин,

хэлбэрээр тараах, өөрчлөлт хийх, шинэчлэх, суурилуулах боломжийг олгодог.

Creative commons лицензийн элементүүд:

BY “BY” гэдэг нь атрибутыг илэрхийлнэ (зохиогч болон бусад этгээдэд хамааруулахаар заасан этгээдэд зээл олгох үүрэг). CC BY нь тухайн агуулгыг ашиглах хязгааргүй лиценз олгодог. Мэдээ, мэдээлэл, дүрсийг ямар ч хэлбэрээр хуулж, тараах, материалыг засах, өөрчлөх, шинэчлэх мөн арилжааны зорилгоор ашиглах боломжтой.

NC Бусдад бүтээлээ хуулах, түгээх, үзүүлэх, сурталчлах, өөрчлөх, ашиглахыг зөвшөөрдөг ба арилжааны зорилгоор ашиглахаас бусад зорилгоор ашиглах боломжтой.

SA Мэдээ, мэдээлэл, дүрсийг хувиргаж өөрчлөн бусдад хуулах, үзүүлэх, түгээх, сурталчлах, өөрчлөхийг хүсвэл эх хувьтай ижил лицензийн дагуу лицензлүүлэх ёстой.

ND Бусдад мэдээ, мэдээлэл, дүрсний эх хувийг хуулбарлах, түгээх, үзүүлэх, сурталчлахыг зөвшөөрдөг. Харин өөрчлөхийг хүсвэл зөвшөөрөл авах ёстой.

CC BY лицензийн үүрэг:

- Зохиогчийн болон атрибутыг хүлээн авахаар томилогдсон бусад этгээдийн захиалсан атрибутын хэлбэр нь боломжийн л бол лиценз олгогчийн хүссэн аргаар нэрлэсэн байх ёстой.
- Лиценз олгогчоос ирүүлсэн бол зохиогчийн эрхийн мэдэгдэл, CC-ийн лицензийн талаарх лавлагааг (CC-ийн вэбсайтын холбоос болгон ашиглах нь зүйтэй), баталгаа, хариуцлагын талаарх мэдэгдэл, анхны эх сурвалжтай холбогдсон холбоосыг хадгалах шаардлагатай.
- Бүтээлийг шинэчилсэн хувилбараар хуваалцсан бол өөрчлөгдсөн хувилбар гэдгийг зааж өгөх ёстой. Өөрчлөлтийн талаарх өмнөх заалтыг хэвээр хадгалах ёстой.
- Лиценз эзэмшигч нь тэдгээрийн ашиглалтыг лиценз олгогч эсвэл аливаа шинж чанарыг хүлээн авахаар товлосон этгээд баталж байгаа мэт сэтгэгдэл төрүүлэх ёсгүй.

CC BY тавигдах шаардлага:

- Зохиогчийн эрхийн талаарх бүх мэдэгдлийг оруулах. Хэрэв уг бүтээлд зохиогчийн эрх эзэмшигчийн байрлуулсан зохиогчийн эрхийн тухай мэдэгдэл байгаа бол уг мэдэгдлийг хэвээр үлдээх буюу бүтээлийг дахин хэвлэж буй орчинд үндэслэлтэйгээр хуулбарлах шаардлагатай.
- Зохиогчийн нэр, дэлгэцийн нэр эсвэл хэрэглэгчийн ID гэх мэтийг иш татна уу. Хэрэв бүтээл интернэтэд нийтлэгдэж байгаа бол тухайн нэрийг тухайн хүний профайл хуудас руу холбох.
- Нэр, гарчгийг иш татах. Хэрэв бүтээлийг интернэтэд нийтэлж байгаа бол нэр, гарчгийг нь эх бүтээлтэй нь шууд холбож өгөх.

- Бүтээлийн дор байгаа тусгай CC лицензийг иш татах. Хэрэв бүтээлийг Интернет дээр нийтэлж байгаа бол лицензийн эшлэл нь CC вэбсайт дээрх лицензтэй холбоотой байх.
- Бүтээл нь үүсмэл бүтээл эсвэл шинэчилсэн ажил болсныг дурдана уу. Дээрхээс гадна тэдний бүтээл нь дериватив бүтээл болохыг олж мэдэх хэрэгтэй, жишээлбэл, "Энэ бол [зохиогчийн] Финлянд хэл дээрх [анхны бүтээлийг] орчуулсан бүтээл юм." эсвэл "[анхны бүтээл] дээр үндэслэсэн [зохиолч] зохиол."

Мэдээ, мэдээлэл, дүрсийг онлайнаар үнэн зөвөөс үл хамааран чөлөөтэй хуваалцах болсон энэ ертөнцөд Creative Commons (CC) нь бусад хүмүүст дахин ашиглах, судалгаа шинжилгээний ажлыг хялбархан хийх боломжийг олгосон.

Creative commons-ийн лицензүүд нь боловсролын нөөц, хөгжим, гэрэл зураг, мэдээллийн сан, засгийн газрын болон олон нийтийн салбарын мэдээлэл, бусад олон төрлийн материалыг багтаасан байдаг. Харин лицензээ өгөхийг зөвлөдөггүй бүтээлүүдийн цорын ганц ангилал бол компьютерын программ хангамж, техник хангамж юм.

Шинжлэх ухааны салбараас PLOS (Public Library of Science), BioMed Central, Hindawi, Nature Publishing group гэх мэт олон газар CC лиценз ашигладаг.

Эдгээрээс цөөн хэдэн газруудыг үзвэл:

PLOS (Public Library of Science) нь эрдэм шинжилгээний болон анагаах ухааны хэвлэн нийтлэх ашгийн бус байгууллага бөгөөд эрдэмтэн, эмч нарт хамгийн чухал бүтээлээ хэвлэн нийтлэх өндөр чанартай, нэр хүнд бүхий сэтгүүлээр хангадаг. Нээлттэй хандалтын загварын дагуу PLOS сэтгүүлийг онлайнаар шууд авах боломжтой бөгөөд үүнд Creative Commons Attribution Лицензэд заасны дагуу зохиогч (ууд) ба эх сурвалжийг дурдсан тохиолдолд нэвтрэх төлбөргүй бөгөөд дараа нь дахин хуваарилах, ашиглахад хязгаарлалт хийхгүй.

BioMed Central нь STM (Шинжлэх ухаан, технологи, анагаах ухаан) хэвлэн нийтлэгч бөгөөд нээлттэй нэвтрүүлгийн хэв загварыг анх санаачилж, 2008 онд Спрингер Верлаг худалдан авсан юм. BioMed Central нь судалгааны үр дүнгийн хурдан бөгөөд үр дүнтэй харилцаа холбоог хангахын тулд судалгаанд нээлттэй хандах боломжийг зайлшгүй чухал гэж үздэг.

Open data commons

2008 оны 3-р сард анхны нээлттэй мэдээллийн лицензийг Public Domain Dedication and License (PDDL) эхлүүлсэн. Энэхүү вэбсайтын эх кодыг Github-ээр дамжуулан MIT лицензээр авах боломжтой.

Open data commons лицензийн төрлүүд:

1. Open Data Commons Open Database License (ODbl) Нээлттэй мэдээллийн баазын лиценз – Attribution Share-Alike for data/databases
2. Open Data Commons Атрибутын лиценз- "Attribution for data/databases "

3. Open Data Commons Public Domain Dedication and License (PDDL) Олон нийтийн домэйн зориулалт ба лиценз- Public Domain for data/database

ODC-BY	Энэхүү лиценз нь хэрэглэгчид танд зээл олгосон тохиолдолд өгөгдлийн санг хуваалцах, өөрчлөх боломжийг хэрэглэгчдэд олгодог.
ODC-ODbL	Энэхүү лиценз нь хэрэглэгчид танд өгөгдөл өгч, энэ лицензийн дагуу таны өгөгдлийн санд ямар нэгэн нэмэлт, өөрчлөлт, өөрчлөлтийг түгээх бусадтай хуваалцах, шинэчлэх боломжийг олгодог.
Атрибут	Та мэдээллийн баазын олон нийтийн ашиглалт, мэдээллийн сангаас бүтээсэн бүтээлийг ODbL-д заасан журмын дагуу хамааруулах ёстой. Мэдээллийн санг ашиглах, дахин хуваарилах, эсвэл үүнээс бүтсэн бүтээлийг хийхдээ та мэдээллийн сангийн лицензийг бусдад ойлгуулж, анхны мэдээллийн сан дээрх мэдэгдлийг хэвээр хадгалах ёстой.
Share-Alike	Хэрэв та энэ мэдээллийн баазын тохируулсан хувилбар, эсвэл тохируулсан мэдээллийн сангаас бүтээсэн бүтээлийг олон нийтэд ашиглаж байгаа бол ODbL-ийн дагуу тохируулсан мэдээллийн санг санал болгох ёстой. Мэдээллийн сан нь олон янзын агуулгыг агуулж болно (зураг, дүрс бичлэгийн материал, дуу чимээ бүгд ижил мэдээллийн санд байгаа), тиймээс ODbL нь зөвхөн мэдээллийн баазын эрхийг зохицуулдаг болохоос мэдээллийн сангийн агуулгыг дангаар нь зохицуулдаггүй.
ODC-PDDL	Энэхүү лиценз нь мэдээллийн бааз эсвэл тэдгээрийн агуулгад ("өгөгдөл") хамтад нь эсвэл дангаар нь ашиглахад зориулагдсан болно. Энэхүү олон нийтийн домэйн лиценз нь ямар ч зорилгоор, хязгаарлалтгүйгээр чөлөөтэй хуваалцах, өөрчлөх, ашиглах, шинэчлэх боломжтой.

Олон мэдээллийн сан зохиогчийн эрхээр хамгаалагдсан байдаг. Европ, голдуу Европын зарим улсууд "*sui generis*" мэдээллийн баазын эрх гэж нэрлэгддэг мэдээллийн санг хамарсан тусгай эрхтэй байдаг. Эдгээр хоёр багц эрх, түүнчлэн мэдээллийн бааз, өгөгдлийг хамгаалахад ашигладаг бусад хууль ёсны эрхүүд нь мэдээллийн бааз болон тэдгээрийн суурь өгөгдлийг хуваалцахыг хүссэн хүмүүст тодорхойгүй байдал эсвэл практик бэрхшээлийг бий болгож болох боловч "зарим эрхээр хамгаалагдсан" хязгаарлагдмал эрхээ хадгалах болно.

Аливаа Олон нийтийн хэм хэмжээ, мэдээллийн сан эсвэл өгөгдлийг ашиглахтай ижил төстэй мэдэгдэл нь энэхүү баримт бичгийн нэг хэсгийг бүрдүүлэхгүй бөгөөд мэдээллийн сан эсвэл өгөгдөлд нэвтрэх, ашиглах бусад нөхцөлөөр гэрээ байгуулахгүй.

Мөн арилжааны зорилгоор ашиглах, техникийн хамгаалалтын арга хэмжээ авах, энэ өгөгдөл эсвэл мэдээллийн санг бусад мэдээллийн сан эсвэл өгөгдөлтэй нэгтгэх, тэдгээрийн өөрчлөлт, нэмэлтийг хуваалцах, нууцлах боломжтой. Хүлээн

авагчид цаашдын хэрэглэгчдэд энэхүү лицензийн хуулбарыг өгөх, эсвэл өгөгдөл, мэдээллийн баазын анхны бүтээгчийг эх сурвалж болгох шаардлага тавигдахгүй. Зорилго нь өгөгдөл, мэдээллийн баазыг анх бүтээсэн хүний бусдад ашиглах хязгаарлалтыг арилгах явдал юм.

Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтэц нь өндөр хөгжсөн улс орнуудын цахим үйлчилгээний талаар товч судлахад орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн үйлчилгээний лицензийн асуудал нь тодорхой, ямар төрлийн өгөгдөл, мэдээллийг хэрхэн ашиглах эрх (хуулбарлах, ашиглах, дахин нийтлэх, нэмүү өртөг шингээх гэх мэт), ашиглах үйлчилгээний төлбөр зэрэг нь тодорхой болсон байна. Зарим улс орнуудын жишээнээс товч дурдвал:

Улсын нэр	Платформ	Тайлбар	Үнэ	Эх сурвалж
Ирланд	GeoHive	Газрын зураг, өгөгдлийн каталог харих үйлчилгээ	Үнэгүй нээлттэй	https://www.osi.ie/services/ Тоон зургаас гадна хэвлэмэл төрөл бүрийн газрын зураг зардаг
	Геодезийн үйлчилгээ	Байнгын ажиллагаатай станцын ажиглалтын үр дүн, солбицол, Солбицол хөрвүүлэлт	Үнэгүй	
	MapGenie	Өндөр нарийвчлалын өгөгдөл, мэдээлэлд хандах /нийтийн, тусгай зориулалтын суурь зураг, орто зураг, дунд, том масштабын тоон газрын зураг, агаарын зураг, түүхийн зураг гэх мэт/	Худалдаална	
Их Британи	OS MasterMap	Байр зүйн зураг, өндөр нарийвчлалын агаар, сансрын зураг, шугам сүлжээ, зам, тээвэр, ус хангамж	Ашиглалтын зориулалтаар ялгаатай	https://www.ordnancesurvey.co.uk/ Харих – үнэгүй, худалдааны зориулалт, медиа, нийтлэлд ашиглах зэрэг ашиглалтын хэлбэрээс хамааран лиценз бүр өөр өөр Тоон зургаас гадна хэвлэмэл төрөл бүрийн газрын зураг зардаг
	OS OpenData	Нээлттэй өгөгдөл хуваалцах платформ Засаг захиргааны нэгж, нэрийн өгөгдөл, гол мөрөн, зам	Нээлттэй	
	AddressBase	Хаягийн өгөгдөл Дотроо 3 төрөл <ul style="list-style-type: none"> • AddressBase • AddressBase Plus 	Төрлөөрөө ялгаатай.	

		• AddressBase Premium		
БНХАУ	Global vector map service	Төрөл бүрийн вектор болон растер өгөгдлийг харах, хандах боломжтой үйлчилгээнүүд Хятадаас гадна бусад улсын мэдээллийг агуулсан	Нээлттэй.	http://www.tianditu.com/
	Global Image Map Service			
	General Services			
	Online map			
	Хөдөлгөөнт утасны апп			
Европын холбоо	Өгөгдлийн каталог	Өгөгдлийн каталог бүхий нэгдсэн геопорталтай.	Хайхад нээлттэй. Хайсан мэдээлэлд хандахад тухайн улсын холбогдох платформ руу холбогдоно.	http://inspire.ec.europa.eu/
АНУ	Өгөгдөл хайх платформ	GeoPlatformArcGIS Organization Search Catalog Search Marketplace Resources	Нээлттэй, хандалтын эрхтэй	https://www.geoplatform.gov/
	Өгөгдөлд хандах платформ	Map Viewer Map Manager Marketplace Preview Performance Dashboard FGDC Service Status Checker	Хандалтын эрхтэй	

Орон зайн өгөгдөл, мэдээлэл, үйлчилгээний лицензийн талаар дэлгэрэнгүй судалгааг Литва Улсын жишээн дээр хийснийг долоодугаар хавсралтад үзүүлэв.

Асуудал шийдвэрлэх зорилго D

“Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагаанд оролцогч, хамтрагч байгууллагуудын эрх, үүрэг, оролцоог тодорхой болгох, тэдгээрийг нэгдсэн удирдлагаар зохицуулах замаар бүх салбарт орон зайн мэдээллийн үр дүнтэй хэрэглээг нэмэгдүүлэх” зорилгын хүрээнд

Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагаанд оролцогч байгууллагуудын эрх, үүрэг, оролцоог хангасан судалгааг Хоёрдугаар хавсралтаар дэлгэрэнгүй харууллаа.

ДОЛОО. ЗӨВЛӨМЖ

Орон зайн өгөгдөл, мэдээлэл нь олон жилийн туршид хуримтлагдсан, орон зай, цаг хугацааны хувьд өргөн цар хүрээтэй, маш олон үзүүлэлт бүхий өндөр үнэ өртөгтэй мэдээ байдаг. Судалгаанаас үзэхэд улс орнууд нь Байрлалын сүлжээ, зам,

тээврийн сүлжээ, кадастрын нэгж талбар, хаяг, ус зүй, өндөр, агаар, сансрын зураг, газар зүйн нэр зэргийг орон зайн суурь өгөгдөлд хамруулсан нь харагдаж байна. Манай улс ч мөн адил өөрийн орны онцлог шинжээс хамааран орон зайн суурь өгөгдлөө тодорхойлох нь чухал.

Техник технологи хөгжиж сайжрахын хирээр эх мэдээний суурь үнэ, нэг мэдээг бүрдүүлэхэд зарцуулах хөрөнгө мөнгө, мэдээ боловсруулалтын үнэ өртөг нэмэгдэж байна. Энэ тохиолдолд мэдээний өртгийг мэдээ, чиг үүргийн давхардлыг аль болох арилгах, мэдээг дундаа хэрэглэх хэрэглээг өргөжүүлж байж мэдээний өртгийг нөхөх боломжтой. Ямар байгууллага дээр ямар мэдээ байгааг ил тод нээлттэй болгох шаардлагатай.

Орон зайн өгөгдлийн нэгдмэл дэд бүтэц байгуулснаар орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг хамтран ашиглах боломж бүрдэх, мэдээллийн хүртээмж, хандалт сайжрах, давхардал арилах, эх мэдээний өртөг буурах, мэдээллийн чанар сайжрах, мэдээний үнэ цэнэ, ач холбогдол нэмэгдэх, мэдээлэлд тулгуурласан бүтээгдэхүүн болон үйлчилгээг өргөжүүлэх, ашиглах асуудлыг хялбар, боловсронгуй болгох, шийдвэр гаргах үйл явцад сайнаар нөлөөлөх, улмаар төрийн цахим засаглал, бизнесийн орчныг дэмжих зэрэг олон талын ач холбогдолтой.

Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлт, хэрэглээ нэмэгдэхийн хэрээр түүнийг хамгаалах, нууцлах, аюулгүй байдлыг хангах асуудал урган гарна. Өгөгдлийг хамгаалах, нууцлах, аюулгүй байдлыг ихэнх хууль, журам нь байрлалд суурилсан мэдээлэл хэрэглээнд нэвтрэхээс өмнө боловсруулагдсан байдаг тул тэдгээрийг одоогийн бүрдүүлэгдсэн байрлалын мэдээлэлтэй холбоход хүндрэл үүсдэг. Үр дүнд нь байрлалтай холбогдсон орон зайн мэдээллийн хамгаалалтыг хэн хариуцах, хэрхэн хамгаалах талаар тодорхойгүй байдал үүсдэг. Орон зайн мэдээллийн нууцлалтай холбоотой тодорхой зохицуулалт хийх нь тухайн орон зайн мэдээллийг буруу бүрдүүлэх, хэрэглэх, хуваалцах эрсдэлээс сэргийлнэ.

Орон зайн мэдээлэл нь хөрвөх чадвартай буюу нэг төрлийн орон зайн мэдээллийг олон зориулалтаар ашиглах боломжтой. Тухайлбал, сургуулийн байрлалын мэдээллийг төлөвлөлтийн зориулалтаар, онцгой байдлыг үед нүүлгэн шилжүүлэлтийн арга хэмжээний зориулалтаар ашиглах боломжтой. Зарим тохиолдолд мэдээллийг буруу зорилгоор ашиглах боломжтой байх ба үүнээс сэргийлэхийн тулд буруу/гэмт хэргийн шинжтэй зорилгоор ашиглахыг хориглох, сэргийлэх зохицуулалтыг хууль тогтоомжид тусгах хэрэгтэй.

Орон зайн мэдээлэл нь хиймэл дагуулын технологи, тандан судалгаа, вебд суурилсан зураглалын үйлчилгээ, ухаалаг утас, газар зүйн мэдээллийн систем, геодезийн хэмжил, зураглал зэрэг технологи ашиглан бүрдүүлэгдэж, аж үйлдвэрлэлийн олон салбарт ашиглагддаг. Иймд энэ олон талт уялдаа холбоог хууль эрх зүйн орчинд харгалзаж үзэх нь чухал.

Цаашид Үндэсний орон зайн мэдээллийн дэд бүтцийн мэдээллийн системийн тогтолцоог үндэсний хэмжээнд байгуулах, байгаль, нийгэм, эдийн засгийн бүх салбарт орон зайн мэдээллийн хэрэглээг нэмэгдүүлэх ажлыг Монгол улсад болон олон улсад мөрдөж буй норм, дүрэм, стандарт хангасан зөв мэдээллээр баяжуулж, үр дүнтэй ашиглахын тулд байгууллагуудын хамтын ажиллагаа чухал үүрэгтэй. Орон зайн мэдээллийн чадавхыг сайжруулахын тулд дор дурдсан оролцогчдын оролцоо, үүрэг хариуцлага, дэмжлэгийг харгалзах хэрэгтэй. Үүнд:

Төрийн байгууллага – бүх шатны төрийн байгууллага нь орон зайн мэдээллийн менежментэд голлох үүрэг гүйцэтгэдэг. Ихэвчлэн эдгээрт газрын кадастр, газрын төлөвлөлт, хэмжил зураглал, орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн асуудал эрхэлсэн байгууллагууд ордог хэдий ч өнөөдрийн орон зайн мэдээллийн хэрэглээ ихэссэн өнөө үед бусад төрийн байгууллагууд ч орох болсон.

Хувийн хэвшил – хувийн хэвшил нь орон зайн мэдээллийн менежментэд мэдээллийг бүрдүүлэгч болон хэрэглэгчийн үүрэгтэйгээр оролцдог тул хууль, эрх зүйн орчинд энэ хоёр үүргийн талаарх зохицуулалтыг хамтад нь оруулах нь чухал.

Иргэн – Хуучинд иргэн орон зайн мэдээллийн үйлчилгээг хүртэгч, төрийн байгууллагууд нь үйлчилгээг хүргэгч байсан бол технологийн дэвшлийн үр дүнд иргэн нь мөн мэдээллийг бүрдүүлэгчийн үүрэг гүйцэтгэж байна.

Боловсролын байгууллага болон төрийн бус байгууллага (ТББ) – Өнгөрсөнд ч, одоо ч гэсэн ТББ нь орон зайн мэдээллийн менежментэд чухал үүрэг гүйцэтгэж байгаа ба тэдний оролцоог хангах, дэмжих асуудлыг хууль эрхзүйд зайлшгүй зохицуулах хэрэгтэй. Төрийн зарим чиг үүргийг төрийн бус байгууллагаар гүйцэтгүүлэх тухай тусгайлсан зохицуулалт тусгасан хуулийн заалт хэрэгтэй.

Орон зайн мэдээллийн чанар, шинэлэг байдал, баталгаажилт, нээлттэй байдал, бүрэн бүтэн байдал, лицензийн асуудал, үнэ өртөг, солилцоо, нууцлал, аюулгүй байдал, хариуцлагын асуудлыг шийдвэрлэх хууль эрх зүйн орны асуудал байгааг онцолж, Аргачлалын 9-д заасны дагуу дараахь зөвлөмжийг боловсрууллаа. Үүнд:

1. Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн тухай хуулийн төслийг шинээр боловсруулах нь тулгамдаж буй асуудал, хүндрэл бэрхшээлийг шийдвэрлэхээр байна. Үүнд:

a. Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтэц, түүний бүрэлдэхүүн, үйл ажиллагаа, хамрах хүрээг тодорхойлох,

b. Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагааг удирдан зохион байгуулах этгээдийг тодорхойлох, оролцогчдын эрх, үүргийг тогтоох,

c. Суурь орон зайн өгөгдлийн ангиллыг тогтоож, нэн тэрүүнд тэдгээр суурь мэдээллийн бэлэн байдал, нэгдмэл байдлыг хангаж ажлыг зохион байгуулах,

d. Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийг байгуулах, үйл ажиллагааг эрхлэхэд баримтлах зарчмыг тогтоох,

e. Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн лицензтэй холбоотой асуудлын зарчмыг тодорхойлох,

f. Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагааг дэмжих бодлого, хөтөлбөр, судалгаа-хөгжил, хүний нөөцийн асуудлыг тусгах,

2. Байрлалд тулгуурласан буюу орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн хэрэглээг байгаль, нийгэм, эдийн засгийн бүх төрлийн шийдвэр гаргалтад нэмэгдүүлэх нь түүний эдийн засгийн үр өгөөжийг өсгөх төдийгүй нийгэм, экологийн тэнцвэрт байдлыг хангах тулгуур хүчин зүйл болох юм.

--oOo--

ХАВСРАЛТУУД

ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГУУДААС АВСАН СУДАЛГААНЫ НЭГТГЭЛ

ОЛОН УЛСЫН ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХАРЬЦУУЛСАН СУДАЛГАА

ОРОН ЗАЙН СУУРЬ ӨГӨГДЛИЙН АНГИЛЛЫН ОЛОН УЛСЫН СУДАЛГАА

ҮНДЭСНИЙ ОРОН ЗАЙН СУУРЬ ӨГӨГДЛИЙН ХҮРЭЭ

ОЛОН УЛСЫН СТАНДАРТУУДЫН СУДАЛГАА (ISO/TC 211)

ГЗБГЗЗГ-ЫН НЭЭЛТТЭЙ ӨГӨГДЛИЙН ЖАГСААЛТ

ОРОН ЗАЙН ӨГӨГДӨЛ, МЭДЭЭЛЭЛ, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЛИЦЕНЗИЙН ТАЛААР
ДЭЛГЭРЭНГҮЙ СУДАЛГААГ ЛИТВА УЛСЫН ЖИШЭЭ

Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн тухай хуулийн төслийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах үнэлгээний тайлангийн нэгдүгээр хавсралт

ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГУУДААС АВСАН СУДАЛГААНЫ НЭГТГЭЛ

Байгууллагын нэр	Хүнс, хөдөө, аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам	Батлан хамгаалах яам (Зэвсэгт хүчний жанжин штабын Тусгай төлөвлөлтийн хэлтэс Зэвсэгт хүчний 284 дүгээр анги)
Албан тоотын дугаар	2017.12.22 01/3990	2018.01.11 03/229	2018.01.17 1в/225
Танай байгууллага эрхлэх асуудлын хүрээнд ямар төрлийн мэдээлэл бүрдүүлдэг бэ? /Орон зайн мэдээлэл бүрдүүлдэггүй бол 9-11 дэх асуулт руу шилжинэ үү!	EXCEL файлаар зөөвөрлөж хүлээж авч байгаа. Одоогоор төвлөрсөн мэдээллийн систем байхгүй.	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 35 дугаар заалтын 1 дэх хэсгийн Байгаль орчны улсын мэдээллийн сан	Цэргийн байр зүйн зураг, орон зайн өгөгдлийн мэдээллийн сан
Мэдээллийн санг ямар төрлөөр хадгалдаг вэ? (хүснэгтэн, зурган, газарзүйн мэдээллийн системийн өргөтгөл, *.GDB, *.SHP гэх мэт)	Хүснэгтэн хэлбэрээр хадгалж байна.	Орон зайн мэдээг PostGIS-ийн geometry форматаар, хүснэгтэн хэлбэрээр, *.GDB, *.SHP форматаар	Зурган хэлбэрээр, GDB, SHP
Орон зайн анхдагч мэдээ боловсруулахад ямар программ хангамж ашиглаж байна вэ?	Одоогоор ашиглаж байгаа программ хангамж байхгүй байна.	ArcGIS, QGIS, MapInfo	ArcGIS, Панорама, ENVI, Google Earth
Ямар төрлийн өгөгдлийн сан удирдах систем (DBMS) хэрэглэдэг бэ? (MySQL, PostgreSQL, EnterpriseDB, Microsoft SQL Server, Oracle гэх мэт)	Систем хийгдээгүй байгаа тул өгөгдлийн сангийн суурь систем хэлэх боломжгүй байна.	PostgreSQL	ЗХЖШ, түүний харьяа байгууллагууд орон зайн өгөгдлийн сан удирдах системийн талаар интернэтэд суурилсан нээлттэй программ хангамж ашигладаггүй болно.
Өгөгдөл, мэдээлэл бүрдүүлэх, мэдээллийн санг ашиглах талаарх ямар хууль тогтоомж, дүрэм, журмыг мөрдөж байна вэ?	Мэдээлэл бүрдүүлэхдээ статистикийн мэдээлэл бүрдүүлэх арга замаар аймаг нийслэлийн харьяа газар сумдын нэгжүүдээс файл болон бичгэн хэлбэрээр хүлээн авч байна.	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 7-р бүлэг, Засгийн газрын 2010 оны 85 дугаар тогтоол	MNS 5774:2007 Газарзүйн мэдээлэл-Мета өгөгдөл /Стандартчилал, хэмжил зүйн Үндэсний Зөвлөлийн 2007 оны 11 дүгээр сарын 08-ны өдрийн 50 дугаар тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсын стандарт/

<p>Өгөгдөл, мэдээлэл бүрдүүлэх, мэдээллийн сантай холбоотой ямар Үндэсний болон байгууллагын стандарт, нормтой вэ?</p>	<p>Үндэсний статистикийн хорооны зөвшөөрснөөр Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайдын 2011 оны 09 дүгээр сарын 20-ны өдрийн 169 тоот тушаалаар баталсан маягт болон зааврын дагуу мэдээлэл авч байгаа болно.</p>	<p>MNS 5774:2007 Газарзүйн мэдээлэл-Мета өгөгдөл MNS 5641-1:2006 Монгол Улсын засаг, захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн код 1-р хэсэг. Аймаг, нийслэл MNS 5641-2:2006 Монгол Улсын засаг, захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн код 2-р хэсэг. Сум, дүүрэг</p>	<p>MNS 5774 : 2007 MNS-ISOTC-19104:2012 /Өгөгдөл, мэдээлэл бүрдүүлэх талаар ЗХЖШ-ын даргын "Цахим мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах" тухай тушаал, ЗХЖШ-ын мэдээллийн аюулгүй байдлын албанаас гаргасан зөвлөмж/</p>
<p>Мэдээллийн сангийн үйлчилгээний хөлс, төлбөрийн хувьд мөрдөж буй хууль тогтоомж?</p>	<p>Мэдээллийн сангийн хувьд ашиглаж байгаа байгууллагын шуудан, холбооны зардлаас санхүүжигдэж байгаа.</p>	<p>Байхгүй</p>	<p>Батлан хамгаалах салбарын хувьд өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээнд дотооддоо мэдээллийн сан бүрдүүлэх талаар ямар нэг мөрдөгдөж буй төлбөр, хууль тогтоомж байхгүй.</p>
<p>Бусад байгууллагуудтай мэдээлэл солилцох байдал ямар байдаг вэ? Тулгамдаж буй асуудал гардаг уу?</p>	<p>Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрын мэдээллийн өгөгдөл дээр тулгуурлан газар тариалангийн мэдээллийн сан болон малын бэлчээрийн сан үүсгэх талаар ажиллаж байна. Мэдээлэл солилцоход гарах төлбөрийн асуудал цаашид тулгамдах асуудал гэж үзэж байна.</p>	<p>Мэдээ бүрдүүлэгч байгууллага мэдээллийн санд онлайнаар орон зайн мэдээ оруулдаг. Хэрэглэгчийн хүсэлтээр XSL, SHP форматаар мэдээ гаргаж үйлчилдэг. Мэдээ бүрдүүлэгч байгууллагын орон зайн мэдээ бүрдүүлэлт болон мэдээний чанар хангалтгүй</p>	<p>ЗХЖШ, түүний харьяа байгууллагын хувьд бусад төрийн болон хувийн байгууллагатай мэдээлэл солилцох байдал хязгаарлагдмал бөгөөд орон зайн мэдээлэл бүрдүүлэх, газар зүйн мэдээллийн системийг хөгжүүлэх талаар Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газартай /ГЗБГЗЗГ/-тай хамтран ажиллах санамж бичгийг 2015 онд байгуулсан ба орон зайн шаардлагатай нарийн мэргэжилтнийг мэргэшүүлэн сургах тал дээр "Монмэп" ХХК-тай хамтран ажилладаг.</p>

<p>Үйл ажиллагаа эрхлэхэд бусад төрийн байгууллагуудаас ямар төрлийн орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг авч хэрэглэдэг бэ? Орон зайн мэдээллийн хэрэгцээ, шаардлага, хүндрэл бэрхшээл</p>	<p>Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрын мэдээллийн өгөгдөл дээр салбарын тариалангийн болон мал аж ахуйн зориулалтаар ашиглагдах талбайн мэдээлэл шаардлагатай.</p>	<p>АМГТГ, ГХГЗЗГ -аас орон зайн мэдээ авдаг. Байгаль орчны орон зайн мэдээний чанарыг сайжруулах, улсын хэмжээний орон зайн мэдээг шинэчлэх шаардлагатай. Орон зайн мэдээний чанарыг сайжруулах, топологи шалгалт явуулах, нэг мэдээгээр үйлчлэх</p>	<p>Геодезийн байрлалын тодотгол, өндөр, Өндрийн тоон загвар /шаардлагатай тохиолдолд өндөр нарийвчлал бүхий/</p>
<p>Бусад санал</p>	<p>Салбар тус бүрийн газар зохион байгуулалтын мэдээллийг засгийн газар болон яам, агентлагуудад төлбөргүйгээр мэдээлэл хангах боломжийг бий болгох саналыг тусгах хэрэгтэй.</p>	<p>Орон зайн мэдээг бүрдүүлэх, боловсруулах талаар мэдээ бүрдүүлэгч байгууллагын мэргэжилтнүүдэд сургалт явуулах, Орон зайн мэдээг WMS үйлчилгээ ашиглан солилцох, Орон зайн мэдээний стандарт, хууль эрх зүйн орчныг бий болгох, төрийн байгууллага хооронд орон зайн мэдээллийг солилцох дэд бүтцийг бий болгох.</p>	<p>ЗХЖШ, Зэвсэгт хүчний анги, байгууллагуудын тусгай хэрэгцээний газрын тодотголыг хийж гүйцэтгэх, байр зүйн зургийг нарийвчлалтай боловсруулах нөхцөл бололцоог дээшлүүлэх, орон зайн мэдээллийн сан бүрдүүлэх талаарх өндөр үзүүлэлт бүхий компьютер, өндөр хурдын интернэт, геодезийн хэмжилтийн техник, тоног төхөөрөмжөөр хангах саналтай байна.</p>

Байгууллагын нэр	Эрчим хүчний яам (Улаанбаатар дулаан сүлжээ ТӨХК)	Эрүүл мэндийн яам	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам, (Эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын ерөнхий газар, Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газар, Гэр бүл, хүүхэд залуучуудын хөгжлийн газар)	Сангийн яам
	2018.01.02 в/03	2018.01.05 2/39	2018.01.04 3/26	2017.12.21 11-2/7160

Танай байгууллага эрхлэх асуудлын хүрээнд ямар төрлийн мэдээлэл бүрдүүлдэг бэ? /Орон зайн мэдээлэл бүрдүүлдэггүй бол 9-11 дэх асуулт руу шилжинэ үү/	Барилгын дулааны тоноглол, дулааны шугамын трасс, худаг, төв шугамын өргөн диаметр, солигдсон он гэх мэдээлэл агуулдаг	Хувь хүний эрүүл мэндийн мэдээлэл, хуулийн этгээдийн тусгай зөвшөөрлийн мэдээлэл, эмнэлгийн мэргэжилтний тусгай зөвшөөрлийн мэдээлэл, эмийн бүртгэл		Төрийн санхүү, эдийн засгийн үйл ажиллагаанд хэрэглэгдэж буй системүүдийг боловсруулан хэрэгжүүлж холбогдох мэдээллийн санг бүрдүүлдэг. /орон зайн мэдээллийн санг бүрдүүлдэггүй./
Мэдээллийн санг ямар төрлөөр хадгалдаг вэ? (хүснэгтэн, зурган, газарзүйн мэдээллийн системийн өргөтгөл, *.GDB, *.SHP гэх мэт)	Хүснэгтэн, зурган хэлбэрээр SHP өргөтгөлөөр хадгалдаг			
Орон зайн анхдагч мэдээ боловсруулахад ямар программ хангамж ашиглаж байна вэ?	ArcGIS Desktop 10.2			
Ямар төрлийн өгөгдлийн сан удирдах систем (DBMS) хэрэглэдэг бэ? (MySQL, PostgreSQL, EnterpriseDB, Microsoft SQL Server, Oracle гэх мэт)	SQL Server 2012			
Өгөгдөл, мэдээлэл бүрдүүлэх, мэдээллийн санг ашиглах талаарх ямар хууль тогтоомж, дүрэм, журмыг мөрдөж байна вэ?	Компанийн "Дулаан хангамжийн мэдээллийн сангийн баяжилт, шинэчлэлтийг хариуцан ажиллах журам"-ыг мөрдөн ажилладаг.			
Өгөгдөл, мэдээлэл бүрдүүлэх, мэдээллийн сантай холбоотой ямар Үндэсний болон	Компанийн "Дулаан хангамжийн мэдээллийн сангийн баяжилт, шинэчлэлтийг хариуцан ажиллах			

байгууллагын стандарт, нормтой вэ?	журам"-ыг мөрдөн ажилладаг.			
Мэдээллийн сангийн үйлчилгээний хөлс, төлбөрийн хувьд мөрдөж буй хууль тогтоомж?	ArcGIS газар зүйн мэдээллийн системийн лицензийн төлбөр			
Бусад байгууллагуудтай мэдээлэл солилцох байдал ямар байдаг вэ? Тулгамдаж буй асуудал гардаг уу?	Банкнуудтай дулааны төлбөрийн мэдээлэл солилцдог. Тулгамдсан асуудал одоогоор байхгүй.		Бусад байгууллагуудтай мэдээлэл солилцохдоо "Төрийн цахим мэдээллийн санг бүрдүүлэх, ашиглах журам"-ын дагуу явж байна. Сум, хорооны түвшинд мэдээлэл солилцоход дэд бүтэц болон хууль эрх зүйн орчин хүндрэлтэй байна.	Бусад байгууллагуудтай мэдээлэл солилцох боломж дэд бүтцийн хувьд бүрдсэн гэж үзэж болох боловч Төрөөс Мэдээллийн технологийн талаар баримтлах бодлого, холбогдох хууль тогтоомжууд харьцангуй сул байгаатай холбоотойгоор байгууллагуудтай мэдээлэл солилцоход хүндрэлтэй байдал үүсдэг.

<p>Үйл ажиллагаа эрхлэхэд бусад төрийн байгууллагуудаас ямар төрлийн орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг авч хэрэглэдэг бэ? Орон зайн мэдээллийн хэрэгцээ, шаардлага, хүндрэл бэрхшээл</p>	<p>Нийслэлийн ерөнхий төлөвлөгөөний газраас барилгын байршлын мэдээлэл авдаг.</p>	<p>Бусад төрийн байгууллагуудаас орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг авч хэрэглэдэггүй. MNS5260:2015 стандартын дагуу 5000 хүн тутамд нэг эмийн сан, хоорондын зай нь 500 метрээс багагүй байх ёстой гэсэн заалтыг хэрэгжүүлэхэд орон зайн мэдээллийн хэрэгцээ байдаг.</p>	<p>Тус яамны эрхлэх үйл ажиллагааны хүрээнд Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газар хариуцан ажилладаг Өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санг бүрдүүлэх судалгааны үеэр Орон нутгийн хил хязгаарын мэдээллийг Геодези, зураг зүйн газраас 2015 онд авч ашиглаж байсан. Цаашид хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын чиглэлийн мэдээллийн санд дахь өрх, иргэний мэдээллийг орон зайн мэдээллийн сантай холбож ашиглах хэрэгцээ шаардлага байна.</p>	<p>Сангийн яам нь бусад төрийн байгууллагуудыг бодоход мэдээллийн технологийн үйл ажиллагаандаа харьцангуй эрт ашиглаж ирсэн бөгөөд орон зайн мэдээ, мэдээлэлд оруулан ашиглаж болохуйц тодорхой хэмжээний мэдээллийг бүрдүүлсэн гэж үзэж болохоор байна. Одоогийн байдлаар орон зайн өгөгдөл мэдээллийг авч хэрэглээгүй байгаа ба цаашид үйл ажиллагаанд хэрэглэх нь зайлшгүй юм.</p>
<p>Бусад санал</p>	<p>-</p>			<p>Монгол улс нь орон зайн мэдээллийн сан, түүнтэй холбоотой системүүдийг боловсруулан хөгжүүлэх зайлшгүй шаардлагатай гэж үзэж байна. Сангийн яам нь эрхлэх асуудлын хүрээнд орон зайн мэдээллийн сан болон холбогдох системүүдийг бий болгоход хамтран ажиллах боломжтой</p>

Байгууллагын нэр	ЗТХЯ	УБТЗ ХНН	МТЗ	Галт тэрэгний хөдөлгөөн зохицуулалтын нэгдсэн төв
Албан тоот	2017.12.25 03/5766			
Танай байгууллага эрхлэх асуудлын хүрээнд ямар төрлийн мэдээлэл бүрдүүлдэг бэ? /Орон зайн мэдээлэл бүрдүүлдэггүй бол 9-11 дэх асуулт руу шилжинэ үү/	Монгол улсын хэмжээнд автозамын сүлжээ, түүний дагуух барилга, байгууламжийн тухай Орон зайн мэдээллийн санг мэргэжлийн байгууллагын дотоод хэрэгцээнд ашиглахаар дараахь түрлүүдээр бүрдүүлж байна. Үүнд: Олон улсын чанартай зам, Улсын чанартай зам, Орон нутгийн зам, Тусгай зориулалтын зам-уурхайн зам, хот нийслэлийн замын сүлжээ. Орон зайн мэдээллийн сан нь Газар зүйн мэдээллийн сан ба Тоон мэдээллийн сангаас бүрдэнэ. ГМС-д улсын хэмжээний автозамын сүлжээний зураг, Тоон мэдээллийн санд улсын чанартай замын шинэчилсэн хээрийн хэмжилт 2017 оноор, замын паспорт, зам дагуух барилга, байгууламж гүүр, хоолой, бусад тэмдэглэгээний координат, паспортууд багтана.	Төмөр замын ачаа ба зорчигч тээвэрлэлттэй холбоотой мэдээлэл бүрдүүлдэг.	Газар зүйн байршил, ажлын хэмжээг харуулсан ажлын зураг буюу ажлын зураг Баригдсан төмөр замын объектын зураг	Бүрдүүлдэггүй
Мэдээллийн санг ямар төрлөөр хадгалдаг вэ? (хүснэгтэн, зурган, газарзүйн мэдээллийн системийн өргөтгөл, *.GDB, *.SHP гэх мэт)	geodatabase		Ажлын файл хэлбэрээр / газарзүйн мэдээллийн системийн өргөтгөл .shp .jpg/	

Орон зайн анхдагч мэдээ боловсруулахад ямар программ хангамж ашиглаж байна вэ?	ArcGIS, ESRI	-	ESRI global mapper, arcgis Google map – Google earth	
Ямар төрлийн өгөгдлийн сан удирдах систем (DBMS) хэрэглэдэг бэ? (MySQL, PostgreSQL, EnterpriseDB, Microsoft SQL Server, Oracle гэх мэт)	Microsfot SQL Server	-	Зөвхөн файл хэлбэрээр ашиглаж байгаа	
Өгөгдөл, мэдээлэл бүрдүүлэх, мэдээллийн санг ашиглах талаарх ямар хууль тогтоомж, дүрэм, журмыг мөрдөж байна вэ?	"Зам, тээврийн хөгжлийн төв" ТӨҮГ-ын захирлын тушаалаар "Монгол Улсын авто замын сүлжээний орон зайн мэдээллийн сан бүрдүүлэх, боловсронгуй болгох судалгаа"-ны ажлын хэсэг байгуулагдсан. Холбогдох дүрэм журмыг судалж байна.	Холбоотой Монгол улсын хууль Байгууллагын дотоод журам	Холбоотой Монгол улсын хууль Байгууллагын дотоод журам	
Өгөгдөл, мэдээлэл бүрдүүлэх, мэдээллийн сантай холбоотой ямар Үндэсний болон байгууллагын стандарт, нормтой вэ?			Байхгүй	
Мэдээллийн сангийн үйлчилгээний хөлс, төлбөрийн хувьд мөрдөж буй хууль тогтоомж?	-		байхгүй	

<p>Бусад байгууллагуудтай мэдээлэл солилцох байдал ямар байдаг вэ? Тулгамдаж буй асуудал гардаг уу?</p>		<p>Төмөр замын тээврийн үйл ажиллагаатай ОХУ-ын хөрш төмөр замуудтай галт тэрэг, ачааны мэдээлэл солилцож байна.</p>	<p>Гэрээт байгууллагуудтай ажлын зураг солилцох Файлын нууцлалыг хангах асуудал</p>	<p>Тус төв нь холбогдох байгууллагуудаас мэдээллийг цахим шуудан болон цахим хэлбэрээр солилцдог. Дээрх байгууллага нь цаг тухайд нь мэдээллийг ирүүлдэггүй</p>
<p>Үйл ажиллагаа эрхлэхэд бусад төрийн байгууллагуудаас ямар төрлийн орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг авч хэрэглэдэг бэ? Орон зайн мэдээллийн хэрэгцээ, шаардлага, хүндрэл бэрхшээл</p>		<p>Төрийн байгууллагуудаас ямар ч төрлийн орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг авч хэрэглэдэггүй.</p>	<p>Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газар, УБТЗ ХНН-аас албан бичгээр хандаж авдаг.</p>	<p>Төв нь үйл ажиллагаа эрхлэхэд бусад төрийн байгууллагуудаас ямар төрлийн орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг авч хэрэглэдэггүй.</p>
<p>Бусад санал</p>				<p>Орон зайн мэдээллийн сантай болох талаар судалгаа хийн ажиллаж байна</p>

Байгууллагын нэр	АТҮТ	ЗТХТ	НТГ	НАЗХГ
Танай байгууллага эрхлэх асуудлын хүрээнд ямар төрлийн мэдээлэл бүрдүүлдэг бэ? /Орон зайн мэдээлэл бүрдүүлдэггүй бол 9-11 дэх асуулт руу шилжинэ үү/	Улс, хоорондын нийтийн зорчигч тээврийн хэрэгслүүдэд суурилуулсан байршил тогтоох төхөөрөмжөөр тээврийн хэрэгслийн бодит цагийн байршил /координатаар/, хурдын мэдээллийг хүлээн авч, "Wialon Local" программ хангамжийн тусламжтайгаар хэрэгцээт мэдээ, тайланг боловсруулдаг.	Авто замын орон зайн мэдээллийн сан /Азийн дэд бүтцийн хүрээлэн боловсруулсан/	Нийтийн тээврийн үйлчилгээний чиглэл болон зогсоолын мэдээлэл, Авто үйлчилгээ эрхлэгч байгууллагуудын талаарх мэдээлэл, Өдөр тутмын бүртгэлийн /GPS/ мэдээлэл, Нийтийн тээврийн үйлчилгээний зорчил /карт/	Авто зам, гүүр, нүхэн гарц болон авто замтай холбоотой бусад мэдээллийг бүрдүүлж, бүрдүүлэхээр ажиллаж байна.
Мэдээллийн санг ямар төрлөөр хадгалдаг вэ? (хүснэгтэн, зурган, газарзүйн мэдээллийн системийн өргөтгөл, *.GDB, *.SHP гэх мэт)	SHP	Хүснэгтэн, зурган хэлбэрээр SHP өргөтгөлөөр хадгалдаг	SHP, KMZ, Microsoft Excel	Нийслэлийн дундын мэдээллийн сантай холбох ажлын хүрээнд GDB-ээр хадгалж байна.
Орон зайн анхдагч мэдээ боловсруулахад ямар программ хангамж ашиглаж байна вэ?	Тус системд холбогдсон тээврийн хэрэгслийн байршил тогтоох төхөөрөмжөөс ирсэн байршлын мэдээллийг цаг хугацааны хувьд тохируулан "оноосон нэр" өгөх замаар "Wialon Local" программын газрын зурагт хөгжүүлэлтийн хийж байна. Мөн QGIS систем ашиглан шаардлагатай хөгжүүлэлтийг хийж гүйцэтгэдэг.	Microsoft Excel, ArcGIS 10.2.2, Road application	Google Earth, ArcGIS	Google Earth, ArcGIS
Ямар төрлийн өгөгдлийн сан	"Wialon DB" өгөгдлийн сан	Microsot SQL Server	MySQL, MSSQL, Oracle	Microsot SQL Server

удирдах систем (DBMS) хэрэглэдэг бэ? (MySQL, PostgreSQL, EnterpriseDB, Microsoft SQL Server, Oracle гэх мэт)	удирдах системийг ашигладаг ба энэ нь ORACLE Berkley DB системтэй ижил юм.			
Өгөгдөл, мэдээлэл бүрдүүлэх, мэдээллийн санг ашиглах талаарх ямар хууль тогтоомж, дүрэм, журмыг мөрдөж байна вэ?	Холбогдох дүрэм журам	Авто замын газрын даргын 2009 оны 4 дүгээр сарын 24-ний өдрийн 24 тоот тушаал	Нийслэлийн засаг даргын 2016 оны 12-р сарын 08-ны А/864 журмын дагуу мэдээллээ бүрдүүлж эхлээд байна.	Мэдээллийн аюулгүй байдлын тухай хууль тогтоомж болон байгууллагын дотоод дүрэм журамтай уялдуулан ажилладаг.
Өгөгдөл, мэдээлэл бүрдүүлэх, мэдээллийн сантай холбоотой ямар Үндэсний болон байгууллагын стандарт, нормтой вэ?	"Wialonlocal" программын шаардлага хангасан протокол бүхий байршил тогтоох төхөөрөмжийн мэдээллийн системд хүлээн авах боломжтой	Авто замын газрын даргын 2009 оны 4 дүгээр сарын 24-ний өдрийн 24 тоот тушаал	WGS-84	Нийслэлийн мэдээлэл технологийн газраас хэрэгжүүлж буй Дундын мэдээллийн сангийн Стандартад нийцүүлэн уялдаа холбоотой ажиллаж байна.
Мэдээллийн сангийн үйлчилгээний хөлс, төлбөрийн хувьд мөрдөж буй хууль тогтоомж?	Мэдээлэл дамжуулалтын зардалд нэг тээврийн хэрэгсэл дунджаар 3000 төгрөг гэрээт үүрэн холбооны операторт төлнө.	Байхгүй	Байхгүй	Нийслэлийн Засаг даргын баталсан А/137 захирамжийн 8-р хавсралтын 1-р ажлын хүрээнд Газар зүйн мэдээллийн сангийн ArcGIS программыг 3 жилийн хугацаатайгаар 2017 оны 10 сарын 08-нд авсан. Цаашид жил жилээр сунгаад явна.
Бусад байгууллагуудтай мэдээлэл солилцох байдал ямар байдаг вэ? Тулгамдаж буй	Газар зүйн байрлалын нэгдсэн тогтсон нэр томъёо байдаггүй.	Байхгүй	Дундын мэдээллийн нэгдсэн сантай болсноор мэдээлэл авахад	Албан бичгээр харьцаж мэдээлэл солилцоход удаан хүндрэлтэй байдаг.

асуудал гардаг уу?			илүү хялбар болсон.	
Үйл ажиллагаа эрхлэхэд бусад төрийн байгууллагуудаас ямар төрлийн орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг авч хэрэглэдэг бэ? Орон зайн мэдээллийн хэрэгцээ, шаардлага, хүндрэл бэрхшээл	Орон зайн мэдээллийг бодитоор авахад үүрэн холбооны операторуудын сүлжээнүүдийн тасралтгүй байдал хүндрэл учруулдаг. Учир нь сүлжээ тасарсан газруудад мэдээллийг бодит цагт хүлээн авах боломж бүрддэггүй.	Бусад төрийн байгууллагуудаас орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг авч хэрэглэдэггүй.	Нийтийн тээврийн шинэ чиглэл болон зогсоол төлөвлөхөд шинээр байгуулагдсан суурьшлын бүсийн мэдээллийг Нийслэлийн Хот төлөвлөлт, ерөнхий төлөвлөгөөний газар, Нийслэлийн авто замын газраас Google earth болон AutoCAD-ын файлыг авч ашигладаг.	Газрын албанаас газар чөлөөлөлттэй холбоотойгоор кадастрын мэдээлэл, Ерөнхий төлөвлөгөөний газраас хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөний мэдээлэл, шугам сүлжээний байгууллагуудаас шугам сүлжээний мэдээлэл авч хэрэглэх болон зөвшилцөж ажилладаг.
Бусад санал	Орон зайн мэдээллийг шуурхай хүлээж авах, мэдээллийг ашиглан газрын зургаа хөгжүүлэх, хөдөлгөөний хяналтыг сайжруулахад байршил тогтоох төхөөрөмжөөс ирүүлж буй мэдээллийг үүрэн холбооны сүлжээ ашиглалгүй сансрын хиймэл дагуулаас шууд хүлээн авдаг болох шаардлагатай байна.			

Байгууллагын нэр	ИНЕГ	МИАТ
Танай байгууллага эрхлэх асуудлын хүрээнд ямар төрлийн мэдээлэл бүрдүүлдэг бэ? /Орон зайн мэдээлэл бүрдүүлдэггүй бол 9-11 дэх асуулт руу шилжинэ үү/	Нисэхийн аюулгүй ажиллагааг хангахад чухал шаардлагатай газар зүйн болон орон зайн өгөгдөл болох газрын гадарга, саад, аэродромын зураглалын өгөгдлийн сан, агаарын замын өгөгдлийн сан, соронзон хазайлтын өнцгийн утга, навигацийн тоног төхөөрөмжийн мэдээлэл, аэродромын мэдээлэл, байр зүйн тоон зураг зэргийг бүрдүүлдэг.	Орон зайн мэдээлэл бүрдүүлдэггүй.
Мэдээллийн санг ямар төрлөөр хадгалдаг вэ? (хүснэгтэн, зурган, газарзүйн мэдээллийн системийн өргөтгөл, *.GDB, *.SHP гэх мэт)	JPEG, PDF, XLS, TIFF, IMG, SHP, DWG, DGN, DXF	
Орон зайн анхдагч мэдээ боловсруулахад ямар программ хангамж ашиглаж байна вэ?	ArcGIS, AutoCAD, Erdas IMAGINE, Geocalc, Microstation, Spectrum Survey	
Ямар төрлийн өгөгдлийн сан удирдах систем (DBMS) хэрэглэдэг бэ? (MySQL, PostgreSQL, EnterpriseDB, Microsoft SQL Server, Oracle гэх мэт)	Oracle 11G, MySQL	-
Өгөгдөл, мэдээлэл бүрдүүлэх, мэдээллийн санг ашиглах талаарх ямар хууль тогтоомж, дүрэм, журмыг мөрдөж байна вэ?	Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын Чикагогийн конвенц, Иргэний нисэхийн дүрэм, журам, холбогдох байгууллагатай байгуулсан санамж бичиг, хамтын ажиллагааны гэрээ, Геодези зураг зүйн тухай Монгол улсын хууль, Геодезийн хэмжилт хийхэд ашиглагддаг барилгын норм ба дүрмүүд	
Өгөгдөл, мэдээлэл бүрдүүлэх, мэдээллийн сантай холбоотой ямар Үндэсний болон байгууллагын стандарт, нормтой вэ?	MNS 6478:2014 Иргэний нисэх. Агаарын ба газрын үйл ажиллагаанд хэрэглэх, Иргэний нисэхийн дүрэм-175, ИНЕГ-ын даргын баталсан "Нисэхийн мэдээллийн үйлчилгээний бүтээгдэхүүнд тавигдах шаардлага", "Нислэгийн зургийн шаардлага", "Нисэхийн мэдээллийн үйлчилгээний байгууллагыг Аэродромын мэдээллээр хангах журам", ИНЕГ-НМҮА-ны даргын баталсан "Нисэхийн өгөгдөл хадгалах журам"	

<p>Мэдээллийн сангийн үйлчилгээний хөлс, төлбөрийн хувьд мөрдөж буй хууль тогтоомж?</p>	<p>Геодези, зураг зүйн ажлын жишиг үнэ БД81-103-13</p>	
<p>Бусад байгууллагуудтай мэдээлэл солилцох байдал ямар байдаг вэ? Тулгамдаж буй асуудал гардаг уу?</p>	<p>ИНЕГ нь олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын өмнө хүлээсэн үүргийнхээ хүрээнд нисэхийн аюулгүй ажиллагааг хангах зорилгоор Монгол улсын хилийн мэдээлэл, авто зам, төмөр зам, хот суурин газрын хил хязгаар, Барилга, байгууламжийн өндөр, байрлал, геодезийн тулгуур цэгийн мэдээлэл болон газар зүйн тоон зураг зэрэг мэдээллүүдийг хүсэн Барилга, хот байгуулалтын яам, ГЗБГЗЗГ зэрэг төрийн байгууллагуудад удаа дараа ханддаг боловч шаардлага хангасан, сүүлийн үеийн бодит мэдээлэл авч чаддаггүй. ИНЕГ болон ГЗБГЗЗГ хооронд байгуулсан санамж бичгийн хүрээнд ГЗБГЗЗГ-аас хүлээн авсан 1:100000-ны масштабтай байр зүйн зургийн тоон зургуудын зарим өндрийн тоотууд буруу болон дутуу, хаялбарын өндөр байхгүй, эсвэл буруу зэргээс шалтгаалан нислэгийн журам зохиоход хүндрэл учирч байна. Энэ талаар ГЗБГЗЗГ-т олон дахин хандаж байгаа боловч шаардлага хангасан зураг авч чадахгүй байна. ИНЕГ нь улсын төсвийн хөрөнгөөр бүрдүүлсэн геодези, зураг зүйн ажлуудыг Геодези, зураг зүйн тухай Монгол Улсын хуулийн 9.2-ын дагуу ГЗБГЗЗГ-т хүлээлгэн өгсөн боловч ГЗБГЗЗГ нь мэдээллийн сандаа бүртгэж авдаггүй. Орон нутгийн засаг захиргааны нэгжүүдэд харьяалагддаг Газрын албадаас мэдээлэл хүсэхэд өгөхгүй байх, өгсөн тохиолдолд мэдээлэл нь зөрүүтэй, алдаатай, дутуу зэрэг үл тохирол байнга гарч хүндрэл учруулдаг.</p>	<p>Орон зайн талаарх мэдээлэл солилцдоггүй. Тулгамдаж буй асуудал байхгүй.</p>
<p>Үйл ажиллагаа эрхлэхэд бусад төрийн байгууллагуудаас ямар төрлийн орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг авч хэрэглэдэг бэ? Орон зайн мэдээллийн хэрэгцээ, шаардлага, хүндрэл бэрхшээл</p>	<p>ИНЕГ болон ГЗБГЗЗГ хооронд байгуулсан хамтын ажиллагааны санамж бичигт агаарын навигацид ашиглагдах дараах Монгол орны геоидын загвар, солбицлын эрин бүхий дараах тоон өгөгдөл, мэдээлэл (тэдгээрийн шинэчлэгдсэн хувилбарууд)-ыг засварлах боломжтой байдлаар ГЗБГЗЗГ-аас авахаар тусгагдсан байдаг. Үүнд:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Монгол улсын нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд хийгдсэн 1:1000000-ны масштабтай тоон зургийн мэдээллийн сан 2. Монгол улсын нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд хийгдсэн 1:500000-ны масштабтай тоон зургийн мэдээллийн сан 3. Монгол улсын нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд хийгдсэн 1:100000-ны масштабтай тоон зургийн мэдээллийн сан 4. Монгол улсын нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд хийгдсэн 1:50000-ны масштабтай тоон зургийн мэдээллийн сан 	<p>Бусад байгууллагаас орон зайн өгөгдөл мэдээллийг авч хэрэглэдэггүй. Хүндрэл байхгүй.</p>

	<p>5. Монгол улсын нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд хийгдсэн 1:25000-ны масштабтай тоон зургийн мэдээллийн сан</p> <p>6. Монгол улсын нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд хийгдсэн газар зүйн нэрийн зураг</p> <p>7. Монгол улсын нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд хийгдсэн хот суурин газрын суурьшлын бүсийн хил заагийн зураг</p> <p>8. Улаанбаатар хотын барилгажсан бүсийн хилийн зураг</p> <p>9. Монгол улсын нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд хийгдсэн засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн хилийн зураг</p> <p>10. Монгол улсын нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд хийгдсэн өндрийн тоон загвар (DEM)</p> <p>11. Монгол орны геоидын өндрийн загвар (тоон байдлаар)</p> <p>12. ГЗБГЗЗГ-аас гаргасан программ хангамжууд (Геоидын өндөр тооцоолох, таних тэмдгийн гэх мэт)</p> <p>13. Солбицлын эрин шинэчлэгдсэн тохиолдолд Монгол Улсын геодезийн тулгуур сүлжээний цэгийн каталогийн шинэчилсэн хувилбар</p> <p>Одоогийн байдлаар ИНЕГ нь дээр дурдсанаас 3, 9, 10, 11-д тусгагдсан өгөгдөл, мэдээллийн ГЗБГЗЗГ-аас авсан. Бусад өгөгдөл мэдээллийг авч чадаагүй байна.</p>	
<p>Бусад санал</p>	<p>Монгол улс нь 1989 оны 09 дүгээр сарын 07-ны өдөр Олон улсын иргэний нисэхийн тухай Чикагогийн конвенцод нэгдэн орсон бөгөөд түүний Хавсралтуудад заасан стандарт, шаардлагуудад нийцүүлэн Монгол Улсын агаарын зайд үйлдэгдэж буй нислэгийн аюулгүй ажиллагааг ханган ажиллах үүрэг хүлээдэг. Чикагогийн конвенцын Хавсралтуудад олон улсын агаарын навигацид ашиглагдах газар зүйн болон орон зайн өгөгдөл/мэдээллийн шаардлагыг нарийвчлан тусгаж өгсөн байдаг бөгөөд зарим шаардлагууд нь геодези, зураг зүйн үйл ажиллагаатай холбогдуулан гаргасан Монгол улсын стандарт, дүрэм, журам, тогтоолын шаардлагуудаас зөрүүтэй байдаг.</p> <p>Жишээлбэл, Олон Улсын агаарын навигацид EGM-96 геоидын загварын өндрийн мэдээллийг ашиглах шаардлага тавьсан байдаг. Гэвч Монгол улсын засгийн газрын тогтоол Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд хийгдэх геодезийн хэмжил зураглалын ажилд Балтын тэнгисийн өндрийн тогтолцоог ашиглана гэж заасан байдаг. Энэ зөрүүтэй байдлаас шалтгаалж ГЗБГЗЗГ-аас гаргаж буй Балтын тэнгисийн тогтолцоонд илэрхийлэгдсэн нийтийн хэрэгцээнд зориулагдсан газрын зургуудын өндрийн мэдээлэл нь ИНЕГ-ын бүрдүүлсэн газрын гадарга болон саадын өгөгдлийн сангийн өндрийн мэдээллээс зөрдөг тул нисэхийн мэргэжилтнүүдийн дунд байнга маргаан дагуулсан. Энэхүү асуудалд Геодези, зураг зүйн тухай хуулийн 5.4.5-д заасны дагуу Геодези,</p>	<p>Санал байхгүй</p>

	<p>зураг зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас арга хэмжээ авах шаардлагатай. ГЗБГЗЗГ нь орон зайн өгөгдөл, мэдээлэлтэй холбоотойгоор ИНЕГ-аас хүргүүлсэн 2016 оны 02 дугаар сарын 22-ны 08/в-46 болон 2016 оны 10 дугаар сарын 25-ны 08/в-267 дугаар албан бичгийн хариуг одоо хүртэл ирүүлээгүй байна. Төрийн албан хэрэг хөтлөлтийн зааврын дагуу албан бичгийн хариуг өгөхөд анхаарал хандуулахыг хүсэж байна.</p>	
--	--	--

Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн тухай хуулийн төслийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах үнэлгээний тайлангийн хоёрдугаар хавсралт

ОЛОН УЛСЫН ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХАРЬЦУУЛСАН СУДАЛГАА

Асуудлыг шийдвэрлэх зорилгууд

A. Суурь орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн ангиллыг тодорхой болгох, тэдгээрийг бүрдүүлэгч байгууллагуудын уялдаа холбоо, хамтын ажиллагаа, үүрэг оролцоог сайжруулах замаар орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлтийн давхардлыг арилгах,

B. Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн сангийн бүрдүүлэлт, боловсруулалт, хадгалалт, хамгаалалт, түгээлт, хэрэглээний стандартын нэгдсэн тогтолцоо бий болгох замаар баталгаатай, шинэлэг, чанартай орон зайн мэдээллийг шуурхай, хялбар хайх, солилцох, хэрэглэх, түгээх боломжийг бүрдүүлэх,

C. Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг түгээх, ашиглах, солилцох зэрэг үйл ажиллагааны явцад үүсэх бүрдүүлэгч, хэрэглэгчийн үүрэг, хариуцлага, эрх, нөхцөл, хязгаарлалтын (лицензийн) асуудлыг тодорхой болгох замаар орон зайн мэдээлэлд нэмүү өртөг шингээсэн бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэлийг өргөжүүлэх судалгаа-хөгжил, инновац, бизнесийн орчныг дэмжих,

D. Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагаанд оролцогч, хамтрагч байгууллагуудын эрх, үүрэг, оролцоог тодорхой болгох, тэдгээрийг нэгдсэн удирдлагаар зохицуулах замаар бүх салбарт орон зайн мэдээллийн үр дүнтэй хэрэглээг нэмэгдүүлэх.

Судалгаанд ашигласан материалуудыг дараах эх сурвалжаас авсан болно. Нэгдсэн Үндэсний байгууллагын Орон зайн мэдээллийн менежментийг хорооны цахим хуудас: <http://ggim.un.org/knowledgebase/KnowledgebaseCategory20.aspx>

Улсын нэр	Эрх зүйн зохицуулалтын нэр	Бүлэг, зүйл	Хамрах хүрээ, агуулга	Зорилго А	Зорилго В	Зорилго С	Зорилго D
АНУ	Ерөнхийлөгчийн Зарлиг 12906, 1994.04.11 Ерөнхийлөгчийн	-	Ерөнхийлөгчийн Зарлигаар ОЗӨДБ гэж юу болохыг тогтоосон ба	Захирамж А-16-аар Холбооны Газарзүйн Мэдээллийн Хороог байгуулсан.	Бүх төрийн байгууллагуудыг өөрсдийн бүрдүүлж,	ХГМХ-г холбогдох шатны төрийн байгууллагуудтай хамтран Үндэсний	Захирамж А-16-д орон зайн суурь өгөгдөл, мэдээллийн

	Зарлиг 13286, 2003.03.05 /шинэчилсэн найруулга/ Захирамж А-16 “Газарзүйн мэдээлэл болон холбогдох орон зайн өгөгдлийн үйл ажиллагааны зохицуулалт”		Үндэсний орон зайн өгөгдлийн клирингхаусыг байгуулах, Өгөгдлийн стандартын асуудал, тоон өгөгдлийн хамрах хүрээ, өгөгдөл, мэдээлэл бүрдүүлэх хамтын ажиллагаа зэргийг зарчмын хувьд тогтоосон. Холбооны Газарзүйн Мэдээллийн Хороог ҮОЗӨДБ байгуулахад гол зохицуулалт, уялдааг хангуулахыг заасан байдаг.	Захирамж А-16-д дурдсан өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлтийг тодорхой хугацаа заан бүрдүүлж дуусгахыг заасан. <i>Зарлиг-Хэсэг.5</i> Захирамж А-16-д орон зайн суурь өгөгдөл, мэдээллийн ангилал, тэдгээрийн бүрдүүлэгч нарыг тодорхой зааж өгсөн байдаг.	боловсруулж буй орон зайн шинэ өгөгдлүүдийг 9 сарын хугацаанд Холбооны Газарзүйн Мэдээллийн Хороо /ХГМХ/-ноос баталсан стандартуудын дагуу стандартжуулахыг заасан. <i>Зарлиг-Хэсэг.3b</i>	орон зайн өгөгдлийн цахим клирингхаусыг байгуулахыг даалгасан байдаг <i>Зарлиг-Хэсэг.3a</i>	ангилал, тэдгээрийн бүрдүүлэгч нарыг тодорхой зааж өгсөн. Холбооны дотоод хэргийн албанд ОЗӨДБ байгуулахтай холбогдон гарах зардлаар хангахыг үүрэгжүүлсэн. <i>Зарлиг-Хэсэг.3e</i>
Европын холбоо	INSPIRE Тогтоол, 2007.03.14	7 бүлэг, 26 зүйл, 3 хавсралт	INSPIRE нь гишүүн орнуудын хоорондын уялдааг хангах бодлого тодорхойлоход дэмжлэг үзүүлэх үүрэгтэй ба дараах нийтлэг зарчмуудыг баримталдаг:	INSPIRE нь 34 чухал ач холбогдолтой орон зайн мэдээллийн төрлийг 3 бүлэгт хуваан гаргасан байна /Тогтоолын хавсралт/ Тус 34 ангилал бүрийн шинэчлэх хугацаа, мета-өгөгдлийг	Европын хамтын ажиллагааны газарзүйн мэдээллийн портал болох INSPIRE нь ISO, CEN, OGC, W3C зэрэг олон улсын стандартыг бий болгосон байна.	INSPIRE Тогтоолд эдгээр гишүүн орнуудын дэд бүтцийг холбосон Европын хороогоор удирдуулсан ЕХ-ны геопорталыг байгуулахыг шаардсан байдаг.	Европын орнууд тус тусдаа 27 төрлийн дэд бүтэцтэй байх нь мэдээжийн хэрэг төвөгтэй тогтолцоо бөгөөд үүнийг шийдвэрлэхийн тулд INSPIRE нь

			<ul style="list-style-type: none"> • Өгөгдөл, мэдээлэл нь зөвхөн нэг удаа цуглуулж, түүнийг үр ашигтайгаар хэрэглэх, тордох тохиромжтой газарт хадгалагдах, • Европын улс хоорондын хил дамнасан төрөл бүрийн эх сурвалжаас үүсэлтэй орон зайн мэдээлэл нь ямар ч зүйдэлгүйгээр нэгтгэгддэг, бүх төрлийн хэрэглээнд болон хэрэглэгчид хүртэж хэрэглэдэг байх, • Нэг нарийвчлал, масштабаар цуглуулагдсан 	<p>бүрдүүлэлт, хөгжүүлэлт зэргийг зааж өгсөн. Хавсралт I</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Солбицлын тогтолцоонууд 2.Газар зүйн торлолын систем 3.Газар зүйн нэр 4.Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж 5.Хаяг 6.Кадастрын нэгж талбарууд 7.Авто замын шугам сүлжээ 8.Ус зүй 9.Тусгай хамгаалалтын газар нутаг <p>Хавсралт II</p> <ol style="list-style-type: none"> 10.Өндрийн зураг 11.Газрын бүрхэвч 12.Орто зураг 13.Геологи гэх мэт 	<p>Мөн INSPIRE-т шууд өгөгдөл хадгалах эсвэл удирддаггүй бөгөөд улс тус бүрийн портал болон сэдэв, бүлэг, тусгай өгөгдөл болон үйлчилгээтэй уялдаа холбоотой ажилладаг тогтолцоо юм.</p>	<p>Сервер тус бүрийг өгөгдөл хариуцсан байгууллагууд удирдах бөгөөд сервер болон өгөгдөлд холбогдсон INSPIRE портал мета өгөгдөлд хандан, хэрэглэгч хүссэн газарзүйн мэдээллийг хайх боломжтой. Олон нийтэд зориулагдсан өгөгдөл нь дотоодын бодлогын чанартай хадгалалт (retaining) болон чөлөөтэй хандах боломжтой мэдээлэл хуваалцах (sharing), гадаад дотоодод ашиглагдах худалдааны (trading) өгөгдөл гэж гурав хуваагддаг.</p>	<p>дэд түвшний эрх зүйн орчин бүхий журмыг бий болгосон юм. Мета-өгөгдөл, орон зайн мэдээлэл, түүний үйлчилгээний зохицуулалт, сүлжээ, хамтран хэрэглэх бодлогууд, хянах, тайлагнах үзүүлэлтүүдийн техникийн гүйцэтгэлүүдийн дүрмүүдийг журам хэлбэрээр баталсан байна. Эдгээр журмуудыг гишүүн орнуудын болон Европын парламент баталдаг.</p>
--	--	--	---	---	--	--	--

			<p>мэдээлэл нь төрөл бүрийн нарийвчлал, масштабаар хэрэглэгчдэд хүрэх боломжтой байх,</p> <ul style="list-style-type: none">• Бүх түвшний сайн засаглал бий болгоход хэрэгтэй газар зүйн мэдээлэл нь ил тод, түргэн шуурхай байх,• Ямар газар зүйн мэдээлэл бэлэн байгаа, тодорхой хэрэгцээнд хэрхэн хэрэглэгдэх, ямар нөхцөл, шаардлагын дагуу хэрэглэж болох зэрэг мэдээллүүд нь олоход хялбар байх зэрэг болно.				
--	--	--	---	--	--	--	--

Индонез	Орон зайн мэдээллийн тухай хууль, 2011	12 бүлэг, 71 зүйл	Геодези, зурагзүйн үйл ажиллагаа, орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагааг хамтад нь хуульчилсан. Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагаа /бүрдүүлэх, боловсруулах, хадгалах, хамгаалах, түгээх, хэрэглэх/ тус бүрээр зүйлчлэн заасан.	Хуулийн 4 дүгээр зүйлд орон зайн мэдээллийг суурь, сэдэвчилсэн байна гэж заасан ба суурь орон зайн мэдээллийг нэг бүрчлэн хуульчлан ангилсан бол сэдэвчилсэн мэдээллийг суурь мэдээлэлтэй уялдсан төрөл бүрийн мэдээлэл байхаар заасан. 5, 12, 19 дүгээр зүйл	17 дугаар зүйл: Суурь мэдээллийг шинэчлэх стандарт, нормтой байна. 27 дугаар зүйл: орон зайн өгөгдлийг бүрдүүлэх үйл явц стандарттай байна. Түүнчлэн орон зайн өгөгдлийг боловсруулах, хадгалах, хамгаалах, түгээх зэрэг нь тодорхой стандартын дагуу явагдана гэдгийг заасан. 27, 34, 38 дугаар зүйл	53 дугаар зүйл: ҮОЗӨДБ байгуулах ажилд дэмжлэг үзүүлж, зохицуулалтаар хангаж ажиллахыг засгийн газарт заасан байдаг	ҮОЗӨДБ-ийн үйл ажиллагаанд оролцож буй засгийн газар, хуулийн этгээд, хариуцагч агентлаг, иргэний үүрэг, эрх, хязгаарлалтыг зохицуулсан.
Япон	Орон зайн мэдээллийн хэрэглээг нэмэгдүүлэх ерөнхий хууль 2007.05.30	3 бүлэг, 21 зүйл	Үндэсний орон зайн өгөгдлийн дэд бүтэц байгуулах, оролцогч байгууллагуудын хамтын ажиллагаа, эрх үүрэг оролцоог зохицуулсан	Орон зайн суурь өгөгдөл гэж ямар өгөгдлийг хэлэхийг тодорхойлсон ба Газар, дэд бүтэц, Тээвэр, аялал жуулчлалыг яамыг ангилал зэрэглэлийг тодорхойлохыг заасан /Хуулийн 2,3 дугаар зүйл /	Засгийн газрыг орон зайн суурь өгөгдөл, мэдээлэлтэй холбоотой техникийн стандартаар хангахыг үүрэгжүүлсэн /Хуулийн 2 дугаар	Засгийн газар болон доод түвшний байгууллагууд бүрдүүлсэн орон зайн суурь өгөгдөл мэдээллийн хэрэглээг нэмэгдүүлэхэд бүхий л хүчээ дайчлан ажиллах талаар хуульчилсан	Хуулийн 3 дугаар зүйлд орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагаанд баримтлах үндсэн 9 зарчмыг заасан ба Засгийн газар, бүх шатны

				Тус яамнаас 2007 оны 8 сарын 29-нд энэхүү суурь өгөгдөл мэдээллийн ангиллыг батлан гаргасан. Нийт 11 мэдээллийн ангиллыг баталсан байх ба эдгээрийг бүрдүүлэхэд баримтлах зарчмыг байрлалын нарийвчлалын хамт тодорхойлсон /Тогтоолын 1,2,3 дугаар зүйл/	хэсэг 16 дугаар зүйл/	/Хуулийн 17-19 дүгээр зүйл/	төрийн байгууллага, хуулийн этгээдийг дээр дурдсан зарчмуудыг баримтлах замаар үйл ажиллагаа явуулахыг заасан.
БНХАУ	БНХАУ-ын хэмжил, зураглалын тухай хууль 1992.12.28 2002.08.29	9 бүлэг 55 зүйл	БНХАУ-ын Хэмжил, зураглалын тухай хуулиар Хятадад хэмжил, зураглал, геомэдээллийн үйл ажиллагааг зохицуулдаг. Үүнээс гадна удирдлага зохион байгуулалтын 4 журам, орон нутгийн 35 журам, 6 албаны болон 74 орон нутгийн засаг захиргааны дүрэм нь хууль эрх зүйн орчныг бүрдүүлдэг байна.	Нэн ач холбогдолтой орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг 5 ангиллаар заасан ба эдгээр мэдээллийг ямар нэгэн зөвшөөрөлгүйгээр түгээхийг хориглосон /Журмын 4 дүгээр бүлэг/	Хэмжил зураглал, орон зайн өгөгдөл, мэдээлэлтэй холбоотой үйл ажиллагааг Улсын стандартуудад нийцүүлнэ гэж заасан	2010 онд БНХАУ-ын Хэмжил зураглал, геомэдээллийн агентлаг нь хуульдаа үндэслэн хэмжил зураглал, геомэдээллийн стратегийг хөгжүүлэх судалгаа явуулсан байна. Гол стратеги нь “Тоон Хятад болохын тулд Гео-орон зайн суурь мэдээллийг бүрдүүлэх, үндэсний газарзүйн нөхцөл байдлын дүн шинжилгээ хийх, геоматикийн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх, Хятад улсыг геоматикийн тэргүүлэх улс болгох” гэсэн дараагийн шатны стратегийн үндсэн чиглэл, зорилго, зорилтуудыг тодорхойлсон. БНХАУ-ын Үндэсний геопортал нь геомэдээллийн нэг цэгийн үйлчилгээний платформ бөгөөд үндэсний, бүсийн, мужийн болон орон нутгийн газарзүйн мэдээллийн нөөцийг улс орны хэмжээнд	

			Хэмжил, зураглалын үр дүнг зохион байгуулах журмаар орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн боловсруулалт, түгээлтийн асуудлыг зохицуулсан байдаг.			нэгтгэж өгдөг. Платформ нь 1 гол зангилаа холбоос, 31 хэсэгчилсэн зангилаа холбоос болон 333 мэдээллийн сангаас бүрддэг ба эдгээр платформын бүрэлдэхүүн хэсгүүд нь хятадын Үндэсний Геоматикийн төв, мужийн болон хотын Геоматикийн төвөөс мөн адил хамаарч, удирдан зохион байгуулагддаг. Map World (http://www.tianditu.cn) веб сайт нь олон нийтэд зориулагдсан геомэдээллийн платформ болж, 2011 оны 1 дүгээр сараас ажиллаж байна. 2012 оны байдлаар 15 мужийн зангилаа холбоос болон 9 хотын зангилаа холбоос нь гол зангилаа холбоост холбогдсон болно. Засгийн газрын агентлаг, үйлдвэрлэл болон хувь хүн Map World-ийг ачаалах, үзэх, байршилд тулгуурласан мэдээллийг хайх, тодорхой асуулгаар хайлт хийх, мөн хэмжилт хийх болон өөрсдийн маршрутыг төлөвлөх маягаар ашиглаж болно	
БНСУ	Үндэсний газар зүйн мэдээллийн системийг байгуулах, ашиглах тухай хууль, 2002 Үндэсний орон зайн мэдээллийн дэд	6 бүлэг, 33 зүйл	1) Нийтлэг зүйл 2) ҮОЗӨДБ-ийг дэмжих 3) Үндэсний орон зайн суурь өгөгдөл бүрдүүлэлт	Байгууллагуудын уялдаа холбоо, хамтын ажиллагаа, үүрэг оролцоог Үндэсний орон зайн өгөгдлийн хороог байгуулах замаар шийдвэрлэсэн /Хуулийн 2 дугаар бүлгийн 4 дүгээр зүйл/ Хуулиар тус хорооны	Орон зайн өгөгдөлтэй холбоотой стандартыг Үндэсний стандартын актаар зохицуулах болон орон зайн өгөгдөл,	Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг цуглуулах, бүрдүүлэх, боловсруулах зорилго бүхий Үндэсний орон зайн өгөгдлийн төвийг Газар, тээврийн яамны харьяа	Газар, тээврийн яамыг Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн гол хариуцагч байгууллага байхаар үүрэгжүүлж зохион байгуулалт,

	<p>бүтцийн хууль, 2009.02.06 Орон зайн мэдээллийн салбарыг дэмжих тухай 2010.10.03</p>		<p>4) ҮОЗӨДБ-ийг байгуулах, хэрэглэх 5) Үндэсний орон зайн өгөгдлийн хамгаалалт 6) Хариуцлага хүлээлгэх</p>	<p>эрхлэх асуудлыг зааж өгсөн. Хуулиар Газар, тээврийн яамыг суурь орон зайн өгөгдлийн ангиллыг тодорхойлохыг үүрэг болгосон ба тус суурь өгөгдлүүдэд юу хамаарахыг хуулийн заалтаар оруулсан. Үүнд: байр зүй, хил, авто зам төмөр замын бүсүүд, гол гэх мэт /Хуулийн 3 дугаар бүлэг, 12 дугаар зүйл/</p>	<p>мэдээллийг бүрдүүлэгч байгууллагууд нь техникийн стандарт боловсруулж болохыг заасан /Хуулийн 3 дугаар бүлэг 14 дүгээр зүйл/ БНСУ нь 2011 оны байдлаар орон зайн өгөгдлийн 140 стандарттай. Стандарттай холбоотой судалгаа хөгжлийг дамжсан заалттай /Хуулийн 15 дүгээр зүйл/</p>	<p>байгуулна гэж заасан. Тус Төвийн үйл ажиллагаатай холбоотой асуудлыг Ерөнхийлөгчийн зарлигаар зохицуулна. /Хуулийн 18 дугаар зүйл/ Орон зайн өгөгдөл бүрдүүлдэг бүх шатны төрийн байгууллага өөрсдийн бүрдүүлж буй орон зайн өгөгдөл, мэдээллээр өгөгдлийн сан байгуулахыг үүрэгжүүлсэн /Хуулийн 21 дүгээр зүйл/ Мөн давхардсан зардлаас сэргийлсэн заалтыг оруулсан /Хуулийн 22 дугаар зүйл/</p>	<p>хэрэгжүүлэлтийн асуудлыг Үндэсний хороо ажиллах замаар байгууллагуудын уялдаа холбоог хангасан.</p>
--	--	--	---	---	--	--	--

Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн тухай хуулийн төслийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах үнэлгээний тайлангийн гуравдугаар хавсралт

ОРОН ЗАЙН СУУРЬ ӨГӨГДЛИЙН АНГИЛЛЫН ОЛОН УЛСЫН СУДАЛГАА

Хүснэгт 6 INSPIRE 34 чухал ач холбогдолтой орон зайн мэдээллийн төрөл

	Хавсралт-1	Annex I
1.	Солбицлын тогтолцоонууд	I.1 Coordinate reference systems
2.	Газар зүйн торлолын систем	I.2 Geographical grid systems
3.	Газар зүйн нэр	I.3 Geographical names
4.	Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж	I.4 Administrative units
5.	Хаяг	I.5 Addresses
6.	Кадастрын нэгж талбарууд	I.6 Cadastral parcels
7.	Авто замын шугам сүлжээ	I.7 Transport networks
8.	Ус зүй	I.8 Hydrography
9.	Тусгай хамгаалалтын газар нутаг	I.9 Protected sites
	Хавсралт-2	Annex II
10.	Өндрийн зураг	II.1 Elevation
11.	Газрын бүрхэвч	II.2 Land cover
12.	Орто зураг	II.3 Orthoimagery
13.	Геологи	II.4 Geology
	Хавсралт-3	Annex III
14.	Статистикийн мэдээ	III.1 Statistical units
15.	Барилга, байгууламж	III.2 Buildings
16.	Хөрс	III.3 Soil
17.	Газар ашиглалт	III.4 Land use
18.	Эрүүл ахуй, аюулгүй байдал	III.5 Human health and safety
19.	Нийтийн аж ахуйн болон төрийн үйлчилгээ	III.6 Utility and Government services
20.	Хүрээлэн буй орчны мониторингийн байгууламж	III.7 Environmental monitoring facilities
21.	Бүтээгдэхүүн болон үйлдвэрлэлийн байгууламж	III.8 Production and industrial facilities
22.	Хөдөө аж ахуй болон тариалангийн байгууламж	III.9 Agricultural and aquaculture facilities
23.	Хүн амын нутагшил, суурьшил	III.10 Population distribution – demography
24.	Газар нутгийн менежмент /хязгаарлалт, бүсийн зохицуулалт, тайлангийн нэгж	III.11 Area management / restriction / regulation zones & reporting units
25.	Байгалийн эрсдэлийн бүс	III.12 Natural risk zones
26.	Агаарын давхаргын нөхцөл байдал	III.13 Atmospheric conditions
27.	Ус цаг уурын газар зүйн онцлогууд	III.14 Meteorological geographical features

28.	Далайн газар зүйн онцлогууд	III.15 Oceanographic geographical features
29.	Тэнгисийн бүс нутаг	III.16 Sea regions
30.	Био-газар зүйн бүс нутаг	III.17 Bio-geographical regions
31.	Газар нутаг, биотоп	III.18 Habitats and biotopes
32.	Төрөл зүйлийн тархалт	III.19 Species distribution
33.	Эрчим хүчний нөөц	III.20 Energy resources
34.	Ашигт малтмал, эрдэс баялгийн нөөц	III.21 Mineral resources

Хүснэгт 7 INSPIRE үндсэн мэдээллийн ангилал

1.	Газар зүйн байрлал	Солбицлын тогтолцоо	1. Geographical location	1.1 Geographical reference systems
		Газар зүйн нэр		1.2 Geographical names
		Газар зүйн торлол		1.3 Geographical grids
2.	Засаг захиргааны нэгж	Албан ёсны засаг захиргааны нэгж	2. Administrative units	2.1 Official administrative units
		Засгийн газрын менежментийн бүсүүд		2.2 Government management zones
		Блок болон статистикийн дүүргүүд/нэгжүүд		2.3 Blocks, census and statistical districts
		Төрийн хамгаалалтын нэгж/талбай		2.4 Civil security units
		Хүрээлэн буй орчны менежментийн нэгж/талбай		2.5 Environment management & reporting units
		Шуудангийн код/бүс		2.6 Postal codes/regions
3.	Үл хөдлөх хөрөнгө, байшин барилга, хаяг	Үл хөдлөх хөрөнгө	3. Properties, buildings and addresses	3.1 Properties
		Барилга, байшин		3.2 Buildings
		Хаяг		3.3 Addresses
4.	Өндөр	Газрын гадаргуугийн өндөршил	4. Elevation	4.1 Terrestrial elevation
		Гүний усны хэмжилт		4.2 Bathymetry
		Далайн эрэг		4.3 Coastline
5.	Гео-физикийн орчин	Хөрс	5. Geo-physical environment	5.1 Soil
		Үндсэн чулуулгийн геологи		5.2 Bedrock geology
		Гео-морфологи		5.3 Geo-morphology

6.	Газрын гадарга	Газрын бүрхэвч	6. Land surface	6.1 Land cover
		Ортофото зураг		6.2 Orthophoto-images
7.	Тээвэр	Тээврийн сүлжээ	7. Transport	7.1 Transport networks
		Тээврийн үйлчилгээ		7.2 Transport services
8.	Тоног төхөөрөмж, байгууламж	Дамжуулагч шугам, хоолой	8. Utilities and facilities	8.1 Transmission lines and pipelines
		Хүрээлэн буй орчныг хамгаалах байгууламж, тоног төхөөрөмж		8.2 Environmental protection facilities
		Бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн тоног төхөөрөмж, аж үйлдвэр		8.3 Production facilities, industry
		Хөдөө аж ахуйн тоног төхөөрөмж		8.4 Agricultural facilities
		Худалдаа, үйлчилгээний тоног төхөөрөмж		8.5 Trade and service facilities
9.	Нийгэм, хүн ам	Хотын болон хөдөө орон нутгийн суурьшил	9. Society and population	9.1 Urban and rural settlement
		Хүн амын тархалт, хүн ам зүй		9.2 Population distribution-demography
		Хүн амын эрүүл мэнд, хамгаалал		9.3 Human health and safety
		Соёлын өв		9.4 Cultural heritage
		Байгалийн таатаа нөхцөл		9.5 Natural amenities
10.	Талбайн зохицуулалт	Газар ашиглалтын төлөвлөгөө	10. Area regulation	10.1 Land use plans
		Тусгай хамгаалалттай газар нутаг		10.2 Protected sites
		Хориотой бүс нутаг		10.3 Area restriction/regulation zones
11.	Агаар, уур амьсгал	Агаар, агаар мандлын нөхцөл	11. Air and climate	11.1 Air and atmospheric conditions
		Цаг уурын орон зайн биетүүд		11.2 Meteorological spatial features
		Уур амьсгалын бүс		11.3 Climate zones
12.	Усан гадаргуу/Ус зүй	Гадаргын ус, ус зүйн сүлжээ	12. Water bodies/Hydrography	12.1 Surface water bodies/

				Hydrography networks
		Усан бассейн		12.2 Water catchments
		Гүний ус, усархаг давхраа		12.3 Groundwater bodies/aquifers
13.	Далай, тэнгис	Далайн орон зайн биет	13. Ocean and seas	13.1 Oceanographic spatial features
		Тэнгисийн бүс		13.2 Sea regions
14.	Ургамлын аймаг/биологийн төрөл зүйл	Био-газарзүйн бүс	14. Biota/biodiversity	14.1 Bio-geographical regions
		Ургамал, ногоо		14.2 Vegetation
		Амьдрах орчин, биотоп		14.3 Habitats and biotopes
		Төрөл зүйлийн тархалт		14.4 Species distribution
		Газар нутгийн өвөрмөц шинж		14.5 Landscape diversity
15.	Байгалийн нөөц	Экосистемийн нөөц	15. Natural resource	15.1 Ecosystem resources
		Усны нөөц		15.2 Water resources
		Хөдөө аж ахуйн газар, хөрсний нөөц		15.3 Agricultural land and soil resources
		Ойн нөөц		15.4 Forest resources
		Загасны нөөц		15.5 Fishery resources
		Геологийн нөөц		15.6 Geological resources
		Эрчим хүчний сэргээгдэх нөөц		15.7 Renewable energy resources
16.	Байгалийн болон технологийн эрсдэл	Байгалийн эрсдэлд өртөмтгий бүс	16. Natural and technological risks	16.1 Natural risk vulnerability zones
		Технологийн эрсдэлд өртөмтгий бүс		16.2 Technological risk vulnerability zones
		Технологийн осол, байгалийн гамшиг		16.3 Technological accidents and natural disasters
17.	Хүний үйл ажиллагааны	Бохирдсон газар	17.Areas under anthropogenic stress	17.1 Polluted areas
		Дуу шуугиан болон цацраг идэвхт бүс		17.2 Noise and radiation zones

	нөлөөлөлд орсон талбай	Эвдэрсэн газар	17.3 Areas of intensive exploitation
--	-------------------------------	----------------	--------------------------------------

Хүснэгт 8 Шинэ Зеланд Улсын суурь орон зайн мэдээллийн дэлгэрэнгүй ангилал

№	Үндсэн ангилал	Дэд ангилал	Суурь өгөгдлийн багцууд /жишээ/	
1.	Байрлал		Цэг тэмдэгтийн мэдээлэл	
			Цэг, тэмдэгтийн солбицол	
			Геодезийн хэмжилт	
			GNSS байнгын ажиллагаатай станц	
			Гажилтын Загвар	
			Геоидийн загвар	
2.	Кадастр, үл хөдлөх хөрөнгө		Тоон нэгж талбар	
			Кадастр, хэмжилтийн мэдээлэл	
			Эрхийн бүртгэл	
			Үнэлгээ	
			Барилгын дэвсгэр зураг	
			Дэд нэгж талбар	
			Төрийн өмчийн газар	
			Фермийн хил хязгаар	
3.	Хаяг		Нэрлэж өгсөн хаяг	
			Шуудангийн хаяг	
			Газар дээр байрлуулсан хаяг	
			Шуудангийн кодын хил	
4.	Агаар, сансрын зураг		Ортофото зураг, хөдөө орон нутгийн масштабтай	
			Ортофотозураг, хот суурин газрын масштабтай	
			Олон сувгийн зураг, радарын зураг	
5.	Газар ашиглалт, газрын бүрхэвч	Газар ашиглалт	Газар ашиглалт, төлөвлөлтийн бүс	
			Хашаа	
			Цахилгааны сүлжээ, нийтийн үйлчилгээний бусад сүлжээ	
			Бохирдсон газар	
		Газрын бүрхэвч	Бусад онцлог газрууд /оршуулгын гэх мэт/ ойн	
			Хамгаалалтын газар	
			Ургамлын бүрхэвч	
			Газрын бүрхэвчийн мэдээллийн сан	
			Газрын хүрээлэн буй орчин	
			1:50000 масштаб бүхий байр зүйн растер зураг	
			1:250000 масштаб бүхий байр зүйн растер зураг	
			Газар ашиглалтын зураг	
			Байгалийн онцлогууд	Хад, цохио
				Агуй
		Мөстлөг		
		Геологи		

			Хөрс
			Усан нүх
6.	Газар зүйн нэр	-	-
7.	Засаг захиргааны нэгж	-	-
8.	Өндөр, гүн	Өндөр	-
		Гүн	-
9.	Тээвэр	Авто зам	-
		Төмөр зам	-
		Агаарын зам	-
		Усан зам	-
10	Ус	Эрэг дагуу	-
		Эх газар дээрх	-
		Эргээс хол	-

Хүснэгт 9 ISO 19115 стандартад заасан мэдээллийн төрөл

1.	Ферм	Ан амьтан үржүүлэг, ногоо тарилт	1. Farming	Rearing of animals and/or cultivation of plants.
2.	Биотоп	Байгаль орчин дах амьтны, ургамлын аймаг	2. Biota	Flora and/or fauna in natural environment
3.	Хил зааг		3. Boundaries	Legal land descriptions
4.	Цаг уур, уур амьсгал, агаар мандал	Агаар мандлын үйл явц, үзэгдэл	4. Climatology / Meteorology / Atmosphere	Processes and phenomena of the atmosphere
5.	Эдийн засаг	Эдийн засгийн үйл ажиллагаа, нөхцөл, хөдөлмөр эрхлэлт	5. Economy	Economic activities, conditions and employment
6.	Өндөр	Далайн төвшний гадаргаас дээш доош өндөр	6. Elevation	Height above or below sea level
7.	Хүрээлэн буй орчин	Хүрээлэн буй орчны нөөц, хамгаалалт, хадгалалт	7. Environment	Environmental resources, protection and conservation
8.	Гео шинжлэх ухааны мэдээлэл	Дэлхий судлалтай холбоотой мэдээлэл	8. Geoscientific Information	Information pertaining to earth sciences
9.	Эрүүл мэнд	Эрүүл мэнд, үйлчилгээ, хүний экологи, аюулгүй байдал	9. Health	Health, health services, human ecology, and safety

10.	Суурь, газрын зураг, дэлхийн бүрхэвч	Суурь газрын зураг	10. Imagery Base Maps / Earth Cover	Base maps
11.	Тагнуул, цэрэг	Цэргийн анги, бүтэц, үйл ажиллагаа	11. Intelligence / Military	Military bases, structures, activities
12.	Ус		12. Inland Waters	
13.	Байрлал	Байрлалд суурилсан мэдээлэл, үйлчилгээ	13. Location	Positional information and services
14.	Далай	Давстай усны онцлогууд /нуураас бусад/	14. Oceans	Features and characteristics of salt water bodies (excluding inland waters)
15.	Төлөвлөлт / кадастр	Газар ашиглалтын төлөвлөгөөнд холбогдох мэдээлэл	15. Planning / Cadastre	Information used for appropriate actions for future use of the land
16.	Байгууламж	Хүний гараас бүрдсэн барилга байгууламж	17. Structure	Man-made construction
17.	Тээвэр	Хүн болон бараа таваар зөөх зориулалт бүхий бүх төрлийн хэрэгсэл	18. Transportation	Means and aids for conveying persons and/or goods
18.	Харилцаа холбоо, сүлжээ	Цахилгаан ус, хаягдалын систем, харилцаа холбооны дэд бүтэц, үйлчилгээ	19. Utilities / Communication	Energy, water and waste systems and communications infrastructure and services

Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн тухай хуулийн төслийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах үнэлгээний тайлангийн дөрөвдүгээр хавсралт

ОРОН ЗАЙН МЭДЭЭЛЛИЙН СУУРЬ 18 ӨГӨГДЛИЙН ХҮРЭЭ

Д/д	Таних тэмдэг	Суурь орон зайн өгөгдөл	Тодорхойлолт
1		Байр зүйн зураг	Бүх масштабын байр зүйн зураг, тэдгээрийн мэдээлэл
2		Кадастрын нэгж талбар	Төрийн өмчийн болон өмчлөл, эзэмшил, ашиглалтад олгосон нэгж талбар, тэдгээрийн мэдээлэл
3		Тээврийн сүлжээ	Авто зам, төмөр зам, дэд бүтэц, инженерийн шугам сүлжээ, тэдгээрийн мэдээлэл
4		Хил зааг	Монгол улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн хилийн цэс, сонгуулийн тойргийн хил зааг, хууль тогтоомжоор тодорхойлсон бусад хил заагийн үйлчилгээ, тэдгээрийн мэдээлэл
5		Геодезийн байнгын цэг тэмдэгт	Байрлал, өндрийн сүлжээний цэг, тэмдэгт, тэдгээрийн мэдээлэл
6		Барилга, байгууламж	Төрөл бүрийн зориулалтын барилга байгууламж, суурин газар, тэдгээрийн мэдээлэл
7		Ус зүй	Гол, мөрөн, нуур, цеерем, тойром, горхи, булаг, шанд, мөнх цас, мөсөн гол, тэдгээртэй холбоотой хил зааг, нөхцөл
8		Хүн ам, нийгэм	Хүн амын газар зүйн тархалт, хүн амын шинж чанарын мэдээлэл
9		Газрын бүрхэвч	Хүний гараар бүтсэн биет, газрын нэгдмэл сан зэрэг газрын гадаргын физик болон биологийн бүрхэвч
10		Газар зүйн нэр	Монгол улсын физик болон нийгэм, түүх соёлын биетүүдийн байрлал, нэрс

11		Өндөр	Өндрийн тогтолцоотой хамааралтай газар дээрх болон усан доорх гадаргуугийн мэдээлэл
12		Хаяг	Газар, үл хөдлөх хөрөнгө, барилга, байгууламж, гудамж, зам, талбайн байрлал, нэрс
13		Инженер-геологи	Инженер геологи, геоморфологи, чулуулаг гэх мэт геологийн элементүүд
14		Орто-зураглал	Хиймэл дагуул, агаараас авсан дэлхийн гадаргууг дүрсэлсэн байрлалын зурган өгөгдөл
15		Түүх, соёл, археологийн өв	Түүх, соёл, археологийн олдворын байрлал, хамгаалалтын зурвас, тэдгээрийн мэдээлэл
16		Дэд бүтэц	Төрийн захиргааны байгууллага, нийгмийн үйлчилгээ гэх мэт аж үйлдвэрлэлийн үйлчилгээ байрлал, нэрс
17		Хөрс	Хөрс, хөрс үүсгэгч чулуулаг, тэдгээрийн үндсэн элементүүд, мэдээлэл
18		Газар ашиглалт	Нийгэм, эдийн засгийн хэрэгцээг хангах одоогийн газар ашиглалт болон ирээдүйн төлөвлөлтийн мэдээлэл

Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн тухай хуулийн төслийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах үнэлгээний тайлангийн тавдугаар хавсралт

ОЛОН УЛСЫН СТАНДАРТУУДЫН СУДАЛГАА (ISO/ТС 211)

№	Стандартын дугаар	Төрөл	ТС/SC	Эх үүсвэр	Төрөл	Хуудас	Ашиглах зориулалт	Хамааралтай стандарт	Тайлбар
1	19103:2015	Geographic information - Conceptual schema language	ISO/TC 211	Анхны хэвлэл	Схемчлэл	81	ОЗӨДБ	Байхгүй	Газар зүйн мэдээллийн орчинд схемийн хэлийг хэрэглэх дүрмийг зааж өгдөг. Сонгогдсон концепт схемийн хэл бол Unified Modeling Language (UML) юм.
2	19104:2016	Geographic information - Terminology	ISO/TC 211	Шинэчлэгдсэн	Нэр томъёо	83	ОЗӨДБ	Байхгүй	Газарзүйн мэдээллийн салбарт нэр томъёоны цуглуулга, менежмент, хэвлэн нийтлэх шаардлагыг тодорхойлсон.
3	19106:2004	Geographic information - Profiles	ISO/TC 211	Анхны хэвлэл	Хэрэглээний	32	ОЗӨДБ	Байхгүй	Газарзүйн мэдээллийн стандартуудын профайлыг тодорхойлох, эдгээр профайл үүсгэх удирдамжаар хангах зорилготой.
4	19108: 2002	Geographic information - Temporal schema	ISO/TC 211	Анхны хэвлэл	Схемчлэл	48	ОЗӨДБ	Байхгүй	Газарзүйн мэдээллийн шинж чанарыг дүрсэлсэн ойлголтыг тодорхойлсон. Энэ нь цаг хугацааны мэдээллийн солилцоонд зориулсан мэдээллийн технологийн стандартуудаас хамаардаг.
5	19109:2015	Geographic information - Rules for application schema	ISO/TC 211	2 дахь хэвлэл	Хэрэглээний	91	ОЗӨДБ	Байхгүй	функцийн схемийг бий болгох, баримтжуулах дүрэм, түүний дотор функцийг тодорхойлох зарчмуудыг тодорхойлсон.
6	19110:2016	Geographic information - Methodology for feature cataloguing	ISO/TC 211	2 дахь хэвлэл	Каталог	70	ОЗӨДБ	ISO 19117	Онцлог шинж чанарын каталогийг тодорхойлох аргачлалыг тодорхойлсон. Энэ баримт бичиг нь онцлог шинж чанарыг функцийн каталогт

									хэрхэн зохион байгуулж, газар зүйн өгөгдлийн багцын хэрэглэгчдэд танилцуулахыг заана.
7	19111:2007	Geographic information - Spatial referncing by coordinates	ISO/T C 211	2 дахь хэвлэл	Лавлагаа	78	ОЗӨДБ	Байхгүй	Орон зайн хамаарлын тодорхойлолтыг координатаар тодорхойлсон схемийг тодорхойлдог. Энэ нь орон зайн түр зуурын лавлагааны системийг нэгтгэх өргөтгөл бүхий хоёр, гурван хэмжээст орон зайн зохицуулалтын системийг тодорхойлоход шаардагдах хамгийн бага өгөгдлийг тодорхойлно.
8	19112:2003	Geographic - Spatial referencing by geographic indentifiers	ISO/T C 211	Анхны хэвлэл	Лавлагаа	19	ОЗӨДБ	Байхгүй	ISO 19112: 2003 нь газар зүйн таних тэмдгүүд дээр үндэслэн орон зайн эшлэлийг тодорхойлох үзэлийн схемийг тодорхойлдог.
9	19115-1:2014	Geographic information - Metadata - Part 1: Fundamentals	ISO/T C 211	Анхны хэвлэл	Бүтээгдэхүүн	167	ОЗӨДБ	Байхгүй	
10	19118:2011	Geographic information - Encoding	ISO/T C 211	2 дахь хэвлэл	Бүтээгдэхүүн	69	ОЗӨДБ	Байхгүй	ISO 19100 цуврал хэмээх олон улсын стандартын багцын газарзүйн мэдээллийн нийцлийг хангах өгөгдөл солилцоход хэрэглэх кодчиллын дүрмийг тодорхойлох шаардлагыг тодорхойлсон.

11	19119:2016	Geographic information -- Services	ISO/T C 211	Шинэчлэгдсэн	Үйлчилгээ	103	ОЗӨДБ	ISO 19101-1:2014	Уг стандарт нь газар зүйн мэдээллийн үйлчилгээний интерфэйсийн архитектурын загварыг тодорхойлдог бөгөөд хүрээлэн буй орчны загвартай уялдуулан тодорхойлж, газар зүйн үйлчилгээний ангилал зүйн байршлыг харуулдаг.
12	19120:2001	Geographic information - Functional standards	ISO/T C 211	Анхны хэвлэл	HR	32	ОЗӨДБ	Байхгүй	
13	19121:2000	Geographic information - Imagery and gridded data	ISO/T C 211	Анхны хэвлэл	Зурган, торлол	35	ОЗӨДБ	Байхгүй	
14	19122:2004	Geographic information/Geomatics - Qualification and certification of personnel	ISO/T C 211	Анхны хэвлэл	HR	99	ОЗӨДБ	Байхгүй	
15	19131:2007	Geographic information - Data product specifications	ISO/T C 211	Анхны хэвлэл	Бүтээгдэхүүн	40	ОЗӨДБ	Байхгүй	Өгөгдлийн бүтээгдэхүүний тодорхойлолтод тавигдах шаардлагыг тогтооно. Энэ нь өгөгдлийн бүтээгдэхүүний тодорхойлолтыг бий болгоход туслалцаа үзүүлдэг бөгөөд тэдгээр нь зорилгодоо амархан ойлгож, тохирохуйцаар хангадаг.
16	19128:2005	Geographic information -- Web map server interface (WMS)	ISO/T C 211	Анхны хэвлэл	IT		ОЗӨДБ	ISO 19128:2005	Тус стандартад газарзүйн мэдээллийн системээс динамик байдлаар байршуулсан үйлчилгээний зан төрхийг тодорхойлдог. Энэ нь серверийн санал болгосон газрын зургуудыг тайлбарлах, газрын зургийг авах, газрын зураг дээр харагдах

									функциудын талаар сервер асуух үйлдлийг тодорхойлдог.
17	19129:2009	Geographic information - Imagery, gridded and coverage data framework	ISO/T C 211	Анхны хэвлэл	Зурган, торлол	38	ОЗӨДБ	Байхгүй	Хамрах хүрээний өгөгдлөөр илэрхийлэгдэх бусад тодорхой төрлийн агуулгын загварыг тодорхойлно. Эдгээр контентын загварууд нь хэрэглээний схемд зориулсан ерөнхий UML-ийн хэв маягаар илэрхийлэгддэг.
18	19142:2010	Geographic information - Web Feature Service	ISO/T C 211	Анхны хэвлэл	IT	238	ОЗӨДБ	Байхгүй	Өгөгдлийн сангийн газар зүйн шинж чанаруудтай холбоотой гүйлгээ, хандалт хийх боломжийг олгодог веб онцлог үйлчилгээний шинж чанарыг тодорхойлдог. Энэ нь хадгалсан параметржүүлсэн хайлтын илэрхийллийг удирдахын тулд нээх үйл ажиллагаа, хайлтын үйл ажиллагаа, түгжээний үйл ажиллагаа, гүйлгээний үйл ажиллагаа болон үйлдлүүдийг тодорхойлдог.
19	19145:2013	Geographic information - Registry of representations of geographic point location	ISO/T C 211	Анхны хэвлэл	Каталог	30	ОЗӨДБ	ISO 19145, ISO/TS 19135-2	Газарзүйн байршлын байршлыг бүртгэх үйл явцыг ISO 19135 стандартад нийцүүлэн боловсруулж, хадгалж, хэвлэн гаргах үйл явцыг тодорхойлдог. Энэ нь газар зүйн байршлын байршлын тухай мэдээллийн

									элементүүд ба бүтэц, Нэг төлөөллийг нөгөө рүү хөрвүүлэх.
20	19146:2010	Geographic information - Cross-domain vocabularies	ISO/T C 211	Анхны хэвлэл	Нэр томьёо	31	ОЗӨДБ	19135	
21	19148:2012	Geographic information - Linear referencing	ISO/T C 211	Анхны хэвлэл	Лавлагаа	86	ОЗӨДБ		Шугаман объектоор харьцуулахад байршилд үндэслэсэн үйлчилгээ, байршилд суурилсан үйлчилгээ болон бусад хэрэглээнд хэрэглэгддэг.
22	19149:2011	Geographic information - Rights expression language for geographic information - GeoREL	ISO/T C 211	Анхны хэвлэл	Тархалт, хуваарилалт	40	ОЗӨДБ	ISO/IEC 21000	Мэдээллийн болон холбогдох үйлчилгээнд зориулан тоон лицензийг үүсгэх, газарзүйн мэдээллийн эрхийг илэрхийлэхийн тулд XML-д суурилсан үгсийн сан буюу хэлийг тодорхойлдог.
23	19150-2:2015	Geographic information - Ontology - Part 2	ISO/T C 211	Анхны хэвлэл	Хэрэглээний	101	ОЗӨДБ	Байхгүй	Вэбсайтаар газарзүйн мэдээллийн харилцан үйлчлэлцэх чадварыг сайжруулахын тулд онтологи боловсруулах дүрэм, удирдамжийг тодорхойлсон. Вебийн Ontology хэл программд зориулсан хэл юм.
24	19153:2014	Geospatial Digital Rights Management Reference Model	ISO/T C 211	Анхны хэвлэл	Тархалт, хуваарилалт	90	ОЗӨДБ	Байхгүй	Гео-орон зайн нөөцийн дижитал эрхийн менежментийн (DRM) үйл ажиллагааны жишиг загвар (GeoDRM) тодорхойлогч.

25	19157:2013	Geographic information - Data quality	ISO/T C 211	Анхны хэвлэл	Тархалт, хуваарилалт	146	ОЗӨДБ	Байхгүй	<p>Өгөгдлийн чанарыг, бүрэлдэхүүнийг тодорхойлдог;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Өгөгдлийн чанарын хэмжүүрийг бүртгэх бүртгэлийн бүрэлдэхүүн, агуулга бүтцийг тодорхойлдог; - Газарзүйн өгөгдлийн чанарыг үнэлэх ерөнхий журмыг тодорхойлсон; - өгөгдлийн чанарыг тайлагнах зарчмыг тогтооно.
----	-------------------	---------------------------------------	-------------	--------------	-----------------------------	------------	--------------	---------	---

Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн тухай хуулийн төслийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах үнэлгээний тайлангийн зургаадугаар хавсралт

**ГАЗАР ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ, ГЕОДЕЗИ, ЗУРАГ ЗҮЙН ГАЗРЫН НЭЭЛТТЭЙ
ӨГӨГДЛИЙН ЖАГСААЛТ**

№	Өгөгдлийн бүрдлийн нэр	Гарах боломжтой өргөтгөлүүд	Өгөгдлийн бүрдэлд агуулагдаж буй өгөгдлийн тайлбар	Түлхүүр үг	Өгөгдөл хариуцагч нэгж, албан тушаалтны нэр	Өгөгдөл шинэчлэх хугацаа	Өгөгдөл ирүүлэх хугацаа	Эх сурвалж
1. Тайлан, судалгаа								
1.1	БНХАУ-ын Хэмжил, зураглалын агентлагийн ZY-3 хиймэл дагуулын мэдээ нийлүүлэлтийн тайлан	xlsx, json	Улсын хэмжээнд нийлүүлсэн зургийн бүрхэц	Ортозураг, хиймэл дагуулын мэдээ	ОЗМТХ – Агаар, сансрын зургийн үйлчилгээ, хөгжүүлэлт хариуцсан инженер	Улирал бүр	Улирал бүрийн эхний сарын 2 дахь долоо хоногт	ГЗБГЗЗГ - ОЗМТХ
1.2	Газрын нэгдмэл сангийн тайлан (ГТ1-ГТ9)	xlsx, csv	Тухайн жилийн кадастрын үр дүнг үндэслэн гаргасан газрын нэгдмэл сангийн тоо бүртгэл, тайлан	Газрын нэгдмэл сан	КХ – Газрын нэгдмэл сангийн тооллого, тоо бүртгэлийн асуудал хариуцсан ахлах мэргэжилтэн	Жил бүр	5-р сарын эхний долоо хоногт	ГЗБГЗЗГ - КХ
1.3	Геопорталын веб үйлчилгээний статистик тоон үзүүлэлт	json, xlsx, csv, xml	Орон зайн суурь 16 ангиллын өгөгдлийн хүрээнд гарсан веб үйлчилгээнүүди	Веб үйлчилгээ, хандалт	ОЗМТХ – Орон зайн вэб үйлчилгээ, хөгжүүлэлт хариуцсан инженер	Улирал бүр	Улирал бүрийн эхний сарын 2 дахь долоо хоногт	/geoportal.nsvdi.gov.mn/

			йн хандалтын тоо					
1.4	Газар өмчлөлийн байдлыг иргэдийн тоотой харьцуулсан байдал / тоогоор	json, xlsx, csv, xml	2003-2018 оны хооронд газар өмчилсөн иргэдийн тоо	Газар өмчлөл	КХ – Газрын улсын бүртгэлийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн	Жил бүр	3-р улирлын эхний сар	ГЗБГЗЗГ - КХ
1.5	Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилт	xlsx, csv	Газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөний хэрэгжилт (улсын, аймаг, нийслэлийн, сумын)	Улсын газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	ГЗБ – Газар зохион байгуулалтын төлөвлөлтийн асуудал хариуцсан ахлах мэргэжилтэн, Улсын газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө хариуцсан мэргэжилтэн, Сумын тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө хариуцсан мэргэжилтэн	Жил бүр	3-р улирлын эхний сар	ГЗБГЗЗГ - ГЗБ
1.6	Газар олголтын мэдээлэл	xlsx, csv, geojson, json	Газар өмчлөх, эзэмших, ашиглах эрхийн зурган болон бүртгэлийн мэдээлэл	Газар олголт	КХ – Газрын улсын бүртгэлийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн	Жил бүр	2-р улирлын эхний сар	ГЗБГЗЗГ - КХ
1.7	Газрын төлбөр, татварын мэдээлэл	xlsx, csv	Улсын хэмжээний газрын татвар,	Газрын төлбөр, газрын татвар	КХ – Газрын татвар, төлбөрийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн	Жил бүр	2-р улирлын эхний сар	ГЗБГЗЗГ - КХ

			төлбөрийн мэдээлэл					
1.8	Хүчтэй элэгдэл, эвдрэлд орсон газрын нөхөн сэргээлтийн ажлын судалгаа	xlsx, csv	Улсын хэмжээнд нөхөн сэргээгдсэн газрын судалгаа	Газар нөхөн сэргээлт	ССМХ – Хөдөө аж ахуйн газрын мониторинг, нөхөн сэргээлт хариуцсан мэргэжилтэн, Хот суурин, зам, шугам, сүлжээний газрын мониторинг, нөхөн сэргээлт хариуцсан мэргэжилтэн	Жил бүр	3-р улирлын эхний сар	ГЗБГЗЗГ - ССМХ
1.9	Газар зохион байгуулалт, газрын кадастрын чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхлэх мэргэжлийн байгууллагын эрхтэй хуулийн этгээдийн жагсаалт	xlsx, csv	Үйл ажиллагаа эрхлэх мэргэжлийн байгууллагын эрхтэй хуулийн этгээдийн мэдээлэл	Мэргэжлийн байгууллагын эрх	ЗУХАГ – license.gazar.gov.mn -ээс гарна	Тухай бүрд	Тухай бүрд	/license.gazar.gov.mn/
1.10	“Газрын төлөв байдал, чанарын хянан баталгаа”-ны чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхлэх мэргэжлийн байгууллагын эрхтэй хуулийн этгээдийн жагсаалт	xlsx, csv	Үйл ажиллагаа эрхлэх мэргэжлийн байгууллагын эрхтэй хуулийн этгээдийн мэдээлэл	Мэргэжлийн байгууллагын эрх	ЗУХАГ – license.gazar.gov.mn -ээс гарна	Тухай бүрд	Тухай бүрд	/license.gazar.gov.mn/

1.11	Геодези, зураг зүйн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч аж, ахуйн нэгжүүдийн жагсаалт	xlsx, csv	Үйл ажиллагаа эрхлэх мэргэжлийн байгууллагын эрхтэй хуулийн этгээдийн мэдээлэл	Тусгай зөвшөөрөл	ЗУХАГ, ГЗЗХ – license.gazar.gov.mn -ээс гарна	Тухай бүрд	Тухай бүрд	/license.gazar.gov.mn/
1.12	Эрүүл мэндийн байгууллага, сургууль, цэцэрлэгийн судалгаа	xlsx, csv	21 аймаг, 330 сумын хэмжээнд эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн тоо, тэдгээрийн хүрэлцээ, хангамжийн судалгаа	Нийгмийн дэд бүтэц	ХБКХ – Нийгэм, эдийн засгийн төлөвлөлт хариуцсан мэргэжилтэн	Жил бүр	4-р улирал	21 аймгийн ГХБХБГ, Үндэсний статистикийн мэдээлэлд үндэслэн боловсруулав.
2. Хил, зааг (Орон зайн өгөгдөл, мэдээлэл)								
2.1	Улсын хилийн шугам (1:500000-аас доош)	WMS, WFS (geojson, json – холбоос)	Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийн хил	Хил зааг, засаг захиргааны нэгж	ГЗЗХ – Зайнаас тандан судлалын асуудал хариуцсан ахлах мэргэжилтэн, Өндрийн болон гравиметрийн сүлжээ хариуцсан ахлах мэргэжилтэн	УИХ-аар тухайн засаг захиргааны хилийг өөрчлөх тогтоол гарах бүрд	Тухай бүрд	- Монгол, Хятадын хилийг хоёр дахь удаа хамтран шалгасан тухай БНХАУ-ын Засгийн газар, Монгол Улсын Засгийн газар хоорондын протокол, 2004 он. - Монгол Улс, Оросын Холбооны Улсын хоорондын улсын хил

								дээр босгосон хилийн тэмдгүүдийн болон геодезийн эхлэл цэгүүдийн солбицлын жагсаалт, 1996 он
2.2	Аймаг, нийслэлийн хил (1:500000-аас доош)	WMS, WFS (geojson, json – холбоос)	21 аймаг, нийслэл хотын засаг захиргааны хил	Хил зааг, засаг захиргааны нэгж	ГЗБХ – Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн хилийн цэсийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн	УИХ-аар тухайн засаг захиргааны хилийг өөрчлөх тогтоол гарах бүрд	Тухай бүрд	Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн хилийн цэсийг баталсан тогтоол, Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн хилийн цэсийг солбилцжуулах гэрээт ажлын үр дүнд бий болсон өгөгдөл.
2.3	Сум, дүүргийн хил (1:100000)	WMS, WFS (geojson, json– холбоос)	330 сум, нийслэлийн 9 дүүргийн засаг захиргааны хил	Хил зааг, засаг захиргааны нэгж	ГЗБХ – Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн хилийн цэсийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн	УИХ-аар тухайн засаг захиргааны хилийг өөрчлөх тогтоол гарах бүрд	Тухай бүрд	
2.4	Баг, хороодын хил (1:10000)	WMS, WFS (geojson, json – холбоос)	Улсын хэмжээний 1808 баг, хорооны мэдээлэл	Хил зааг, засаг захиргааны нэгж	ГЗБХ – Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн хилийн цэсийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн	ИТХ-аар тухайн засаг захиргааны хилийг өөрчлөх тогтоол гарах бүрд	Тухай бүрд	Хууль, журмын дагуух дүүрэг, нийслэлийн ИТХ-аар баталсан хил зааг.
2.5	Улсын тусгай хамгаалалттай газар (1:1000000)	WMS (geojson, json – холбоос)	Улсын хэмжээнд байгалийн бүс, бүслүүрийн онцлог, өвөрмөц тогтоц, ховор, ховордсон	Хил зааг, тусгай хэрэгцээний газрын хил	ГЗБХ – Ж.Энхчимэг	Жил бүр	5-р сарын эхний долоо хоногт	Улсын тусгай хамгаалалтанд авч, хил заагийг батлах тухай Засгийн газрын тогтоолд үндэслэнэ.

			ургамал, амьтан бүхий газар, түүх, соёлын дурсгалт болон үзэсгэлэнт газрын хэв шинжийг хадгалах, хувьсч өөрчлөгдөх зүй тогтлыг судлах, танин мэдэх зорилгоор тусгай хамгаалалтад авсан газар					
2.6	Аймаг дундын отрын бэлчээр (1:1000000)	WMS, WFS (geojson, json – холбоос)	Монгол Улсын аймаг дундын отрын бэлчээрийн мэдээлэл	Хил зааг, тусгай хэрэгцээний газрын хил	ГЗБХ – Тусгай хэрэгцээний газрын асуудал хариуцсан мэргэжилтэн	Жил бүр	5-р сарын эхний долоо хоногт	Аймаг дундын отрын бэлчээрийн зориулалтаар газрыг тусгай хэрэгцээнд авах тухай Засгийн газрын тогтоолд үндэслэнэ.
2.7	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай (1:1000000)	WMS (geojson, json – холбоос)	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	Хил зааг, тусгай хэрэгцээний газрын хил	ГЗБХ – Тусгай хэрэгцээний газрын асуудал хариуцсан мэргэжилтэн	Жил бүр	5-р сарын эхний долоо хоногт	Газрыг тусгай хэрэгцээнд авах тухай Улсын Их Хурал, Засгийн газрын тогтоолд үндэслэнэ.

2.8	Чөлөөт бүсийн газар (1:100000)	WMS (geojson, json – холбоос)	Улсын хэмжээний чөлөөт бүсийн газрын мэдээлэл	Хил зааг, тусгай хэрэгцээний газрын хил	ГЗБХ – Тусгай хэрэгцээний газрын асуудал хариуцсан мэргэжилтэн	Жил бүр	5-р сарын эхний долоо хоногт	Газрыг тусгай хэрэгцээнд авах тухай Засгийн газрын тогтоолд үндэслэнэ.
2.9	Үндэсний хэмжээний томоохон бүтээн байгуулалт, дэд бүтцийн төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх газар (1:100000)	WMS (geojson, json – холбоос)	Үндэсний хэмжээний томоохон бүтээн байгуулалт, дэд бүтцийн төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх газрын мэдээлэл	Хил зааг, тусгай хэрэгцээний газрын хил	ГЗБХ – Тусгай хэрэгцээний газрын асуудал хариуцсан мэргэжилтэн	Жил бүр	5-р сарын эхний долоо хоногт	Газрыг тусгай хэрэгцээнд авах тухай Улсын Их Хурал, Засгийн газрын тогтоолд үндэслэнэ.
2.10	Аюултай хог хаягдлын төвлөрсөн байгууламж барих газар (1:500000)	WMS (geojson, json – холбоос)	Аюултай хог хаягдлын төвлөрсөн байгууламж барих газрын талаарх мэдээлэл	Хил зааг, тусгай хэрэгцээний газрын хил	ГЗБХ – Тусгай хэрэгцээний газрын асуудал хариуцсан мэргэжилтэн	Жил бүр	5-р сарын эхний долоо хоногт	Газрыг тусгай хэрэгцээнд авах тухай Улсын Их Хурал, Засгийн газрын тогтоолд үндэслэнэ.
2.11	Газрын үнэлгээний бүсчлэл (Нийслэлд 1:200000, аймагт 1:1000000)	WMS (geojson, json – холбоос)	Газрын суурь үнэлгээ, газрын төлбөрийн хэмжээг тогтоох зорилгоор бүсчилж, зэрэглэл тогтоосон байдал	Хил зааг, бусад	КХ – Газрын үнэлгээний асуудал хариуцсан ахлах мэргэжилтэн	Хот, суурин – 3 жил, Бусад – 4 жил	4-р улирал	Газрын үнэлгээний тойрог, зэрэглэл (бүс), суурь үнэлгээ, газрын төлбөрийн хэмжээг тогтоох тухай Засгийн газрын 182 дугаар тогтоолыг баримтална.
2.12	Улаанбаатар хотын	WMS (geojson, json – холбоос)	Тухайн газрын хэвийн үйл	Хил зааг, бусад	КХ – Кадастрын мэдээллийн нэгдсэн	Тухай бүрд	4-р улирал	Нийслэлийн иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын

	хамгаалалтын бүс (1:1500000)	json – холбоос)	ажиллагааг хангах, байгалийн тэнцвэрийг хамгаалах зорилгоор тогтоосон зурвас газрын мэдээлэл		системийн асуудал хариуцсан ахлах мэргэжилтэн			тогтоолыг баримталж, өгөгдөл үүсгэнэ.
2.13	Байгалийн бүс бүслүүр	WMS, WFS (geojson, json – холбоос)	Монгол орны нутаг дэвсгэрийг байгалийн бүс, бүслүүрийн онцлогоос хамааруулж, ангилсан өгөгдөл	Хил зааг, бусад	ГЗБХ – Сумын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөө, мэдээллийн сан хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	Улсын газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөний суурь мэдээлэл.
2.14	Эдийн засгийн бүслүүр	WMS, WFS (geojson, json – холбоос)	Монгол Улсын эдийн засгийн бүс бүслүүрийн талаарх өгөгдөл	Хил зааг, бусад	ГЗБХ – Сумын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөө, мэдээллийн сан хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	Улсын газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөний суурь мэдээлэл.
2.15	Бүсчлэлийн хил /шуудангийн/	WMS (geojson, json – холбоос)	Монгол Улсын бүсчлэлийн кодын систем	Хил зааг, бусад	ГЗЗХ – Хот, суурин газрын байр зүйн зураглалын асуудал хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	2019 онд Харилцаа, холбоо зохицуулах газрын захиалгаар ГЗЗХ хийсэн.
3. Хаяг (Орон зайн өгөгдөл, мэдээлэл)								
3.1	Хаяг (1:100000)	WMS (Geojson,	Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийг	Хаяг	ГЗЗХ - Хот, суурин газрын байр зүйн зураглалын асуудал	Тухай бүрд	4-р улирал	2020 оны хаягийн мэдээллийн сангаас үүснэ.

		json – холбоос)	хамарсан хаягийн мэдээлэл		хариуцсан мэргэжилтэн			
4. Газар зүйн нэр (Орон зайн өгөгдөл, мэдээлэл)								
4.1	Газар зүйн нэр / Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж (1:500000-аас доош)	WMS (geojson, json – холбоос)	Улсын хэмжээний газар зүйн нэрийн мэдээлэл	Газар зүйн нэр	ГЗЗХ – Зураг зүй, газар зүйн нэрийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн	Тухай бүрд	4-р улирал	2020 оны газар зүйн нэрийн мэдээллийн сангаас үүснэ.
5. Ус зүй (Орон зайн өгөгдөл, мэдээлэл)								
5.1	Гидрологийн өгөгдөл (1:1000000)	WMS (geojson, json – холбоос)	Улсын хэмжээний гидрологийн мэдээлэл	Ус зүй	ССМХ - Инженер геологи, газар хөдлөлтийн мэдээллийн сан хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	ГЗБГЗЗГ-ын захиалгаар 2014 онд “Инжгеотех” ХХК хийж гүйцэтгэв.
5.2	Рашаан, булаг шанд (1:5000000)	WMS (geojson, json – холбоос)	Улсын хэмжээний рашаан, булаг шандын мэдээлэл	Ус зүй	ССМХ - Инженер геологи, газар хөдлөлтийн мэдээллийн сан хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	ГЗБГЗЗГ-ын захиалгаар 2014 онд “Инжгеотех” ХХК хийж гүйцэтгэв.
5.3	Голын сүлжээний нягтшилын өгөгдөл	WMS (geojson, json – холбоос)	Монгол орны голын сүлжээний нягтшилын өгөгдөл	Ус зүй	ССМХ - Инженер геологи, газар хөдлөлтийн мэдээллийн сан хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	ГЗБГЗЗГ-ын захиалгаар 2014 онд “Инжгеотех” ХХК хийж гүйцэтгэв.
5.4	Шар усны үерийн өгөгдөл	WMS (geojson, json – холбоос)	Нийт нутаг дэвсгэрийг хамарсан шар	Ус зүй	ССМХ - Инженер геологи, газар хөдлөлтийн мэдээллийн сан	-	-	ГЗБГЗЗГ-ын захиалгаар 2014 онд “Инжгеотех” ХХК хийж гүйцэтгэв.

			усны үерийн өгөгдөл		хариуцсан мэргэжилтэн			
5.5	Хур борооны үерийн өгөгдөл	WMS (geojson, json – холбоос)	Улсын хэмжээнд хур борооны үерийн өгөгдөл	Ус зүй	ССМХ - Инженер геологи, газар хөдлөлтийн мэдээллийн сан хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	ГЗБГЗЗГ-ын захиалгаар 2014 онд “Инжгеотех” ХХК хийж гүйцэтгэв.
5.6	Гадаргын усны ууршилтын өгөгдөл	WMS (geojson, json – холбоос)	Монгол орны гадаргын усны ууршилтын өгөгдөл	Ус зүй	ССМХ - Инженер геологи, газар хөдлөлтийн мэдээллийн сан хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	ГЗБГЗЗГ-ын захиалгаар 2014 онд “Инжгеотех” ХХК хийж гүйцэтгэв.
6. Тээврийн сүлжээ (Орон зайн өгөгдөл, мэдээлэл)								
6.1	Төмөр зам (1:500000-аас доош)	WMS (geojson, json – холбоос)	Төмөр замын мэдээлэл	Тээврийн сүлжээ	Зайнаас тандан судлалын асуудал хариуцсан ахлах мэргэжилтэн	-	-	2013 оны 1:100000, 1:1000-ны масштабтай байр зүйн зургийн мэдээллийн сангаас үүснэ.
6.2	Улсын чанартай авто зам	WMS (geojson, json – холбоос)	Улсын чанартай авто замын мэдээлэл	Тээврийн сүлжээ	Зайнаас тандан судлалын асуудал хариуцсан ахлах мэргэжилтэн, Инженер геодезийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	1:100000, 1:1000-ны масштабтай байр зүйн зургийн мэдээллийн сангаас үүснэ.
6.3	Орон нутгийн чанартай авто зам	WMS (geojson, json – холбоос)	Орон нутгийн чанартай авто замын мэдээлэл	Тээврийн сүлжээ	Хот, суурин газрын байр зүйн зураглалын асуудал хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	1:100000, 1:1000-ны масштабтай байр зүйн зургийн мэдээллийн сангаас үүснэ.
7. Хөрс, геологи								

7.1	Геологи (1:1000000)	WMS (geojson, json – холбоос)	Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийг хамарсан геологийн мэдээлэл	Геологи	ССМХ- Хот суурин, зам, шугам, сүлжээний газрын мониторинг, нөхөн сэргээлт хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	Монгол улсын 1:500 000- ны масштабын геологийн зураг зохиох ажил Баруун монгол, Төв ба дорнод монгол гэсэн хоёр хэсэгт зэрэгцэн 1985-1990 онуудад хийгдсэн зураг.
7.2	Газар хөдлөлийн мужлал (1:5000000)	WMS (geojson, json – холбоос)	Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийг хамарсан газар хөдлөлийн мэдээлэл	Геологи	ССМХ- Хот суурин, зам, шугам, сүлжээний газрын мониторинг, нөхөн сэргээлт хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	Газар хөдлөлтийн зургийн зохиогч болон редактороор нь В.М.Кочетков, В.И.Мельникова, С.Д.Хилько, И.Балжинням, Д. Мөнхөө нар зохиосон ба газар чичирхийллийн мужлалын зураг дээр Монгол орны нутгийг янз бүрийн баллын хүчтэй газар хөдлөлтийн мужуудад хуваав. (1983 оны зураг)
7.3	Хөрс (1:1500000)	WMS (geojson, json – холбоос)	Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийг хамарсан хөрсний мэдээлэл	Хөрс	ССМХ- Хөдөө аж ахуйн газрын мониторинг, нөхөн сэргээлт хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	ГЗБГЗЗГ-ын захиалгаар 2015 онд “Инжгеотех” ХХК хийж гүйцэтгэв.
7.4	Ургамал (1:2000000)	WMS (geojson, json – холбоос)	Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийг хамарсан	Хөрс	ССМХ- Хөдөө аж ахуйн газрын мониторинг, нөхөн	-	-	ГЗБГЗЗГ-ын захиалгаар 2015 онд “Инжгеотех” ХХК хийж гүйцэтгэв.

			ургамлын мэдээлэл		сэргээлт хариуцсан мэргэжилтэн			
7.5	Газрын төлөв байдал, чанарын хянан баталгааны мэдээлэл (төлөвлөгөөт) (1:500000)	WMS (xlsx, csv, json – холбоос)	Улсын хэмжээнд төлөвлөгөөт газрын төлөв байдал, чанарын хянан баталгаа хийгдсэн газрын мэдээлэл	Хөрс	ССМХ – Газрын төлөв байдал, чанарын хянан баталгаа, мониторингийн сүлжээ хариуцсан ахлах мэргэжилтэн	Тогтмол	4-р улирал	ГЗБГЗЗГ-ын захиалгаар 2014 онд “Инжгеотех” ХХК хийж гүйцэтгэв.
7.6	Газрын төлөв байдал, чанарын хянан баталгааны мэдээлэл (захиалгат) (1:500000)	WMS (xlsx, csv – холбоос)	Улсын хэмжээнд захиалгат газрын төлөв байдал, чанарын хянан баталгаа хийгдсэн газрын мэдээлэл	Хөрс	ССМХ – Ой, усны сан бүхий газрын мониторинг, нөхөн сэргээлт хариуцсан мэргэжилтэн	Тогтмол	4-р улирал	ГЗБГЗЗГ-ын захиалгаар 2014 онд “Инжгеотех” ХХК хийж гүйцэтгэв.
7.7	Тектоникийн өгөгдөл (1:1000000)	WMS (geojson, json – холбоос)	Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийг хамарсан тектоникийн өгөгдөл	Геологи	ССМХ- Хот суурин, зам, шугам, сүлжээний газрын мониторинг, нөхөн сэргээлт хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	Ашигт малтмалын хэрэг эрхлэх газар, ШУА-ийн Геологи, эрдэс баялгийн хүрээлэнгээс хамтран 1999-2002 онуудад хэвлүүлсэн тектоникийн зураг.
7.8	Тектоник мужлал	WMS (geojson, json – холбоос)	Монгол орны тектоник мужлалын өгөгдөл	Геологи	ССМХ- Хот суурин, зам, шугам, сүлжээний газрын мониторинг, нөхөн сэргээлт хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	

7.9	Гүний структурын өгөгдөл	WMS (geojson, json холбоос) –	Улсын хэмжээний гүний структурын мэдээлэл	Геологи	ССМХ- Хот суурин, зам, шугам, сүлжээний газрын мониторинг, нөхөн сэргээлт хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	ГЗБГЗЗГ-ын захиалгаар 2014 онд “Инжгеотех” ХХК хийж гүйцэтгэв.
7.10	МКЗ-Структур дүүрэгчлэл	WMS (geojson, json холбоос) –	Улсын хэмжээний структур дүүрэгчлэлийн мэдээлэл	Геологи	ССМХ- Хот суурин, зам, шугам, сүлжээний газрын мониторинг, нөхөн сэргээлт хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	ГЗБГЗЗГ-ын захиалгаар 2014 онд “Инжгеотех” ХХК хийж гүйцэтгэв.
7.11	МКЗ-Тектоник өгөгдөл	WMS (geojson, json холбоос) –	Монгол орны тектоникийн талаарх өгөгдөл, мэдээлэл	Геологи	ССМХ- Хот суурин, зам, шугам, сүлжээний газрын мониторинг, нөхөн сэргээлт хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	ГЗБГЗЗГ-ын захиалгаар 2014 онд “Инжгеотех” ХХК хийж гүйцэтгэв.
7.12	Газар хөдлөлтийн аймгийн төвийн бичил мужлалын өгөгдөл	WMS (geojson, json холбоос) –	21 аймгийн төвийн газар хөдлөлтийн бичил мужлалын өгөгдөл	Геологи	ССМХ- Хот суурин, зам, шугам, сүлжээний газрын мониторинг, нөхөн сэргээлт хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	БХБЯ-ны захиалгаар Одон орон, геофизикийн хүрээлэн ажил гүйцэтгэв.
7.13	Дөрөвдөгчийн өгөгдөл (1:1500000)	WMS (geojson, json холбоос) –	Улсын хэмжээний дөрөвдөгч геологийн мэдээлэл	Геологи	ССМХ- Хот суурин, зам, шугам, сүлжээний газрын мониторинг, нөхөн сэргээлт хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	Монгол орны Дөрөвдөгчийн хурдсын 1:1 500 000 масштабтай зургийг хуучнаар Зөвлөлт Холбоот Улсын ШУА, БНМАУ-ын ШУА-ийн Монгол-Оросын Шинжлэх Ухаан-Судалгааны геологийн
7.14	Дөрөвдөгчийн хурдасны	WMS (geojson,	Улсын хэмжээний	Геологи	ССМХ- Хот суурин, зам, шугам,	-	-	

	зузааны өгөгдөл (1:6000000)	json – холбоос)	дөрөвдөгчийн хурдасны зузааны мэдээлэл		сүлжээний газрын мониторинг, нөхөн сэргээлт хариуцсан мэргэжилтэн			хамтарсан экспедиц, ЗХУ-ын Геологийн Яам ВНИИзарубежгеологи
7.15	Гидрогеологийн өгөгдөл (1:1000000)	WMS (geojson, json – холбоос)	Монгол орны гидрогеологийн өгөгдөл	Геологи	ССМХ- Хот суурин, зам, шугам, сүлжээний газрын мониторинг, нөхөн сэргээлт хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	“Монгол орны одоо байгаа төрөл бүрийн масштабтай зураг /геологи, геоморфологи, гадаргын хэрчигдэл, шинэ тектоник, газар чичирхийлэл, ашигт малтмал, инженер- геологийн нөхцөл, мужлал, онцгой шинж чанар бүхий улс хөрс, газар хөдлөл, цэвдэг, гидрогеологи, гидрологи, түүх археологи/-ын тоон өгөгдлийн санг нэгдсэн арга зүй програм хангамж, стандартын дагуу нэгтгэж орон зайн мэдээллийн дэд бүтцийн гео-системийн давхарга байгуулах төсөл”-ийн хүрээнд “Инжгеотех” ХХК 2017 онд гүйцэтгэв.
7.16	Гидрогеологийн мужлалын өгөгдөл (1:10000000)	WMS (geojson, json – холбоос)	Монгол орны гидрогеологийн мужлалын өгөгдөл	Геологи	ССМХ- Хот суурин, зам, шугам, сүлжээний газрын мониторинг, нөхөн сэргээлт хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	
7.17	Газрын доорх усны ордын өгөгдөл (1:3000000)	WMS (geojson, json – холбоос)	Нийт нутаг дэвсгэрийг хамарсан газар доорх усны ордын өгөгдөл	Геологи	ССМХ- Хот суурин, зам, шугам, сүлжээний газрын мониторинг, нөхөн сэргээлт хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	
7.18	Хөөлттэй хөрсний мужлалын өгөгдөл	WMS (geojson, json – холбоос)	Монгол орны хөөлттэй хөрсний мужлалын өгөгдөл	Хөрс	ССМХ- Хот суурин, зам, шугам, сүлжээний газрын мониторинг, нөхөн сэргээлт хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	ГЗБГЗЗГ-ын захиалгаар 2014 онд “Инжгеотех” ХХК хийж гүйцэтгэв.

7.19	Хөөлттэй хөрсний тархалтын өгөгдөл	WMS (geojson, json – холбоос)	Нийт нутаг дэвсгэрийн хөөлттэй хөрсний тархалтын мэдээлэл	Хөрс	ССМХ- Хот суурин, зам, шугам, сүлжээний газрын мониторинг, нөхөн сэргээлт хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	ГЗБГЗЗГ-ын захиалгаар 2014 онд “Инжгеотех” ХХК хийж гүйцэтгэв.
8. Түүх, соёлын өв (Орон зайн өгөгдөл, мэдээлэл)								
8.1	Археологийн олдвор (1:1500000)	WMS (geojson, json – холбоос)	Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийг хамарсан археологийн олдворын мэдээлэл	Түүх, соёлын өв	ССМХ - Инженер геологи, газар хөдлөлтийн мэдээллийн сан хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	Түүхийн сэдэвтэй зургууд нь 2008-2009 онд зохиогдож хэвлэгдсэн ба түүхийн сэдэвт зургуудын редактор болон зохиогчоор нь ШУ-ны доктор Ч.Дашдаваа, доктор Б.Чинбат,
8.2	Түүх соёл, дурсгалт газар (1:3000000 – 1:6000000)	WMS (geojson, json – холбоос)	Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийг хамарсан түүх соёл, дурсгалт газрын мэдээлэл	Түүх, соёлын өв	ССМХ - Инженер геологи, газар хөдлөлтийн мэдээллийн сан хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	доктор Оч.Пүрэв, доктор Ж.Гэрэлбадрах, С.Чулуун, З.Батсайхан, Б.Батсүрэн, Д.Эрдэнэбаатар, Ж.Ганболд, Х.Шагдар, С.Цолмон, Ц.Энхчимэг, Д.Энхцэцэг
8.3	Эзэнт гүрний түүхэн үеийн зураг	WMS (geojson, json – холбоос)	Эрт үед Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт оршиж байсан эзэнт гүрнүүдийн зураг	Түүх, соёлын өв	ССМХ – Инженер геологи, газар хөдлөлтийн мэдээллийн сан хариуцсан мэргэжилтэн	-	-	
9. Барилга, суурин								
9.1	21 аймгийн төвийн нийгмийн дэд бүтцийн барилгын мэдээлэл	WMS (xlsx, csv, json, geojson – холбоос)	21 аймгийн төвийн барилгын мэдээлэл /барилгын	Барилга	ХБКХ – Эдийн засаг, хөрөнгө оруулалт, нийгмийн дэд бүтцийн судалгаа, мэдээллийн сан	Жил бүр	4-р улирал	Хот байгуулалтын кадастрын мэдээллийн сан 2020 он.

			статистик мэдээ/		хариуцсан мэргэжилтэн			
9.2	Хот, тосгон, суурин газрын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө	WMS (geojson, csv, json, xlsx – холбоос)	Томоохон суурьшлын бүсүүдийн тэг гортиг	Суурин	ХБКХ – Хот суурины төлөвлөлт, тохижилтын судалгаа, мэдээллийн сан хариуцсан мэргэжилтэн	Жил бүр	4-р улирал	Хот байгуулалтын кадастрын мэдээллийн сан 2020 он.
9.3	Энгийн хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	WMS (geojson, json – холбоос)	2019 оны улсын хэмжээнд байгаа хог хаягдлын цэгийн мэдээлэл	Хогийн цэг	ХБХ – Хот, суурины газар зохион байгуулалт, төлөвлөлт асуудал хариуцсан мэргэжилтэн	-	4-р улирал	21 аймгийн ГХБХБГ, ХБХ-ийн мэргэжилтэн Ж.Чингим “Энгийн хог хаягдлын төвлөрсөн цэг” судалгааны ажил.
10. Геодезийн тулгуур сүлжээ								
10.1	GNSS-ийн байнгын ажиллагаатай станц – АА	WMS (geojson – холбоос)	Монгол Улсад байгуулсан геодезийн сүлжээний цэг тэмдэгтийн мэдээлэл – GNSS-ийн байнгын ажиллагаатай станцын өгөгдөл	Геодезийн тулгуур сүлжээ	ГЗЗХ – Өндрийн болон гравиметрийн сүлжээ хариуцсан ахлах мэргэжилтэн, Байрлалын сүлжээ хариуцсан мэргэжилтэн	Тогтмол	Тухай бүрд	Монгол Улсын 43 байнгын ажиллагаатай станцаас мэдээлэл авна.
11. Байр зүйн зураг								
11.1	Байр зүйн зургийн нэрлэвэр	WFS (geojson – холбоос)	Том, жижиг, дунд масштабын байр зүйн зургийн нэрлэвэр	Байр зүйн зураг	geoportal.nsd.gov.mn н-ээс гарна.	Нэг удаа	Жил бүр	geoportal.nsd.gov.mn

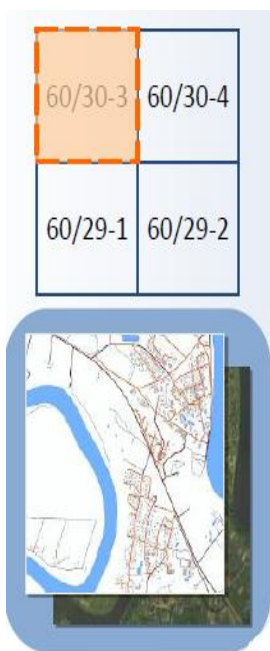
12. Газар ашиглалт, газрын бүрхэвч								
12.1	Газрын нэгдмэл сангийн мэдээлэл	WMS (geojson – холбоос)	Газрын нэгдмэл сангийн үндсэн болон дэд ангиллын мэдээлэл	Газар ашиглалт, газрын бүрхэвч	КХ – Газрын нэгдмэл сангийн тооллого, тоо бүртгэлийн асуудал хариуцсан ахлах мэргэжилтэн	Жил бүр	2-р улирал	ГЗБГЗЗГ - КХ
12.2	Улсын газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө	WMS (xlsx, csv – холбоос)	Улсын газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө	Газар ашиглалт, газрын бүрхэвч	Улсын газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө хариуцсан мэргэжилтэн	Газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө	-	egazar.gov.mn/plan
12.3	21 аймаг, нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө	WMS (xlsx, csv – холбоос)	21 аймгийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө	Газар ашиглалт, газрын бүрхэвч	Газар зохион байгуулалтын төлөвлөлтийн асуудал хариуцсан ахлах мэргэжилтэн	Газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө	-	egazar.gov.mn/plan

Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн тухай хуулийн төслийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах үнэлгээний тайлангийн долоодугаар хавсралт

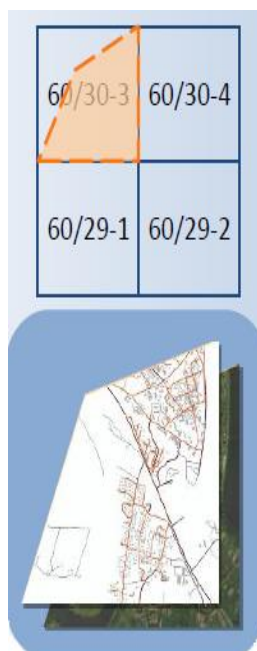
ОРОН ЗАЙН ӨГӨГДӨЛ, МЭДЭЭЛЭЛ, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЛИЦЕНЗИЙН ТАЛААР ДЭЛГЭРЭНГҮЙ СУДАЛГААГ ЛИТВА УЛСЫН ЖИШЭЭ

Литва Улсын орон зайн өгөгдөл, мэдээлэл, үйлчилгээний лицензийн асуудал өгөгдлийн төрөл (растер, вектор, веб үйлчилгээ), хамрах хүрээ (газрын зургийн планшет, дурын талбай сонгох) зэргээс хамааран тус бүр өөр байдлаар тодорхойлогдсон байх ба үндсэн 9 төрлийн орон зайн бүтээгдэхүүнд чиглэсэн байна.

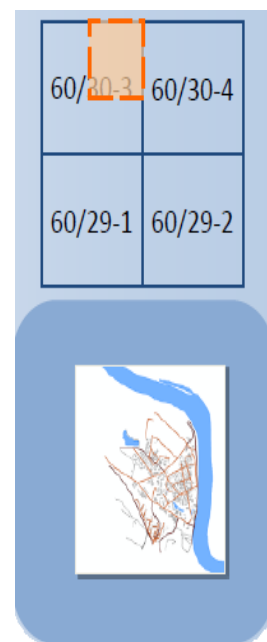
Растер, вектор, үйлчилгээ болгосон зураг

Растер, вектор, үйлчилгээ болгосон зураг

Вектор

Зураг 1 Мэдээллийн сонголтын төрөл

Төлбөрийн нөхцөлтэй хамааралтай орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг түгээх үйлчилгээний нөхцөлүүд нь:

- ҮН1 - ашиглах хугацаа, дараа төлбөрт
- ҮН2 - ашиглах хугацаа, урьдчилан төлсөн
- ҮН3 - товчлуур дарах, шууд төлбөртэй
- ҮН4 – товчлуур дарах, урьдчилан төлсөн (зээлээр авах арга)

Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн үйлчилгээний төрөл

Бүтээгдэхүүний төрөл	РӨ1	РӨ2	ВӨ1	ВӨ2	ВӨ3	ҮН1	ҮН2	ҮН3	ҮН4
Өгөгдлийн төрөл	Растер		Вектор			Үйлчилгээ			
Үнэ	Зургийн планшет	км.кв өгөгдөл	Зургийн планшет	км.кв давхрага	Объект	Төлөх хугацаа		Дарах (клик)	

Хэрэглэгчийн үйлдэл	Зургийн планшет сонгох	Талбайгаа зурах	Зургийн планшет сонгох	Талбайгаа зурах, давхаргаа тодорхойлох	Талбайгаа зурах, атрибутын багцаа сонгох	Судалгааны талбайгаа сонгох, эсвэл зурах (нөхцөлт)			
Системийн үйлдэл	Өгөгдлийг сонгох, эсвэл судалгааны талбайн хэмжээгээр сонгож авах	Өгөгдлийг судалгаауы талбайн хэмжээгээр сонгож авах	Өгөгдлийг сонгох, эсвэл судалгааны талбайн хэмжээгээр сонгож авах	Өгөгдлийг судалгааны талбайн хэмжээгээр сонгож авах	Объектуудыг сонгох	Сонгож авсан талбайг нягтлах, эсвэл өгөгдлийг сонгох (нөхцөлт)			
Төлбөр	А эсвэл Б					А	Б&P	А	Б&P

Тайлбар:

Растер өгөгдөл РД

Вектор өгөгдөл ВД

Үйлчилгээний нөхцөл ҮН

Лицензийн гэрээний дараа А

Өгөгдлийг бэлтгэхээс өмнө Б

Тодорхой хугацааны дараа Р

Орон зайн бүтээгдэхүүн үйлчилгээний үндсэн үзүүлэлтүүд

Бүтээгдэхүүний төрөл	РӨ1	РӨ2	ВӨ1	ВӨ2	ВӨ3	ҮН1	ҮН2	ҮН3	ҮН4				
Судалгааны талбайн сонголт	Давхарга сонголт (С)					Давхарга сонголт (АБ)							
	Дэвсгэр зургийн давхарга (С)												
	Үр дүнгийн давхарга (С)												
Бүтээгдэхүүн	ETL загвар (А)					WxS, WSS (А)							
Агуулга				Давхарга (АБ)	Атрибутын давхарга (АБ)								
	Координатын систем (А)												
	Бүтээгдэхүүн гаргах формат (А)												
Лиценз	Лицензийн гэрээний төрөл (хэрэглээнээс шалтгаална) (А)												
	Лицензийн гэрээний хугацаа (А)												
	Хэрэглэгчдийн тоо (С)												
	Лицензийн гэрээг байгуулах арга зам												
	Талбайн дугаар	км.кв	Талбайн дугаар	км.кв,	Объект, атрибут	Нийт үнэ	Дарах (клик)						
	Түгээлт болон захиалгын төлбөр (А)												
	Лицензийн гэрээний төрөл бүр дэх үнийн коэффициент, лицензийн гэрээний үргэлжлэх хугацаа, хэрэглэгчдийн тоо (А)												
Хэмжээнээс хамаарсан, хэрэглэгчдээс хамаарсан хөнгөлөлт (АБ)													

- Сонголтот-С
- албан бус-АБ
- албан-А
- WxS, WSS-вебд суурилсан үйлчилгээний стандартууд.

ETL (*extract, transform, load*) - өгөгдлийн сангийн ашиглалт, ялангуяа өгөгдөл хадгалах, тооцоолол хийх үеийн үйл ажиллагааг зохицуулна.

Extract - нэг ба олон төрлийн эх үүсвэрийн өгөгдлийг өөртөө татан авах үйл явц юм.

Transform - Өгөгдөл, мэдээлэлд шүүлт хийн, дүн шинжилгээ хийх зорилгоор хадгалалтын хэлбэр болон бүтцийг нь өөрчлөн, тусгайлсан өгөгдлийн сан руу шилжүүлэн оруулах үйлдэл.

Load - ачаалах үйл явц нь ажлын мэдээний сан, өгөгдлийн март (тодорхой бизнесийн чиглэл, бүлэг рүү чиглэсэн дэд сан) гэх мэт зорилтот мэдээллийн сан руу өгөгдлийг оруулах үйл ажиллагаа юм.

ETL систем нь эх үүсвэрээс авсан өгөгдлүүдийг чанарын болон өгөгдлийн нийлэмжийн стандартын дагуу нэгтгэн оруулж, тусдаа эх үүсвэрийн өгөгдлүүдийг хамтад нь ашиглах, мөн хэрэглэгчийн шаардлагад нийцсэн, дүн шинжилгээ хийж болохуйц бүтэц загвараар бэлтгэх программ хангамжаар дамжуулан эцсийн бүтээгдэхүүнийг хэрэглэгчдэд хүргэхэд оршино.

Бүтээгдэхүүний төрөл бүрээр тодорхойлох шаардлагатай үзүүлэлтүүдийн матриц

Бүтээгдэхүүний төрөл	PӨ1	PӨ2	BӨ1	BӨ2	BӨ3	ҮН1	ҮН2	ҮН3	ҮН4
Планшетийн тоо	+		+						
Судалгааны талбайн хэмжээ км.кв		+		+					
Давхаргууд				+					
Объектын тоо					+				
Атрибутын багц					+				
Хугацаа						+	+		
Даралтын тоо (клик)								+	+
Лицензийн төрөл	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Лицензийн хугацаа	+	+	+	+	+	+	+		
Хэрэглэгчдийн тоо	+	+	+	+	+				
Түгээлтийн болон захиалгын төлбөр	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Үнэ бууруулах хөнгөлөлт	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Лицензийн хэлбэрүүд

- “Хатуу” лиценз
 - Өгөгдлийн хэрэглээний төрөл: Арилжааны бус, хэвлэх, дотоод хэрэгцээнд, боловсролын салбарт эсвэл хувь хүний хэрэгцээнд.
 - Баталгаажуулалт: Гарын үсэг, цахим гарын үсэг болон хэрэглэгчийн эрхээр зөвшөөрсөн гэсэн даралт хийх.
- “Хөнгөн” лиценз
 - *Өгөгдлийн хэрэглээний төрөл:* Арилжааны бус, хувь хүний хэрэгцээнд.
 - *Баталгаажуулалт:* хэрэглэгчийн эрхийн шаардлагагүй, зөвшөөрсөн гэсэн даралт хийх.
- Үйлчилгээний тусгай лиценз
 - *Өгөгдлийн хэрэглээний төрөл:* Өгөгдөл бүрдүүлэгч байгууллага тодорхойлно

- *Баталгаажуулалт*: зөвшөөрсөн гэсэн даралтыг хэрэглэгчийн эрхээр нэвтрэн орж эсвэл эрх шаардлагагүйгээр дарна.

ОРОНЗАЙН ӨГӨГДӨЛ МЭДЭЭЛЛИЙГ ЗАХИАЛАХ АЖИЛЛАГАА

